

KBN

Den norske stats
kommunalbank

2019
Årsrapport

Finansielle nøkkeltall

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2019	2018
RESULTAT		
Netto renteinntekter	1 875	1 885
Kjernerresultat ¹	1 071	1 194
Resultat før skatt	1 771	1 996
Resultat etter skatt	1 283	1 496
Egenkapitalavkastning etter skatt ²	9,5 %	11,9 %
Egenkapitalavkastning etter skatt (kjernerresultat) ²	8,3 %	9,8 %
Totalkapitalavkastning etter skatt ²	0,3 %	0,4 %
Totalkapitalavkastning etter skatt (kjernerresultat) ²	0,2 %	0,3 %
UTLÅN		
Utbetaling nye lån	53 825	55 749
Samlede utlån ³	309 758	302 229
LIKVIDITET³	107 350	113 557
INNLÅN		
Nye innlån	72 508	104 844
Tilbakekjøp av egne obligasjoner	276	206
Tilbakebetaling	95 704	79 937
Samlede innlån ³	400 489	414 603
FORVALTNINGSKAPITAL	460 778	457 701
EGENKAPITAL		
Egenkapital	16 401	15 421
Totalkapitaldekning	22,6 %	22,9 %
Kjernekapitaldekning	20,1 %	20,3 %
Ren kjernekapitaldekning	17,4 %	17,4 %
Uvektet kjernekapitalandel	3,7 %	3,6 %

	2019	2018
LIQUIDITY COVERAGE RATIO (LCR)⁴		
Total	348 %	349 %
NOK	73 %	56 %
EUR	800 %	625 %
USD	422 %	248 %
AUD	Uendelig	489 %
JPY	533 %	Uendelig
GBP	Uendelig	Ikke signifikant
ANDRE NØKKELTALL		
Grønne utlån (NOK) ^{5, 6}	23 049	18 869
Grønne utstedte obligasjoner (NOK) ⁷	16 615	12 800
CO ₂ redusert og unngått (tonn CO ₂ ekvivalenter) ⁸	50 938	64 769
Kjønnsbalanse i KBN ⁹	42 %	44 %
Andel ansatte med annet statsborgerskap enn norsk	9 %	11 %
Kundetilfredshetscore (høyeste score 6)	5,32	5,17

¹ Resultat etter skatt justert for urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter etter skatt og andel tilordnet fondsobligasjonseiere. Resultatmålet inkluderes for å gi relevant informasjon om selskapets underliggende drift.

² Annualisert avkastning etter skatt i prosent av gjennomsnittlig egenkapital. Gjennomsnittlig egenkapital er beregnet basert på månedlig egenkapital, ikke tillagt årets overskudd, men fratrukket utbytte fra tidspunktet dette er avsatt.

³ Hovedstol

⁴ Liquidity coverage ratio (LCR) er et mål på den regulatoriske likviditetsreserven. LCR er definert som beholdning av likvide eiendeler over netto likviditetsutgang i en gitt stressperiode 30 kalenderdager frem.

⁵ Utestående grønne lån i henhold til KBNs kriteriesett for grønne lån per 31.12.2019. Banken har i tillegg en mindre beholdning grønne

lån som ble gitt før kriteriesettet ble innført, som ikke lenger finansieres med grønne obligasjoner.

⁶ Etter innføring av et nytt sporingssystem for grønne lån i 2019 ble det identifisert lån med en utestående verdi på 646 mill. kroner fra perioden 2015-2018 som har vært utelatt fra rapporteringen for tidligere år. Disse lånene er inkludert i KBNs totale utestående grønne portefølje, men inngår ikke i utlånsveksten for 2019.

⁷ Utestående grønne obligasjoner

⁸ Det er lagt til grunn en europeisk utslippsfaktor på 380g CO₂ per kWh elektrisitet unngått eller produsert på utslippsfri måte, redusjonen gjelder prosjekter finansiert med grønne obligasjoner. For CO₂ resultater med andre utslippsfaktorer, se KBN Miljøeffekttrapport

⁹ Målt som andel kvinner av totalt antall ansatte.

Finansielle nøkkeltall	2
Ledergruppen i KBN	5
Administrerende direktørs forord	6
Om KBN	8
Tema - kommuneøkonomi	9
KBNs strategi	12
Viktige hendelser 2019	14
Styrets årsberetning	16
Styret i KBN	31
Bærekraft	33
TCFD-rapportering	49
Miljøeffektrapport 2019	52
Tema - klimarisiko	54
Årsregnskapet 2019	56
Representantskapets uttalelse	95
Uavhengig revisors beretning	96
Vedtekter for KBN	100
Tillitsvalgte	102
GRI-indeks	103

Ledergruppen i KBN

Fra venstre: Håvard Thorstad, Nancy Sørli Paulsen, Sigbjørn Birkeland, Ilse Bache, Morten Hatlem, Thomas Yul Hanssen, Tor Ole Steinsland, Lars Strøm Prestvik. Sittende foran: Knut-André Ask Kristiansen, Kristine Falkgård, Jannicke Trumpy Granquist. Foto: Jo Straube

Kristine Falkgård

Administrerende direktør, ansatt siden 2013.

Tidligere direktør for markedsoperasjoner og analyse, Norges Bank. Erfaring fra andre norske finansinstitusjoner og Europakommisjonen i Brussel, og har vært ansatt i KBN også tidligere. Postgraduate Diploma i samfunnsøkonomi fra London School of Economics, MBA fra Handelshøyskolen BI og Bachelor i økonomi og ledelse fra University of Salford. Nestleder i EAPB-styret.

Håvard Thorstad

Direktør for compliance, ansatt siden 2015.

Har vært nesteleder for risk management i SIX Securities Services i Sveits og har ledet risk management i Oslo Clearing, Hydro Aluminium og Eksportfinans. Har tidligere jobbet i Finansdepartementet og Norges Bank. Utdannet samfunnsøkonom fra Université de Fribourg, Sveits, samt NFF Autorisert Finansanalytiker (AFA).

Morten Hatlem

Direktør for organisasjon og strategi, ansatt siden 2017.

Tidligere direktør/stabssjef og HR-direktør for Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM). Hatlem har erfaring som direktør for HR og organisasjonsutvikling i Egmont og Schibsted og andre lederroller i Schibsted og Aftenposten. Hatlem har studert økonomi ved Norges Handelshøyskole (NHH), sammenliggende politikk ved UiB og har en master fra Handelshøyskolen BI.

Ilse Bache

Direktør for teknologi og operasjoner, ansatt siden 2014.

Kom til KBN fra stillingen som direktør i sentralbankens sekretariat i Norges Bank og har tidligere jobbet som IT-direktør i NBIM (oljefondet) og administrasjonsdirektør i Pengepolitikk i Norges Bank. Bache er siviløkonom fra Handelshøyskolen BI.

Jannicke Trumpy Granquist

Økonomidirektør, ansatt siden 2014.

Kom til KBN fra stilling som Head of Valuation and Accounting i NBIM (oljefondet), hvor hun hadde flere lederroller innenfor finansområdet. Tidligere arbeidet innenfor bank og finans i EY og Simcorp. Har en MSc i Accounting and Finance fra London School of Economics.

Lars Strøm Prestvik

Utlånsdirektør, ansatt siden 2014.

Prestvik har vært senior kundeansvarlig i Nordea, ansvarlig for kunder innenfor offentlig sektor. Tidligere har han vært finanssjef i flere virksomheter. Prestvik er utdannet siviløkonom fra Handelshøyskolen BI og har videreutdanning fra Harvard Business School.

Knut-André Ask Kristiansen

Direktør for risikostyring (fung.), ansatt siden 2017.

Har tidligere jobbet med finansiell risikostyring i DNB, Storebrand Kapitalforvaltning og NBIM. Utdannet siviløkonom og MSc i Financial Economics ved Handelshøyskolen BI samt sertifisert Financial Risk Manager fra GARP.

Nancy S. Paulsen

PA til adm. dir., ansatt siden 2013.

Kommer fra tilsvarende stilling i Atea og Ferd. Hun har blant annet jobbet med kommunikasjon og med styrende organer. Paulsen har mellomfag og bedriftsøkonomstudiet fra Handelshøyskolen BI.

Sigbjørn Birkeland

Direktør for kapitalmarkeder, ansatt siden 2017.

Kom fra stillingen som finansdirektør i Storebrand og har jobbet som forsker ved Norges Handelshøyskole (NHH). Han har også tatt sin doktorgrad i økonomi ved NHH.

Thomas Yul Hanssen

Juridisk direktør, ansatt siden 2015.

Tidligere jurist i finansmarkedsavdelingen i Finansdepartementet. Har tidligere hatt stillinger i Nærings- og handelsdepartementet og hos Skatt Øst. Yul Hanssen er utdannet jurist fra Universitetet i Oslo med BSc Economics fra London School of Economics og MBA Finans fra Norges Handelshøyskole (NHH).

Tor Ole Steinsland

Direktør for kommunikasjon og samfunnskontakt, ansatt siden 2012.

Kom til KBN fra stillingen som partner og rådgiver i PR-byrået Kreab Gavin Anderson. Har tidligere arbeidet som finansjournalist i ulike print- og etermedier. Steinsland har høyere avdelingsstudium i finans fra Norges Handelshøyskole (NHH).

Administrerende direktørs forord

Rustet for ruskevær

Foto: Jo Straube

KRISTINE FALKGÅRD

ADMINISTRERENDE DIREKTØR, KBN

Vi har akkurat lagt bak oss et historisk tiår preget av kriser, geopolitikk, et historisk lavt rentenivå, men også en rekordlang økonomisk vekstperiode. Det neste blir neppe like enkelt.

For Norges del var oljeprisfallet i 2014 det største økonomiske tilbakeslaget forrige tiår. I likhet med bankkrisen på 90-tallet og den globale finanskrisen på 2000-tallet, ristet imidlertid norsk økonomi raskt av seg nedturen. Landets økonomiske muskler og evne til å drive motkonjunkturpolitikk er en av hovedårsakene. Siden daværende finansminister Sigbjørn Johnsen gjorde det første innskuddet i Oljefondet i 1996 har fondet

passert 10 000 milliarder kroner i verdi, mer enn tre ganger den årlige verdiskapingen i fastlandsøkonomien. Nesten all verdistigning i fondet har kommet i løpet av de siste ti årene.

Også kommunesektoren har lagt bak seg et solid økonomisk tiår. Antallet kommuner i økonomisk ubalanse (ROBEK) falt fra 48 i 2009 til 10 i 2019. De gode økonomiske resultatene har gitt en betydelig vekst i kommunenes disposisjonsfond. Skulle nye kriser oppstå, har myndighetene muligheter til å drive motkonjunkturpolitikk også gjennom kommunesektoren. Under

finanskrisen i 2008 økte staten overføringene til kommunene, og tilførte KBN økt egenkapital, slik at banken kunne utvide lånerammen til kommunene og bidra til økt investeringsaktivitet.

Som en liten, åpen økonomi påvirkes Norge av verden rundt oss. Inngangen til det nye tiåret var preget av politisk usikkerhet, hvor Brexit-forhandlinger og handelskrigen mellom USA og Kina dominerte nyhetsbildet. Industrien på begge sider av Atlanterhavet hadde en nedtur, og verdenshandelen falt for første gang på ti år. Til tross for usikkerhet fortsatte børsene likevel å vokse, og rentene holdt seg lave. Den norske kronen svekket seg betydelig mot både euro og dollar, noe som bidro til at KBNs totale innlånsbehov ble lavere i 2019 enn året før.

Resultatmessig ble 2019 et godt år for KBN, med gunstige innlånspriser og høy etterspørsel etter våre produkter. Etterspørselsøkningen etter grønne lån til klimaambisiøse investeringer fortsatte i 2019, etter at vi opplevde den sterkeste grønne utlånsveksten noensinne året før. I 2019 utgjorde grønne lån nesten halvparten av total utlånsvekst. Banken har arbeidet aktivt med å gjøre disse lånene kjent for kundene våre, og er stolt av å kunne bidra til kommunesektorens omstilling til lavutslippssamfunnet. Fremover peker elektrifiseringen av transportsektoren og fornyelse og klimatilpasning av vann- og avløpssystemet seg ut som områder godt egnet for grønn finansiering.

Klimarisiko var et annet område vi jobbet mye med i 2019, både internt i virksomheten og opp mot våre kunder. Sammen med CICERO Senter for klimaforskning utviklet vi et klimarisikoverktøy for kommunene som vi har fått gode tilbakemeldinger på. I 2020 skal vi videreutvikle verktøyet, og jobbe videre med å innarbeide klimarisiko i bankens risiko- og kredittvurderingssystemer. Klimarelatert risiko topper nå World Economic Forums lister over de største globale truslene både etter sannsynlighet og alvorlighetsgrad. KBN skal bidra til at våre kunder tar klimarisiko på alvor,

“Solide finansielle resultater, effektiv drift, sterk vekst i utlån til klimariktige prosjekter og rekordhøy kundetilfredshet viser at KBN utfører sitt samfunnsoppdrag på en god måte.”

Kristine Falkgård

både for å sikre at de er godt rustet til å møte klimaendringer, men også som del av den helhetlige risikostyringen for å sikre en god kommuneøkonomi på lang sikt. For første gang rapporterer vi i denne rapporten på klimarisiko etter TCFD-rammeverket.

Klimautfordringen er ett av områdene som kommer til å prege norsk økonomi og kommunesektoren det neste tiåret. Norge skal kutte utslippene med minst 50 prosent innen 2030, og med inntil 95 prosent innen 2050, for å bidra til verdenssamfunnets mål om å begrense den globale temperaturøkningen til 1,5 grader. Men per i dag styrer vi mot en temperaturstigning på over tre grader i 2100. Å nå målene krever en formidabel omlegging av samfunnet og store investeringer. Her spiller kommunesektoren en viktig rolle.

Aldersutfordringen, at vi blir langt flere eldre per arbeidstaker, vil få stor betydning for offentlige budsjetter. Når relativt sett færre skal betale for velferden for flere blir det enda viktigere å få flere i arbeid og øke produktiviteten. Kommunene spiller en viktig rolle i utviklingen av regionalt næringsliv. Demografiendringene kommer til å oppleves svært forskjellig fra kommune til kommune, men de vil kreve nye investeringer over hele landet. En felles utfordring blir å få

mer velferd ut av hver krone, med bruk av ny teknologi og nye løsninger.

Oljeutfordringen påvirker både nasjonaløkonomien, gjennom reduserte inntekter fra olje og gass og relativt sett mindre bidrag fra Oljefondet til offentlige budsjetter, men også leverandørnæringen i kommunene vil merke et fall i investeringsnivået på sokkelen.

Dette er noen av utfordringene vi vet vi står overfor, som vi kan forberede oss på og forsøke å begrense effektene av. Med KBNs nye strategi «Bærekraftig samfunnsbygger» setter vi klare ambisjoner for hvordan vi kan bidra til at kundene våre har best mulig beslutningsgrunnlag når de skal foreta sine investeringsvalg for fremtiden. Strategien understøttes av mål og aktiviteter i bærekraftdelen av denne rapporten.

Uansett hvilke utfordringer som oppstår i løpet av dette tiåret, vil Norge være blant de best rustede i verden til å håndtere dem. Vi har en høyt utdannet og kompetent arbeidsstokk, relativt sett små økonomiske og sosiale forskjeller, et omstillingsdyktig næringsliv, sterke institusjoner, stor grad av politisk stabilitet og penger på bok. KBN skal uansett være kommunesektorens viktigste finansieringspartner også i det krevende tiåret vi har foran oss!

Om KBN

Kommunalbanken AS (KBN) er statens finansinstitusjon for kommunal finansiering og er 100 prosent eid av staten Norge (AAA/Aaa). KBNs formål er å yte lån til kommuner, fylkeskommuner, interkommunale selskaper og andre selskaper som utfører kommunale oppgaver.

KBNs vedtekter er vedtatt av Kongen og vesentlige endringer må legges frem for Stortinget. Som statlig virkemiddel er KBN bevisst på sin rolle som tilrettelegger for kommunal velferdsproduksjon i hele landet. Alle landets kommuner og fylkeskommuner hadde ved utgangen av 2018 lån i KBN.

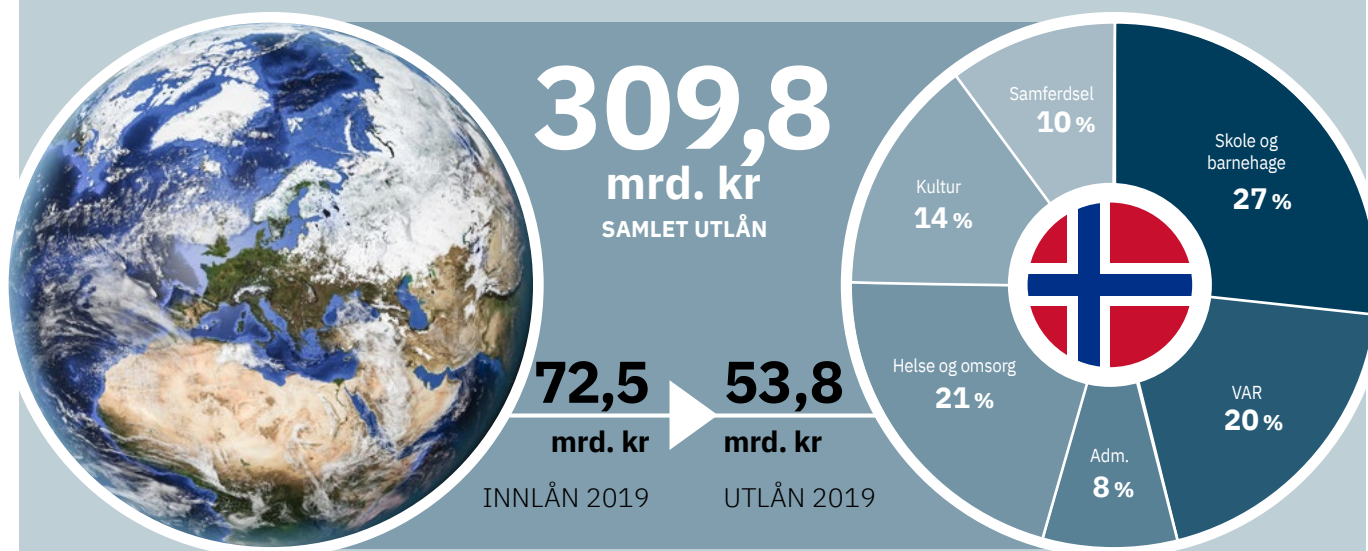
Gjennom sitt grønne obliga-

sjonsprogram bidrar KBN til å finansiere norske kommuners omstilling til et lavutslippssamfunn. De grønne innlånene lånes ut som grønne lån med renterabatt til investeringer med klimaambisjon i kommunene. Dette reflekterer KBNs langsiktige arbeid med samfunnsansvar og bærekraft.

KBN opererer med lav risiko,

opprettholder likviditet ut over kravene og benytter sikringshandler for å avdekke rente- og valutarisiko. KBN har aldri hatt tap på utlån.

Som statseid selskap med offentlig mandat, sterk kapitalbase, solid drift og lav risikoappetitt, har KBN høyeste oppnåelige rating hos Standard & Poor's og Moody's.

AAA

Standard & Poor's
Moody's

23 mrd. kr

utlånt til
klimavennlige
prosjekter

100%

av kommunene som
kunder

46,8%

av kommunal
gjeld er finansiert
av KBN

*Investeringsutgifter
kommunal sektor etter
tjenesteområde, snitt
siste ti år.
Kilde: SSB, KBN

Foto: John Trygve Tollefsen

Kommunenes gjeldsvekst – bak tallene

Kommunesektorens gjeld har vokst betydelig de senere årene, men gjeldsveksten alene forteller ikke hele historien.

AV LARS LUDVIGSEN

FAGANSVARLIG UTLÅN, KBN

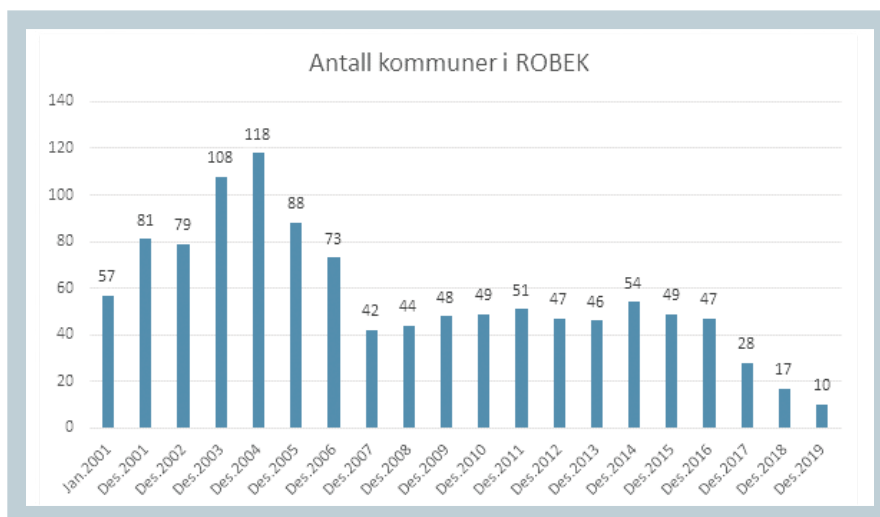
Kommunesektorens fremste oppgave er å levere gode tjenester til sine innbyggere. Oppgavene kan være definert i lovgivningen eller i form av politiske prioriteringer sentralt og lokalt. Ny kommunelov trådte i kraft 1. januar 2020 og lovfester uttrykkelig det kommunale selvstyret. De folkevalgte i kommunestyrene har vide fullmakter til å prioritere og fatte beslutninger. Viktige velferdstilbud som barnehager, skole, pleie og omsorg, vann, avløp og

avfallshåndtering er lagt til alle landets 356 kommuner å levere. Betydelige beløp sluses inn i sektoren. I statsbudsjettet for 2019 er kommunesektorens samlede inntekter anslått til om lag 530 milliarder kroner.

Betydelig gjeldsvekst

Kommunenes tjenesteproduksjon er avhengig av hensiktsmessige og funksjonelle bygg, samt varig og pålitelig infrastruktur. Disse investeringene blir i stor grad lånefinansiert, og i takt med både befolkningsvekst og flere oppgaver har sektorens gjeld vokst betydelig de siste årene. I følge SSB utgjorde

GRAF 1
Antall kommuner i ROBEK.
Kilde/faksimile: regjeringen.no

gjelden i kommuneforvaltningen ved utgangen av 2017 113 prosent av de totale inntektene, en markant økning fra 67 prosent i 2000. Kommunenes egne regnskaper er ikke tilgjengelige før i juni, men med utgangspunkt i SSBs kredittindikator for kommuneforvaltningen, ser gjeldsveksten for 2019 ut til å havne om lag på nivå med de to foregående årene. Kredittindikatoren viser en årsvekst på syv prosent, til 550 milliarder kroner. Veksttakten gikk ned fra 2015 til 2016 og har de tre foregående årene vært relativt stabil før den økte noe i 2019.

Sårbarheten for renteøkninger

En betydelig andel av kommunesektorens gjeldsvekst har kommet i en tid med historisk lave renter. Markedet priser imidlertid inn en moderat renteopp-

gang de nærmeste årene. Hvor sårbare kommunene er for renteøkninger avhenger av en rekke faktorer, og særlig to forhold er vesentlige. For det første er det kun en viss andel av kommunens gjeld som er direkte eksponert for rentendringer. Denne størrelsen kalles netto rentebærende gjeld, og kan beregnes ved å redusere den totale gjelden med følgende elementer:

- utlån
- ubrukte lånemidler
- lån knyttet til selvkostområder som vann, avløp og renovasjon
- lån med rentekompensasjon (skole, kirker, omsorgsbygg, sykehjem)
- likviditet som ikke er lånefinansiert

Med denne øvelsen ender man ofte opp med en sum som er under halvparten

GRAF 2
Tolv månedersvekst, innenlandsk lånegjeld, kommunesektoren.
Kilde/faksimile: SSB

... sektoren som helhet vil tåle en renteoppgang på to til tre prosent relativt greit, mens de kommunene med høyest gjeld vil kunne få problemer med å opprettholde tjenestetilbudet.

av den totale lånegjelden, og dermed reduseres renterisikoen betydelig. Det er viktig å være klar over at det er store forskjeller mellom kommunene både med hensyn til total gjeld og netto rentebærende gjeld. En analyse gjort av KBN konkluderte med at sektoren som helhet vil tåle en renteoppgang på to til tre prosent relativt greit, mens kommunene med høyest gjeld vil kunne få problemer med å opprettholde tjenestetilbudet. Den andre vesentlige faktoren er andelen fastrente eller rentesikringer. De fleste kommunene har bundet renten på en viss andel av sin gjeld gjennom ordinære fastrenter og rentebytteavtaler. Et typisk finansreglement sier at kommunen bør ha 25-30 prosent fastrenter til enhver tid. Det eksisterer ikke noen samlet oversikt over totale fastrenter og rentesikringer, men tidligere undersøkelser og vår egen utlånsportefølje gir grunn til å anslå at minst 30 prosent av sektorens samlede lånegjeld er rentesikret. En slik sikringsandel sett i sammenheng med

netto renteeksponert gjeld, tyder på at mange kommuner er relativt godt rustet til å kunne møte en renteoppgang og innfri sine forpliktelser i fremtiden. De gode økonomiske resultatene de siste årene har også gitt en betydelig vekst i disposisjonsfondet for kommunene som vokste med 23,5 milliarder kroner fra 2015 til 2018 og er nå på 50,1 milliarder kroner (kun kommuner).

Godt rustet for framtida

Kommunesektoren er en viktig bidragsyter i den norske velferdsmodellen, og utfører store oppgaver på vegne av samfunnet. Befolkningsvekst og nye oppgaver har bidratt til gjeldsvekst, men på et overordnet nivå ser det ut til at sektoren har tid til å omstille seg ved endrede rammebetingelser som for eksempel en renteoppgang. Sektoren er i stor grad preget av nøkternhet og et ønske om å tilby innbyggeren gode tjenester også i fremtiden. KBN skal gjøre sitt for å bidra til dette.

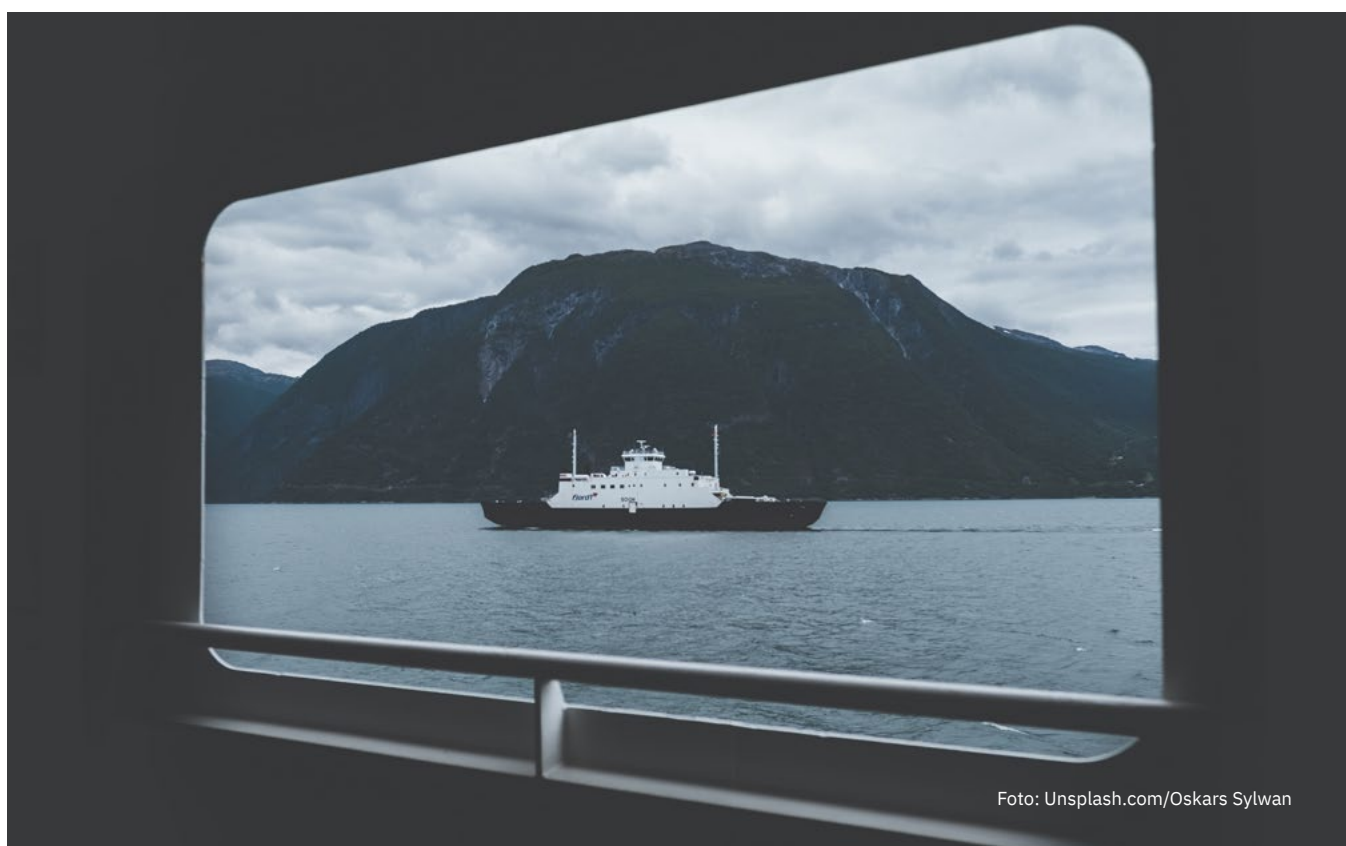

Foto: [Unsplash.com/Oskars Sylwan](https://unsplash.com/photos/Oskars-Sylwan)

KBNs STRATEGI

Bærekraftig samfunnsbygger

Vi skal tilby attraktive lån til kommunale investeringer over hele landet, fremme bærekraftige lokalsamfunn og bidra i det grønne skiftet.

Kunden først

Vi skal være den viktigste finansieringspartneren for kommunesektoren og sette kunden først i alt vi gjør.

Ledende på grønn finans

KBN skal bidra til at våre kunder lykkes med overgangen til et lavutslippssamfunn.

Bærekraftig samfunnsbygger

Bærekraft skal gjennomsyre måten vi driver vår virksomhet på.

Sterk markedsaktør

Vi skal sikre kommunene effektiv finansiering gjennom en sterk posisjon i kapitalmarkedet.

Fremtidsrettet organisasjon

KBN skal være en anerkjent kunnskapsbedrift på finansiering og utvikling av fremtidsrettede finansieringsløsninger for norske kommuner.

Kundedrevet digitalisering

Våre digitale løsninger skal sikre kundene den beste kundeopplevelsen og bidra til forenkling og kvalitetsheving i egen virksomhet.

JANUAR – DESEMBER 2019

Et tilbakeblikk

2019 har vært et begivenhetsrikt år for KBN. I et år der politisk uro og handelskrig har preget finansmarkedene, har KBN opplevd stabil og god tilgang til finansiering. God markedstilgang er helt sentralt for å kunne tilby kommunesektoren rimelig og stabil finansiering.

Også i 2019 er våre utlån preget av at norske kommuner har betydelige klimaambisjoner. Halvparten av bankens utlansvekst i 2019 er grønne lån. KBN ønsker å bidra til kunnskapsdeling og har gjennomført en rekke kurs og seminarer for bankens kunder og andre interessenter gjennom året.

FEBRUAR

Økt utlansvekst

KBN hadde en utlansvekst på 7,3 prosent i 2018 mot 5,7 prosent i 2017. Utlån til miljø- og klimavennlige prosjekter økte med 7,3 milliarder kroner, og utgjorde hele 36 prosent av den samlede utlansveksten.

MARS

E-signatur tilgjengelig for kunder

Kunder kan nå signere dokumenter tilsagnsbrev, gjeldsbrev (o.l.) fra KBN ved bruk av BankID eller BankID på mobil. Det er både tidsbesparende og kostnadseffektivt.

MAI

Lansering av klimarisiko-verktøy for kommunene

KBN sammen med CICERO lanserte et nett-basert verktøy som hjelper kommunene til å identifisere og håndtere egen klimarisiko, på www.kbn.com/klimarisiko.

JANUAR

«Innovasjon: nye løsninger, bedre tjenester»

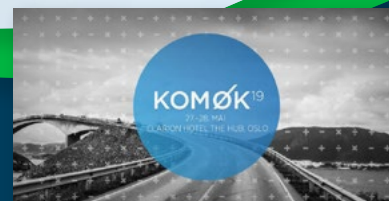
KBNs årskonferanse ble arrangert 23. januar på Mesh i Oslo. Årets tema var innovasjon og samlet rundt 150 politikere og ledere fra kommunesektoren.

APRIL

Årets første KBNskole ble gjennomført

Målet med kursdagene for KBNs kunder er å bidra til økt kompetanse om gjeldsforvaltning og finansiell risiko.

MAI

KOMØK 2019

KBN er en av medarrangørene for Kommuneøkonomikonferansen 2019 (KOMØK). Konferansen er den største i sitt slag og samler rundt 400 økonomiledere fra kommunesektoren i to dager.

JANUAR

FEBRUAR

MARS

APRIL

MAI

JUNI

Grønne lån 286 908 000

518 908 000

524 908 000

894 958 000

1 244 488 000

1 427 145 500

Totalt 2 084 837 900

4 041 054 224

6 861 937 224

9 001 332 744

8 743 774 077

10 877 342 627

Total vunnete lån 2019
(u/sertifikater)
NOK 32 473 652 993

Nye grønne lån pr. 2019
NOK 6 234 602 009

SEPTEMBER

Grønn obligasjon

Med vår første utstedelse i svenske kroner (SEK) befestet KBN posisjonen som Norges mest aktive utsteder av grønne obligasjoner.

SEPTEMBER

Første grønne lån til el-ferje

Den elektriske ferjen i Porsgrunn kommune er det første nullutslippsfartøyet som er finansiert med KBNs grønne lån.

AUGUST

Arendalsuka

KBN var tilstede på Arendalsuka for femte gang. I løpet av fire dager arrangerte og deltok vi i syv debatter om blant annet klimarisiko, grønn finans, og FNs bærekraftsmål.

NOVEMBER

Verdens sikreste bank 2019

KBN fikk 6. plass i Global Finance' kåring av de sikreste finansinstitusjonene.

JUNI

KBN styrket seg med flere grønne verv

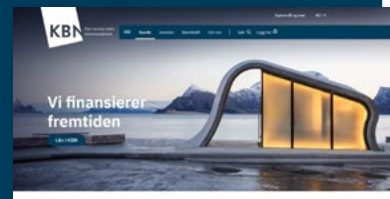
Gjennom engasjement i ulike verv bidrar vi aktivt til å sette bærekraft på agendaen, bl.a. som rådsmedlem i Klimastiftelsen og styre-medlem i Green Bond Principles.

OKTOBER

Finansseminarer landet rundt

KBN arrangerte totalt 11 seminarer landet rundt frem til november. Seminarene rettet seg mot økonomiansatte i kommunesektoren og samlet totalt rundt 170 deltakere.

DESEMBER

Ny nettside og grafisk profil

KBN lanserte ny grafisk profil, ny nettside og «nytt navn». Velkommen til www.kbn.com.

JULI

1 807 079 500

12 221 526 150

AUGUST

2 155 679 500

14 316 215 514

SEPTEMBER

2 421 779 500

18 869 232 394

OKTOBER

2 639 579 500

21 689 027 826

NOVEMBER

4 160 127 517

25 054 135 191

DESEMBER

6 234 602 009

32 473 652 993

Styrets årsberetning

Virksomheten i 2019

Kommunalbanken AS (heretter KBN) er den viktigste långiveren til kommunal sektor i Norge. KBNs rolle er å tilby attraktiv og langsiktig lånefinansiering uavhengig av markedsforholdene. I løpet av 2019 innvilget banken 628 nye lån på totalt 53,8 mrd. kroner. Lånene har blant annet gått til å finansiere investeringer i skole, helse og omsorg, vann og avløp og klimatilpasning. Solide finansielle resultater, effektiv drift, sterk vekst i utlån til prosjekter med en tydelig klimaambisjon og høy kundetilfredshet viser at KBN utfører sitt samfunnsoppdrag på en god måte.

KBN hadde en utlånsvekst på 2,5 prosent i 2019 mot 7,3 prosent i 2018. Mye av veksten kom i årets to siste måneder. Grønne utlån til prosjekter med en klimaambisjon økte med 3,7 mrd. kroner.

Resultatet etter skatt endte på 1 283 mill. kroner i 2019, mot 1 496 mill. kroner i 2018.

Netto renteinntekter for 2019 var på nivå med 2018. Bankens inntekter genereres i all hovedsak fra utlånsvirksomheten. Inntjeningen for 2019 var i tråd med forventning. Resultatet var likevel noe lavere enn for 2018, grunnet lavere urealiserte gevinster fra verdsettelse av finansielle instrumenter i 2019. Egenkapitalavkastningen for 2019 var 9,5 prosent. Bankens egenkapital økte med 979 mill. kroner i 2019.

Strategi og mål

I november 2019 la regjeringen frem eierskapsmeldingen «*Statens direkte eierskap i selskaper – Bærekraftig verdiskapning*» (Meld. St 8. 2019-2020). Den nye eierskapsmeldingen legger særlig vekt på bærekraftig verdiskapning, og samtidig tydeliggjør regjeringen forventningene til åpenhet og ansvarlighet i selskapene hvor staten er eier.

I eierskapsmeldingen framgår det at «*Statens begrunnelse for eierskapet i Kommunalbanken er å legge til rette for finansiering for kommunesektoren*», og videre at «*målet for staten som eier er høyest mulig avkastning over tid*». Eiers avkastningsmål og utbytteforventninger er førende for bankens finansielle planer. Bankens nåværende forretningsmodell er basert på høyest mulig kreditt-rating, AAA.

Styret i KBN vedtok i 2019 en strategi for perioden 2020-2022 med tittel «*Bærekraftig samfunnsbygger*». Bankens samfunnsrolle skal ivaretas gjennom ansvarlig utlånsvirksomhet.

For å nå målene har styret prioritert følgende områder for strategiperioden:

- **Kunden først:** KBN skal være den viktigste finansieringspartneren for norske kommuner og fylkeskommuner og sette kunden først i alt vi gjør. KBN skal tilby enkle, fremtidsrettede og fleksible finansieringsløsninger tilpasset hver enkelt kundes behov. Gjennom innsikt, finansiell kompetanse og digitale verktøy skal vi bidra til at våre kunder kan vurdere finansiell risiko og velge de finansieringsløsninger som passer deres behov best.
- **Bærekraftig samfunnsbygger:** Bærekraft skal gjennomsyre måten vi driver vår virksomhet på. Som en effektiv allokerer av kapital kan finansbransjen spille en sentral rolle i overgangen til lavutslippssamfunnet. KBN skal bidra til det grønne skiftet og en økonomisk bærekraftig samfunnsutvikling.
- **Sterk markedsaktør:** KBN skal gjennom en sterk posisjon i kapitalmarkedet nasjonalt og internasjonalt sikre norske kommuner effektiv finansiering. Effektiv innlåning er grunnlaget for markedets beste utlånsprodukter. God markedsforståelse og relasjoner til investorer skal sikre bankens posisjon. Finansieringsaktiviteten har målsetning om lavest mulig transaksjons- og sikringskostnader og lav operasjonell risiko.
- **Ledende på grønn finans:** KBN skal være blant de ledende finansinstitusjoner på klimarisiko, bærekraft og grønne finansieringsløsninger. Gjennom grønne lån skal vi være en pådriver for flere ambisiøse grønne investeringer. Vi skal sette klimarisiko på dagsorden og jobbe både med klima som risiko i egen virksomhet og bidra til at våre kunder setter fokus på egen klimarisiko.
- **Fremtidsrettet organisasjon:** KBN skal være en anerkjent kunnskapsbedrift på finansiering og utvikling av fremtidsrettede finansieringsløsninger for norske kommuner. Kompetanse skal styrkes gjennom intern mobilitet hvor fleksibilitet på tvers av avdelinger og fagansvar vektlegges. Moderne arbeidsmetoder og arbeidsverktøy skal sikre effektivitet og gjennomføringsevne.
- **Kundedrevet digitalisering:** Våre digitale løsninger skal sikre kundene den beste kundeopplevelsen og bidra til forenkling og kvalitetsheving i egen virksomhet. Som den største leverandøren av finansiering til kommunal sektor skal vi ytterligere digitalisere interaksjonen med kundene og bidra til økt innsikt.

Redegjørelse for årsregnskapet

Styret bekrefter i henhold til regnskapslovens §3-3a at forutsetningen om fortsatt drift er til stede, og at årsregnskapet er avgitt på grunnlag av denne forutsetningen. Det er styrets oppfatning at årsregnskapet med noter per 31. desember 2019 gir en dekkende beskrivelse av bankens finansielle stilling ved årsskiftet. Årsregnskapet er utarbeidet i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder (IFRS).

Resultat etter skatt i 2019 var 1 283 mill. kroner, mot 1 496 mill. kroner i 2018.

TABELL 1
Resultat etter skatt

	2019	2018
Resultat etter skatt	1 283	1 496
Netto renteinntekter	1 875	1 885
Transaksjonskostnader	87	34
Urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter	213	338
Forventet kredittap	-1	-1
Gevinster/tap på markedstransaksjoner	23	17
Driftskostnader	252	209
Skattekostnad	488	499

Beløp i mill. kroner

Netto renteinntekter i 2019 utgjorde 1 875 mill. kroner, mot 1 885 mill. kroner i 2018. Netto renteinntekter fra bankens utlånsvirksomhet er påvirket av høyere utlånsvolum og høyere renter, mens et fall i kredittpåslagene har trukket andre veien. Bidrag fra likviditetsforvaltningen er påvirket av fallende kredittpåslag og en omlegging av likviditetsporteføljen, blant annet som følge av regulatoriske forhold. Likviditetsegenskapene i porteføljen er økt og porteføljen gir kun et marginalt bidrag til bankens netto renteinntekter i 2019, i tråd med forventning.

Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester har økt fra 34 mill. kroner i 2018 til 87 mill. kroner i 2019, på grunn av nytt bidrag til krisetiltaksfondet i 2019. Bankens bidrag til fondet i 2019 var på om lag 60 mill. kroner.

TABELL 2
Urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter

	2019	2018
Urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter over ordinært resultat	213	338
Likviditetsporteføljen og tilhørende sikringskontrakter	138	-82
Utlån og tilhørende sikringskontrakter	153	66
Utstedte obligasjoner og tilhørende sikringskontrakter (eksklusive verdiendring som skyldes egen kredittisiko)	-78	354
Urealiserte verdiendringer på utstedte obligasjoner og tilhørende sikringskontrakter - egen kredittisiko - over totalresultat	319	-365

Beløp i mill. kroner

Urealiserte gevinster på 213 mill. kroner etter skatt for 2019 relateres til utlån og obligasjonsplasseringer som måles til virkelig verdi. Gevinstene skyldes inngang i kredittspreader. Tilsvarende gevinst i 2018 beløp seg til 338 mill. kroner, men var et resultat av sikringskontrakter som konverterer USD-innlån til norske kroner.

Verdsettelse av bankens innlån medførte en urealisert gevinst på 319 millioner kroner, og kommer som følge av endring i kredittpåslag for 2019. Tilsvarende ble det regnskapsført et urealisert tap på egen gjeld i 2018.

TABELL 3
Totalresultat

	2019	2018
Totalresultat	1 515	1 223
Resultat etter skatt	1 283	1 496
Urealisert verdiendring på gjeld (og sikringskontrakter) etter skatt knyttet til endring i kredittisiko fra 2018	319	-365
Gevinst/tap på pensjonsforpliktelse etter skatt	-10	1
Skatt på postene i totalresultatet	-77	91

Beløp i mill. kroner

Totalresultatet endte på 1 515 mill. kroner for 2019, mot 1 223 mill. kroner i 2018.

Bankens finansielle instrumenter holdes normalt til forfall og de urealiserte verdiendringenes effekt på resultatet reverseres ved en reversering i markedsbevegelsene eller når instrumentene forfaller.

Gevinster av markedstransaksjoner i form av tilbakekjøp av egne obligasjoner og salg av verdipapirer i likviditetsporteføljen bidro i 2019 med 23 mill. kroner til resultat etter skatt, mot 17 mill. kroner året før.

TABELL 4
Driftskostnader

	2019	2018
Driftskostnader	252	209
Lønn	92	80
Pensjon	13	9
Administrasjonskostnader, arbeidsgiveravgift og sosiale kostnader	54	53
Andre driftskostnader	71	46
Avskrivninger	22	22

Beløp i mill. kroner

Driftskostnadene utgjorde 252 mill. kroner i 2019 mot 209 mill. kroner i 2018. Økningen skyldes i hovedsak kostnader knyttet til utvikling av digitale kundeløsninger og IT-infrastruktur, samt innleide ressurser til compliance-funksjonen. Videre økte personalkostnadene noe, i hovedsak grunnet høyere opptjening av bankens ordning for overskuddsdeling i 2019. I 2018 var opptjeningen relativt lav.

Forvaltningskapitalen var 461,8 mrd. kroner per 31. desember 2019, sammenliknet med 457,7 mrd. kroner ved foregående årsskifte, altså om lag uendret. Gjennom spesielt annet halvår svingte forvaltningskapitalen mye grunnet midlertidig svakere norsk krone. Kronen styrket seg mot slutten av 2019, og forvaltningskapitalen målt i norske kroner falt derfor i desember. Bankens likviditetsbeholdning er noe lavere enn ved forrige årsskifte, mens bankens utlansvekst bidrar til økt forvaltningskapital.

KBNs tellende ansvarlige kapital per 31. desember 2019 utgjorde 17 957 mill. kroner. Av dette utgjorde 13 768 mill. kroner ren kjernekapital. Ren kjernekapitaldekning var 17,4 prosent per 31. desember 2019, kjernekapitaldekningen var 20,1 prosent, mens total kapitaldekning var 22,6 prosent. Uvektet kjernekapitalandel var 3,7 prosent. For årsslutt 2019 påvirkes ren kjernekapitaldekning særlig av fradragsposter i ren kjernekapital knyttet til utsatte skattefordeler. Utsatt skattefordel skyldes midlertidige forskjeller mellom et regnskapsmessig og skattemessig resultat. KBN har en pågående skattesak med sentralskattekontoret om forståelsen av midlertidige forskjeller. Over tid vil de midlertidige forskjellene utlignes, men kan under gitte forhold få stor betydning for betalbar skatt og utsatt skatt i regnskapet i perioder, og dermed påvirke kapitaldekningen.

31. desember 2019 utgjorde KBNs kapitalkrav inklusive pilar 2-kravet 14,8 prosent ren kjernekapitaldekning, 16,3 prosent kjernekapitaldekning og 18,3 prosent totalkapitaldekning. I tillegg gjelder et krav om 3,0 prosent uvektet kjernekapitalandel.

KBN innretter virksomheten slik at alle regulatoriske krav oppfylles til enhver tid. Fra 31. desember 2019 ble kravene til vektet kapitaldekning for KBN redusert med 0,7 prosentpoeng. Reduksjonen skyldes en kombinasjon av at KBNs buffer for systemviktige institusjoner er redusert og motsyklisk buffer er økt. Finanstilsynets SREP basert på KBNs ICAAP for 2019 fastsatte en økning i bankens pilar 2 krav fra 1,4 pst. til 2,3 pst. med virkning fra 31. mars 2020. Det forventes ved årsslutt 2020 ytterligere økning i kapitalkravene grunnet varslet økning i systemrisikobuffer.

Utlån

KBN opplevde høy låneetterspørsel i 2019. Spesielt i november og desember var etterspørselen sterk, som indikerer at mange kommuner venter med å lånefinansiere sine investeringer til slutten av året. Sterk konkurranse om nye lån og et større omfang av ekstraordinære innfrielser og nedbetalinger på slutten av året medførte en lavere vekst for KBN enn veksten i markedet skulle tilsi. Bankens markedsandel innenfor kjernevirksomheten som er lån til kommuner og fylkeskommuner, ble redusert fra 48,3 prosent i 2018 til 46,8 prosent ved utgangen av 2019. KBNs strategi er å over tid ha en markedsandel på om lag 50 prosent. Alle landets kommuner og fylkeskommuner, samt Longyearbyen lokalstyre hadde ved utgangen av året lån i KBN, i tillegg til en rekke kommunale og interkommunale selskaper og selskaper med kommunal eller fylkeskommunal garanti.

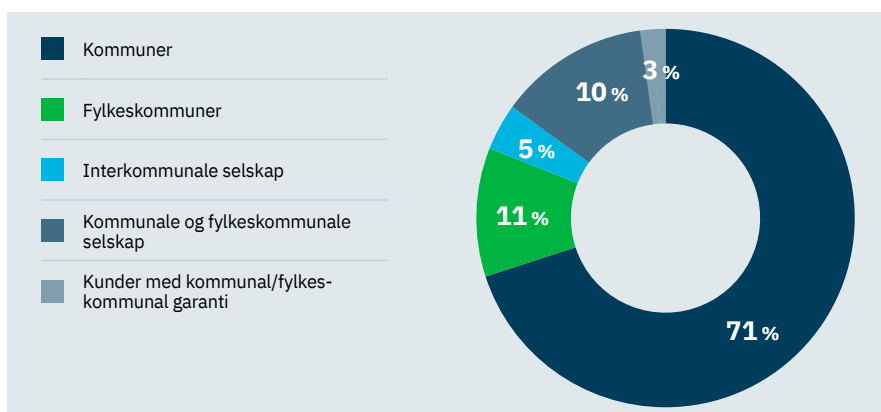
KBNs grønne lån til prosjekter med klima- og miljøambisjon økte med 3,7 mrd. kroner. Veksten i grønne lån tilsvarer om lag halvparten av samlet utlånsvekst for 2019. Det ble totalt utbetalt 6,2 mrd. kroner i lån til totalt 82 grønne prosjekter i 2019.

De grønne lånene gis med en renterabatt på 0,1 prosent og går til investeringer som tilfredsstiller bankens kriteriesett for grønne utlån. Kriteriesettet har fått beste karakter «dark green» av CICERO Senter for klimaforskning, som betyr at lånene er forenelig med 2050-lavutslippssamfunnet. Effektene av de grønne utlånene rapporteres årlig i egen miljøeffektrapport. Banken har arbeidet aktivt med å gjøre grønne lån kjent for kundene, og omfanget av investeringer som kvalifiserer for grønne lån har hatt en sterk vekst. KBN forventer fortsatt økt vekst i grønne lån i 2020.

Det ble i løpet av 2019 innvilget 628 nye lån på til sammen 53,8 mrd. kroner. Ved utgangen av året var samlede utlån på 309,8 mrd. kroner, opp 7,5 mrd. kroner, tilsvarende 2,5 prosent.

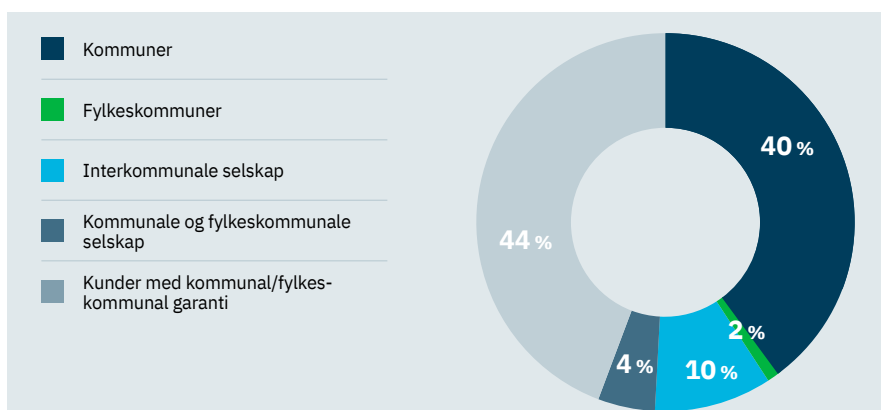
82 prosent av KBNs utlån er lån direkte til kommuner og fylkeskommuner slik fordelingen i figur 1 viser. 13 prosent, tilsvarende 39,4 mrd. kroner er lån til selskaper, ulike typer institusjoner og stiftelser med kommunal eller fylkeskommunal garanti. Av dette utgjør lån til bompengeselskaper 24,2 mrd. kroner ved utgangen av 2019.

FIGUR 1
Fordeling av KBNs utlån
målt i kroner fordelt på
kundekategori

Utestående lån fordeler seg på til sammen 1060 kunder. Figur 2 viser at 46 prosent av kundene er kommuner, fylkeskommuner eller kommunale foretak. Øvrige kunder er enten kunder med garanti eller interkommunale selskap.

FIGUR 2
Fordeling av antall
kunder innenfor hver
kunde-kategori

Kommunesektorens samlede gjeldsvekst til norske og internasjonale kreditorer (K3) for 2019 ble 7,7 prosent. Dette er 0,5 prosentpoeng høyere enn i 2018 og speiler en sterk investeringsaktivitet i sektoren, spesielt innenfor helse- og omsorg og vann og avløp. Et høyt investeringsnivå, spesielt blant mange av de store kommunene, er viktigste forklaring på at gjeldsveksten holdt seg sterk også i 2019.

KBN gjennomfører årlige kundetilfredshetsundersøkelser. Resultatene for 2019 viser som tidligere år at kundene er svært fornøyde med KBN, og blant annet at kundebesøk og tilbud av tjenesten KBN Finans verdsettes av kundene.

Det foreligger ikke mislighold eller betalingsproblemer hos kunder som gir grunn til å tro at det vil påløpe tap i 2019.

Utlånsmarkedet

Markedet for kommunale lån har i 2019 vært dominert av KBN, KLP og kommunes direkte bruk av kapitalmarkedet. KBN er den største tilbyderer av langsiktige, avdragsbaserte lån. Sektorens lånemønster har i flere år vært i endring og fordelt seg i 2019 med om lag 50 prosent av nye lånoptak i lange avdragsbaserte lån og resten i avdragsfrie lån med løpetider fra tre mnd. til 10 år. Bruken av lån med løpetid under ett år har stabilisert seg, mens lån med løpetid fra to år og opp til 10 år har hatt sterk vekst.

Innlån

KBNs kredittrating AAA/Aaa sikrer stabil tilgang til innlån med gunstige betingelser som kommer kommunal sektor til gode. KBN følger en diversifisert innlånstrategi som sikrer god spredning i investorbasen og lav refinansieringsrisiko. Totale innlån for 2019 beløp seg til 72,5 mrd. kroner, noe som er 32,3 mrd. kroner lavere enn i 2018. Mindre volum skyldes primært lavere forfall på gjeld og svakere krone gjennom 2019.

Europa, USA og Asia er de viktigste innlånsmarkedene. KBN har fortsatt trenden fra 2018 med større innslag av enkle, ikke-strukturerte innlån med fast eller flytende rente. Disse innlånene stod for over 96 prosent av transaksjonene i 2019. Totalt ble det tatt opp innlån i 11 valutaer i 2019 og med en større valutadiversifisering enn tidligere. Andelen nye innlån denominert i amerikanske dollar falt fra 64 prosent i 2018 til 51 prosent i 2019. KBN la i 2019 ut to benchmark-obligasjonslån pålydende totalt 2,75 mrd. amerikanske dollar, og det første benchmark-obligasjonslånet i euro siden 2017, pålydende 1 mrd. euro. KBN opplevde god interesse fra investorene og alle benchmark-lånene ble betydelig overtegnet.

KBN er blant de mest aktive norske utstederne av grønne obligasjoner og en av de ledende aktørene i utviklingen av grønn finans i Norden. KBN er styremedlem i ICMA's Green Bonds Principles, som er den ledende internasjonale bransjestandarden for grønne obligasjoner, og har også gjennom 2019 arrangert og deltatt på en rekke arrangementer hvor formålet har vært å fremme grønne finansieringsløsninger. Grønne obligasjoner finansierer utlån til grønne investeringer hos KBNs kunder. I august gjennomførte KBN sitt første grønne innlån i svenske kroner. Lånet ble solgt i to transjer på totalt 3 mrd. svenske kroner og ble raskt fulltegnet i markedet.

KBNs samlede utestående volum av obligasjoner og andre låneopptak ble redusert i 2019 fra 414,6 mrd. kroner til 400,5 mrd. kroner

Likviditetsstyring

KBN opererer med en likviditetsbeholdning som over tid skal tilsvare 12 måneders finansieringsbehov inkludert utlånsvekst for kommunesektoren. Likviditetsporteføljen holdes i 0-prosentvektete verdipapirer utstedt av stater, multinasjonale institusjoner og regioner, og i 10-prosentvektete obligasjoner med fortrinnsrett. Likviditetsporteføljen forvaltes ut fra en lavrisiko investeringsstrategi både hva gjelder kreditt- og markedsrisiko. Plasseringene gjøres primært i utenlandsk valuta, derfor vil bevegelser i kronkursen medføre svingninger i størrelsen på likviditetsreserven omregnet til norske kroner. Likviditetsbeholdningen utgjorde 107,4 mrd. kroner ved utgangen av 2019, mot 113,6 mrd. kroner ved utgangen av 2018. Andelen investert i verdipapirer i norske kroner har vært noe økende de siste årene. Internasjonalt har kredittmarginer blitt presset lavere, bl.a. på bakgrunn av Den europeiske sentralbankens nye kjøp av obligasjoner i markedet. LCR på totalnivå og i norske kroner var ved utgangen av året henholdsvis 348 prosent og 73 prosent.

Redegjørelse om foretaksstyring

KBN følger norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse på de områder som er relevante for bankens selskapsform, eierstruktur og finansregulatoriske krav. KBN er organisert som et aksjeselskap der statens eierandel utgjør 100 prosent. Staten har i sin eierskapspolitikk klassifisert KBN som et kategori 2-selskap, som innebærer at staten har særskilte begrunnelser for eierskapet ut over forretningsmessige mål.

KBN bidrar til et velfungerende marked for finansiering av kommunal sektor ved å tilby lang finansiering tilpasset investeringenes levetid og ved å sikre at kommunene har tilgang til lånefinansiering under varierende markedsforhold. KBNs tilbud av lang finansiering har samme rentebetingelser uavhengig av lånets og kommunens størrelse.

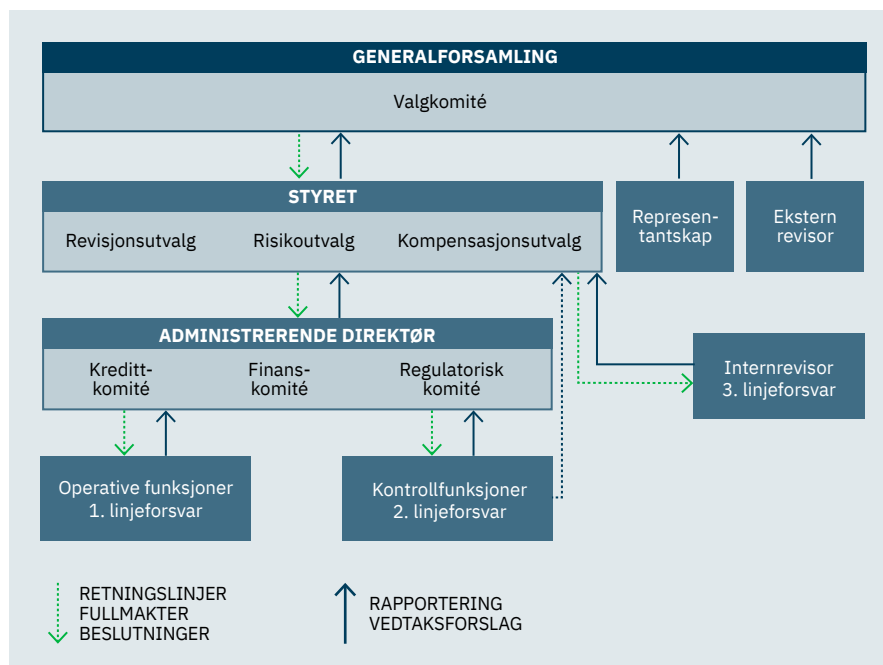
Staten som eier beslutter bankens utbytteandel og fastsetter bankens krav til avkastning. Avkastningskravet fremkommer i statsbudsjettet og er satt til åtte prosent for perioden 2019-2021.

KBNs styrende organer er organisert i samsvar med aksjelovens og finansforetakslovens bestemmelser, samt KBNs vedtekter. Generalforsamlingen velger styret og representantskapet. Representantskapet er et vedtektsfestet organ som skal avgjøre uttalelser i saker som vedkommer selskapet og ha særlig fokus på selskapets samfunnsrolle og -ansvar.

Styret er ansvarlig for forvaltningen av selskapet, herunder ansetter og fastsetter instruks for daglig leder, beslutter og gir fullmakt om låneopptak og velger internrevisor. Styret har nedsatt tre saksforberedende utvalg som velges av og blant styrets medlemmer; revisjonsutvalget, risikoutvalget og kompensasjonsutvalget. Revisjonsutvalget er et saksforberedende og rådgivende organ for styrets kontroll av selskapets finansielle rapportering og kontrollsystemer. Risikoutvalget er et saksforberedende og rådgivende organ for styret i overvåkingen og styringen av selskapets samlede risiko. Kompensasjonsutvalget er et saksforberedende og rådgivende organ for styret i vurderingen av selskapets godtgjørelsesordninger.

Administrerende direktør leder den daglige driften av banken i samsvar med instruks fastsatt av styret. Avdeling for risikostyring har ansvar for KBNs risikostyring, mens avdeling for compliance har det overordnede ansvaret for etterlevelse av internt og eksternt rammeverk. Begge enhetene rapporterer til administrerende direktør og har direkte rapporteringsadgang til styret.

FIGUR
Styrende organer i KBN

Risikostyring og internkontroll

KBNs styre har besluttet retningslinjer for risikostyring og internkontroll, og har fastsatt risikoappetitten for KBN. Sentrale retningslinjer, risikoappetitt og rammer er gjenstand for årlig styrevurdering. Styret behandler årlig administrerende direktørs vurderinger av internkontrollen.

Risikostyringen skal sikre en forsvarlig forvaltning av KBNs eiendeler og forpliktelser. Det foretas risikovurdering av vesentlige risikoer for alle bankens virksomhetsområder minst årlig. Stresstester og scenarioanalyser benyttes for å vurdere sårbarheten til bankens mest sentrale risikoområder. Resultatet av stresstestene evalueres og tas i betraktning ved fastsettelse av risikoappetitt, kapitalplanprosess, gjenopprettingsplan og i utforming av bankens forretningsstrategi.

Styret underrettes regelmessig om foretakets virksomhet, stilling og resultatutvikling. Styret behandler administrasjonens vurdering av risiko og hendelser som en integrert del av den løpende virksomhetsrapporteringer.

KBNs risikostyring og internkontroll er organisert i tre forsvarslinjer. Førstelinjeforsvaret er den operative virksomheten og har ansvar for å styre og kontrollere at aktivitetene gjennomføres innenfor fastsatte rammer og i samsvar med eksternt og internt regelverk. Andrelinjeforsvaret overvåker, veileder og bidrar til å forbedre og rapportere førstelinjekontrollene. Andre forsvarslinje består av finansiell kontroll, risikostyrings- og compliance-funksjonen. Tredje forsvarslinje fungerer som styrets uavhengige kontroll- og bekreftelsesorgan, og utføres av Deloitte som internrevisor.

Kredittrisiko

Kredittrisiko for utlån er begrenset til betalingsutsettelse der betalingsforpliktelsen ikke kan falle bort. Det er fastlagt i kommunelovens § 29-1 at kommuner og fylkeskommuner ikke kan slås konkurs. I kommuneloven er det også gitt bestemmelser om de prosedyrer som skal følges dersom betalingsutsettelse må iverksettes. Dette

vil i praksis sikre långiver mot tap av akkumulert gjeld og påløpte renter.

KBN forvalter sin likviditet gjennom plasseringer i verdipapirer med høy kredittverdighet, og banken har lav appetitt for kreditt risiko mot likviditetsmotparter.

KBN anvender derivater for å styre rente- og valutarisiko ved utlån, innlån og likviditetsplasseringer. Risikoen knyttet til inngåelse av derivatavtaler hviler på bruk av sentral motpart (clearing) eller på motparter med høy kredittverdighet, der det foretas utveksling av sikkerhet for å redusere eksponeringen.

Likviditetsrisiko

KBN har lav appetitt for likviditetsrisiko. Styret har besluttet internt rammeverk for likviditetsstyring. KBN skal sikre at den til enhver tid klarer å oppfylle sine forpliktelser når de forfaller uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger.

Rente- og valutarisiko/markedsrisiko

KBN har lav appetitt for markedsrisiko. Styring av rente- og valutarisiko gjennomføres med mål om at bankens forpliktelser og rettigheter til enhver tid balanserer. Det benyttes i tillegg sikringshandler for å avdekke rente- og valutarisiko. Sikring av valutarisiko medfører eksponering mot basisrisiko i valutabyttemarkedet.

Operasjonell risiko

KBN har lav appetitt for operasjonell risiko. Operasjonell risikostyring har en helhetlig og systematisk tilnærming til å identifisere risiko, og det foretas regelmessig risikovurdering for alle kritiske funksjoner. Dette danner grunnlaget for å prioritere ressurser til risikoreduserende aktiviteter. Operasjonell risiko er gjenstand for løpende overvåkning og rapportering. Compliance-risiko er en del av KBNs operasjonelle risiko, og KBN har svært lav appetitt for compliance-risiko.

Klimarisiko

Mens klimarapportering dreier seg om hvordan selskapet gjennom sin virksomhet påvirker klimaet, handler klimarisikorapportering om å analysere hvordan klimaendringer og klimapolitikk påvirker selskapets virksomhet. Det mest anerkjente rammeverket for klimarisikorapportering er utarbeidet av Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD). TCFD ble nedsatt av G20-landenes Financial Stability Board (FSB) i 2016 og leverte sine anbefalinger i 2017.

Styret har i 2019 drøftet hvordan KBNs arbeid med klimarisiko kan forsterkes, og har satt som mål at klimarisiko fra og med 2020 skal innarbeides i ledelsens regelmessige risikorapportering. Basert på en utredning fra CICERO Senter for klimaforskning, lanserte KBN i 2019 en portal for klimarisiko i kommunesektoren. Dette er et viktig steg i KBNs arbeid med å sette klimarisiko på dagsorden hos våre kunder - kommuner og fylkeskommuner. I 2020 skal klimarisikoverktøyet for kommunesektoren videreutvikles ved at flere datakilder inkluderes.

I året som kommer skal KBN utvide den eksisterende kredittmodellen med parametere knyttet til kommunenes eksponering mot klimarisiko. Fremover vil KBN jobbe for at minimum halvparten av utlånsvæksten skal være grønne lån. KBN har som mål å halvere egne utslipp innen 2030. KBN erkjenner at de økonomiske konsekvensene av klimaendringer kan innebære et svekket økonomisk handlingsrom for kundene. Det er fastlagt i kommunelovens § 29-1 at kommuner og fylkeskommuner ikke kan slås konkurs, følgelig er KBNs risiko for mislighold svært lav. Se eget kapittel om TCFD-rapportering.

Styrets erklæring om godtgjørelse til ledende ansatte

Styret vedtar årlig retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte for neste regnskapsår. Styrets erklæring om godtgjørelse til ledende ansatte fremlegges årlig i generalforsamlingen. Erklæringen og informasjon om godtgjørelse utbetalt til ledende ansatte er oppgitt i note 6 til årsregnskapet for KBN.

Kommunikasjon og samfunnskontakt

Styret legger vekt på aktiv, løpende dialog med bankens sentrale interessenter for å sikre god forståelse for bankens modell og rammebetingelser. God og åpen kommunikasjon er viktig for tilliten blant eier, kunder, ansatte og omgivelsene generelt.

I løpet av 2019 har KBN lansert sin nye grafiske profil og fått nye nettsider. Hensikten med den nye profilen har vært å tydeliggjøre KBNs posisjon, mandat og statens eierrolle. På de nye nettsidene har bankens utlånsvirksomhet, samt bankens bærekraftsarbeid blitt mer fremtredende, i tråd med vedtatt strategi. Siden lanseringen i desember økte antallet besøkende til nettsiden med rundt 30 prosent sammenliknet med samme periode i 2018.

KBNs eksterne kommunikasjon skal blant annet bidra til å belyse problemstillinger som påvirker våre kunder, for eksempel gjennom endringer i deres eller bankens rammebetingelser. Grønn finans, herunder bankens grønne obligasjoner og utlånsprodukter, klimarisiko i kommunene og ny kommunelov har vært sentrale tema i den eksterne kommunikasjonen i 2019. Viktigheten av en bærekraftig gjeldsforvaltning i kommunal sektor har blitt vektlagt i den direkte kommunikasjonen mot kundene, blant annet gjennom bankens finansseminarer, KBN Skolen, og videreutvikling av gjeldsforvaltningsverktøyet KBN Finans.

Etikk og bærekraft

KBN har basert prioriteringene innenfor bærekraftsarbeidet på omfattende dialog med bankens viktigste interessenter, og har egne retningslinjer for samfunnsansvar. Bærekraft utgjør en viktig del av strategiarbeidet og er integrert i bankens ordinære virksomhet. KBN følger standarden Global Reporting Initiative (GRI) i rapporteringen av samfunnsansvar og bærekraft.

I løpet av 2019 har KBN gjennomført en vesentlighetsanalyse, der sentrale interessenter har gitt innspill til bankens prioriteringer for bærekraftsarbeidet fremover. Som resultat av dette vil KBN prioritere grønn finans, klimarisiko, kunnskapsdeling, medarbeiderutvikling og ansvarlig kreditt som sentrale tema for arbeidet med bærekraft i 2020.

Organisasjon og medarbeidere

KBN er en kunnskapsbedrift, hvis måloppnåelse er avhengig av å rekruttere og utvikle dyktige medarbeidere innen ulike fagområder. Økt konkurransemessig, teknologisk og regulatorisk kompleksitet i kombinasjon med økte krav og forventninger fra kunder, eier, andre interessenter og fra medarbeiderne selv påvirker organisasjon og ledelse.

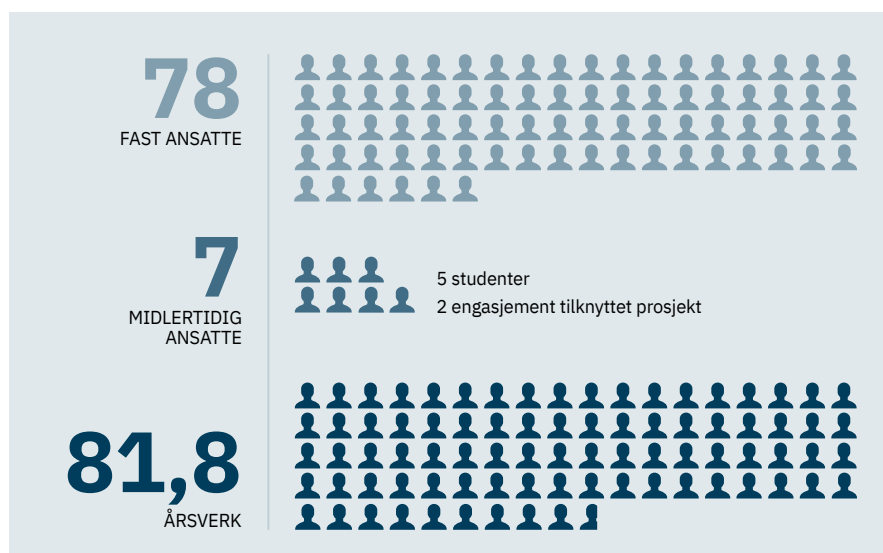
Det vurderes løpende om organisasjonen er hensiktsmessig bemannet for å oppfylle regulatoriske krav og sikre realisering av strategiske mål.

Ved utgangen av 2019 hadde KBN 85 medarbeidere, tilsvarende 81,8 årsverk, hvorav 78 var fast ansatt. Det var syv midlertidig ansatte, hvorav fem studenter og to engasjement.

Mangfold og likestilling

KBN arbeider målrettet og systematisk for mangfold og likestilling i egen organisasjon og målene følges opp med konkrete tiltak i bankens virksomhetsplan. Arbeidet for mangfold og likestilling skal legges til grunn ved rekruttering, leder- og medarbeiderutvikling og etterfølgerplanlegging. Målsettingen er å oppnå kjønnsbalanse på alle nivåer og i alle enheter slik at hvert kjønn er representert med minst 40 prosent.

FIGUR
Medarbeidere
pr. 31.12.2019

Ved rekruttering og endringer i sammensetningen av ledergrupper og organisatoriske enheter skal det legges særskilt vekt på kjønnsbalanse. Best kvalifiserte kvinne og mann skal alltid identifiseres før beslutninger tas. Det skal utøves likebehandling der faglige og personlige kvalifikasjoner vurderes uavhengig av kjønn, legning, funksjonsevne, alder, kulturell, religiøs eller geografisk bakgrunn.

Medarbeidere skal likebehandles og det skal legges til rette for samme muligheter til faglig og personlig utvikling og avansement. Medarbeidere som ikke snakker norsk tilbys norskopplæring. Fleksibel arbeidstid skal legge forholdene bedre til rette for medarbeidere med omsorgsansvar i hjemmet.

Etterfølgerplanleggingen til lederstillinger og til kritiske funksjoner har som målsetting at interne kandidater av begge kjønn identifiseres og utvikles for å redusere sårbarhet og bygge kompetanse.

Ved utgangen av 2019 var kvinneandelen i styret 56 prosent, i administrerende direktørs ledergruppe 36 prosent og totalt for alle ansatte (faste og midlertidige) 42 prosent. Gjennomsnittsalderen var 42 år. Totalt seks ansatte jobbet deltid eller

i redusert stilling, herunder fem studenter. Ingen har ufrivillig deltidsstilling. KBN vektlegger mangfold langs ulike dimensjoner og totalt 9 prosent av medarbeiderne hadde annet statsborgerskap enn norsk, representert ved åtte ulike land.

Helse, arbeidsmiljø og sikkerhet

KBN legger vekt på at alle ansatte skal ha gode arbeidsforhold. I 2019 hadde KBN sitt første hele år med tariffavtale på plass, og det ble jobbet med å implementere prosesser og dialog med tillitsvalgte. Arbeidsmiljøutvalget har hatt som mål å bidra aktivt i tilrettelegging av et godt arbeidsmiljø og god fysisk helse med en kultur preget av trivsel og samarbeid. Utvalget har hatt regelmessige møter og gjennomført risikovurdering av helse, miljø og sikkerhet og vernerunde. Det er gjennomført arbeidsplassvurdering og årlig helsekontroll, samt medarbeiderundersøkelse. Det har blitt jobbet systematisk med oppfølging av medarbeiderundersøkelsen gjennom året.

I samarbeid med bankens aktivitetsgrupper er det tilbudt og gjennomført faste helsefremmende og sosiale aktiviteter for alle bankens ansatte, herunder organiserte og individuelle treningstilbud.

Det er ingen registrerte ulykker eller alvorlige skader i arbeidstiden, i forbindelse med reiser til eller fra arbeid eller tjenestereiser. Det er ikke meldt skader eller ulykker til Arbeidstilsynet.

Sykefraværet var på 3,2 prosent i 2019 mot 2,5 prosent i 2018. Målet er et sykefravær lavere enn 2,5 prosent. KBN arbeider aktivt med HMS, forebyggende arbeid og oppfølging av sykemeldte, og legger til rette for at ansatte skal komme raskt tilbake i arbeid etter fravær og sykdom. Turnover blant ansatte var for året 2019 på 9 prosent.

Disponering av overskudd

Styret i KBN foreslår følgende disponering av resultat etter skatt for regnskapsåret 2019: 1 283 mill kroner overføres til annen egenkapital. Styret mener det er nødvendig å bygge opp bankens egenkapital og foreslår ved regnskapsavleggelse for 2019 å ikke disponere til utbytte fra resultatet i 2019. Behovet for oppbygging av ren kjernekapital kommer som følge av særlige fradragposter i kjernekapitalen fra utsatte skattefordeler i 2019 og økte kapitalkrav i 2020. Nødvendig oppbygging av egenkapital bidrar til at banken oppfyller gjeldende kapitalkrav. Styret viser i den forbindelse til kravene i finansforetaksloven § 10-6 (1) hvor forsvarlighetsnormen for utdelinger ser hen til behovet for oppbygging av egenkapital.

Utviklingen fremover

Utviklingen i norsk økonomi var positiv i 2019, med en anslått BNP-vekst (Fastlands-Norge) på 2,5 prosent og en arbeidsledighet (AKU) på 3,7 prosent. Norske kommuners økonomiske situasjon påvirkes gjennom en sterk inntektsvekst de siste årene. For perioden fra 2009-2018 har den gjennomsnittlige realveksten i kommunesektorens samlede inntekter vært 2,3 prosent per år. Den positive utviklingen i økonomien forventes å avta noe de nærmeste årene, blant annet som følge av en mer nøytral budsjettinnretning og økte utgifter.

Storbritannias uttreden av EU har medført at KBN gjennom 2019 har gjort endringer i avtaler med eksterne parter slik at banken er tilpasset ulike utfall av Brexit og kan drive virksomheten under en ny situasjon. For å møte regulatoriske krav om pliktig

clearing av derivatkontrakter (EMIR) ble det etablert tilknytning til en EU-basert sentralmotpart for etterlevelse av clearingplikten, samt et EU-basert transaksjonsregister for etterlevelse av rapporteringskrav.

Høsten 2019 lanserte EU sin Green Deal, en overordnet plan for å gjøre EU klimanøytral i 2050. Planen tydeliggjør at klimapolitikk ikke lenger kun er klimapolitikk, men også må innlemmes i områder som handelspolitikk, finanspolitikk og sosialpolitikk. Planen vil også påvirke Norge som en integrert del av EUs klima- og energisamarbeid. Banken følger med på utviklingen og vurderer løpende muligheter og utfordringer for bankens virksomhet i årene som kommer, blant annet i arbeidet med grønn finans og klimarisiko.

2018 markerte et klart skille hvor en betydelig del av kommunesektorens investeringer i bygg nå gjøres med et høyere ambisjonsnivå enn gjeldende tekniske forskrifter. Trenden har fortsatt gjennom 2019. Nullutslippsløsninger og elektrifisering av transportsektoren krever investeringer innenfor flere områder, spesielt innenfor fylkeskommunens ansvarsområder.

Investeringsbehovet i kommunesektoren for øvrig vil fortsatt være betydelig. En aldrende befolkning vil kreve investeringer innenfor pleie- og omsorgsområdet de kommende årene. Fortsatt urbanisering vil innebære vekst i investeringer innenfor skole og barnehage, særlig i kommuner med høy befolkningsvekst. Et løpende fornyelsesbehov innenfor vann og avløp gjør at finansieringsbehovet for denne typen investeringer forventes å øke. Større oppmerksomhet knyttet til klimarisiko og klimatilpasning medfører over tid økte investeringer rettet mot forebygging, eksempelvis håndtering av overvann.

KBN har sammen med analysebyrået Menon gjort en framskrivning av kommunesektorens investeringsbehov og lånebehov i årene som kommer. Analysen tilsier at kommunenes gjennomsnittlige reelle gjeldsvekst vil ligge på 2,1 prosent frem til 2040. Det er om lag en tredel av veksten de foregående 12 årene og mer på linje med sektorens forventede inntekstvekst.

KBNs kunder etterspør lån med løpetider fra tre måneder til over tretti år. For KBN er det viktig å være en forutsigbar og stabil tilbyder spesielt av langsiktig finansiering som står i forhold til løpetiden på de investeringer som foretas. Kundenes etterspørsel forventes også framover å være diversifisert, med hovedvekt på lån med lange og mellomlange løpetider.

KBN har høy kundetilfredshet. Kundene som benytter vårt digitale verktøy for gjeldsforvaltning er mest fornøyd. Gjennom 2019 har KBN satset betydelig på digitalisering av kundeopplevelsen. Arbeidet vil fortsette i 2020 med større grad av selvbetjening i kundeforholdet, samt mer relevant og aktuell informasjon og kunnskap som gir merverdi i kundenes egne beslutningsprosesser. Digitalisering, endrede kundeforventninger og nye regulatoriske krav setter store krav til at KBN løpende tilpasser virksomheten, gjennom intern mobilitet, kompetansehevende tiltak og tverrfaglig samarbeid. Investeringer i ny teknologi, endringskultur og nye arbeidsprosesser vil stå sentralt i dette arbeidet.

KBN skal legge til rette for finansiering av kommunesektoren og legger vekt på å operere med lav risiko. Som følge av økning i kapitalkravene fremover vil KBN måtte ha et særlig fokus på kapitaleffektivisering og kapitaloppbygging gjennom 2020. KBN påvirkes i 2019 av fradragposter i kjernekapitalen i hovedsak fra utsatte skattefordeler, som følges opp i 2020.

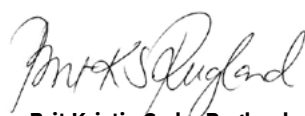
EUs regulatoriske utforming tar i en viss utstrekning hensyn til lavrisiko finansinstitusjoner som KBN. Flere land har gitt tilpassede reguleringer for sine institusjoner som yter lån til offentlig sektor, eksempelvis ved å gi dem status som promotional bank. Forutsigbarhet og rammebetingelser tilpasset KBNs særegne karakter er viktige for å kunne bidra til lave kommunale lånekostnader og derav rollen som bærekraftig samfunnsbygger.

Styret vil takke bankens medarbeidere for godt utført arbeid.

Oslo, 31. desember 2019

28. februar 2020

Styret for Kommunalbanken AS

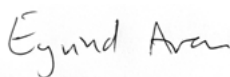
Brit Kristin Sæbø Rugland

STYRELEDER

Rune Midtgaard

STYRETS NESTLEDER

Eyvind Aven

STYREMEDLEM

Nanna Egidius

STYREMEDLEM

Marit Urmo Harstad

ANSATTES REPRESENTANT

Harald Jacobsen

ANSATTES REPRESENTANT

Ida Espolin Johnson

STYREMEDLEM

Petter Steen Jr.

STYREMEDLEM

Martha Takvam

STYREMEDLEM

Kristine Falkgård

ADMINISTRERENDE DIREKTØR

Styret i KBN

Nederst fra høyre: Brit Kristin Rugland, Nanna Egdius, Petter Steen Jr., Harald Jacobsen, Marit Urmo Harstad, Eyvind Aven, Rune Midtgaard, Ida Espolin Johnson. Martha Takvam var ikke tilstede da bildet ble tatt.

Foto: Ina Kristine Andersen

BRIT KRISTIN SÆBØ RUGLAND

Styreleder siden juni 2018, styremedlem siden 2016.

Bachelor of Business Administration, Master of Management. Daglig leder i Rugland Investering AS og Stavanger Investering Eiendom AS. Leder av kompensasjonsutvalget og medlem av risikoutvalget i Kommunalbanken AS. Styreleder i Figgjo AS. Styremedlem i Norfund. Medlem i etikkrådet for Statens pensjonsfond utland.

Deltatt på ti styremøter i 2019.

RUNE MIDTGAARD

Styrets nestleder siden 2019, styremedlem siden 2014.

Siviløkonom og autorisert finansanalytiker (AFA). Administrerende direktør i Norsk Luftambulans AS. Leder av risikoutvalget i Kommunalbanken AS.

Deltatt på ti styremøter i 2019.

EYVIND AVEN

Styremedlem siden juni 2019.

Siviløkonom. Senior rådgiver innenfor risikostyring i Equinors konsernriskofunksjon. Medlem i risikoutvalget i Kommunalbanken AS. Varamedlem til styret i Equinor Asset Management ASA og leder av dets risikoutvalg. Styreleder i Diakoniseret Stavanger.

Deltatt på seks styremøter I 2019

NANNA EGIDIUS

Styremedlem siden 2004

Siviløkonom. Strategi- og utviklingssjef i Lillehammer kommune. Medlem av revisjonsutvalget i Kommunalbanken AS. Styreleder i LGE Holding AS. Styremedlem i Ikomm AS.

Deltatt på ti styremøter i 2019.

MARIT URMO HARSTAD

Ansattes representant siden oktober 2018.

Bachelor of Management. Senior kundeansvarlig i Kommunalbanken. Tar kurset grønn vekst og konkurransekraft, som del av en Executive MBA på BI. Personlig vara er Anne Jenny Dvergsdal.

Deltatt på ti styremøter i 2019.

HARALD JACOBSEN

Ansattes representant siden juni 2019.

Siviløkonom. Bærekraftsansvarlig, Kommunalbanken AS. Medlem av kompensasjonsutvalget i Kommunalbanken AS. Styremedlem Utøya AS. Personlig vara er Jarle Byre.

Deltatt på fem styremøter i 2019

IDA ESPOLIN JOHNSON

Styremedlem siden juni 2018

Advokat, partner i Advokatfirmaet Haavind AS. Medlem av revisjonsutvalget i Kommunalbanken AS.

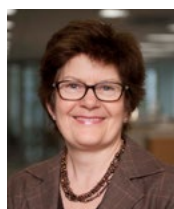
Deltatt på ti styremøter i 2019.

PETTER STEEN JR.

Styremedlem siden 2015.

Adjunkt. Tidl. ordfører i Haugesund kommune. Konsulent/rådgiver i Sveio kommune. Medlem av kompensasjonsutvalget i Kommunalbanken AS. Leder av konsernstyret i Haugaland Kraft AS.

Deltatt på ti styremøter i 2019.

MARTHA TAKVAM

Styremedlem siden 2005.

Siviløkonom og MBA i finans. Tidl. Direktør Group Internal Audit og Group Treasurer, Telenor ASA. Leder av revisjonsutvalget og medlem av risikoutvalget i Kommunalbanken AS. Nestleder i styret for Fontenehuset Asker.

Deltatt på ti styremøter i 2019.

Bærekraft

Hvordan vi jobber med bærekraft

I statens eierskapsmelding Meld. St. 8 (2019-2020) *Bærekraftig verdiskaping* tydeliggjøres eiers forventninger om at selskapene har en overordnet plan for bærekraftig verdiskaping: *Et bærekraftig selskap balanserer økonomiske, sosiale og miljømessige forhold på en måte som bidrar til langsiktig verdiskaping og slik at dagens behov ivaretas uten å ødelegge muligheten for at kommende generasjoner kan få dekket sine behov (...) Et selskap som følger med på utviklingen i omgivelsene og forstår sin rolle i samfunnet og hva interessentene er opptatt av, kan bedre forstå hva som påvirker mulighetene for verdiskaping.*

KBNs strategi for 2020-2022, *Bærekraftig samfunnsbygger* slår fast at *Bærekraft skal gjennomsyre måten vi driver vår virksomhet på.* I KBNs overordnede retningslinjer for bærekraft står det at KBN skal arbeide systematisk med bærekraft og ha som ambisjon å være ledende på sitt område.

Roller og ansvar

Styret har ansvar for virksomhetens arbeid med bærekraft. De fastsetter de overordnede retningslinjene for bærekraft og årlige mål og tiltak.

Administrerende direktør er ansvarlig for å gjennomføre KBNs arbeid med bærekraft og fastsetter utfyllende retningslinjer for arbeidet i administrasjonen.

Direktør for kommunikasjon og samfunnskontakt har det koordinerende ansvar for bærekraft. Utpeker en fagansvarlig ressurs, som har et særskilt ansvar for aktivt å følge utviklingen på området, foreslå mål og indikatorer for måloppnåelse og påse at det er etablert relevante prosesser. Videre bistår organisasjonen på området, samt utarbeider samlet ekstern rapportering av bankens bærekraftsarbeid.

KBNs arbeid med bærekraft er basert på en utvidet interessentdialog med aktører som enten vesentlig berøres av KBNs virksomhet, eller som selv kan påvirke virksomheten på en vesentlig måte. Dette inkluderer kunder, medarbeidere, eier, styret, myndigheter, investorer og samfunnet for øvrig. KBN kartlegger løpende eventuelle nye signaler og forventninger fra eier, endringer i nasjonale og internasjonale standarder som påvirker beste praksis, utviklingen av normer og holdninger av betydning for bankens interesser med mål om å være i front innenfor de prioriterte områder for bærekraft.

KBN skal følge ledende praksis for arbeid med og rapportering på bærekraft og har siden 2018 rapportert i tråd med GRI Standards.

Interessenter

En av KBNs verdier er åpenhet. Som kunnskapsbedrift ønsker vi å dele informasjon med våre interessenter innenfor rammen av lovbestemmelser, samt å lytte til deres innspill.

KBN skal bidra til beste praksis innen god økonomistyring i kommunesektoren, blant annet gjennom å dele vår kunnskap om gjeldsforvaltning i kommunesektoren med lokale og nasjonale beslutningstakere.

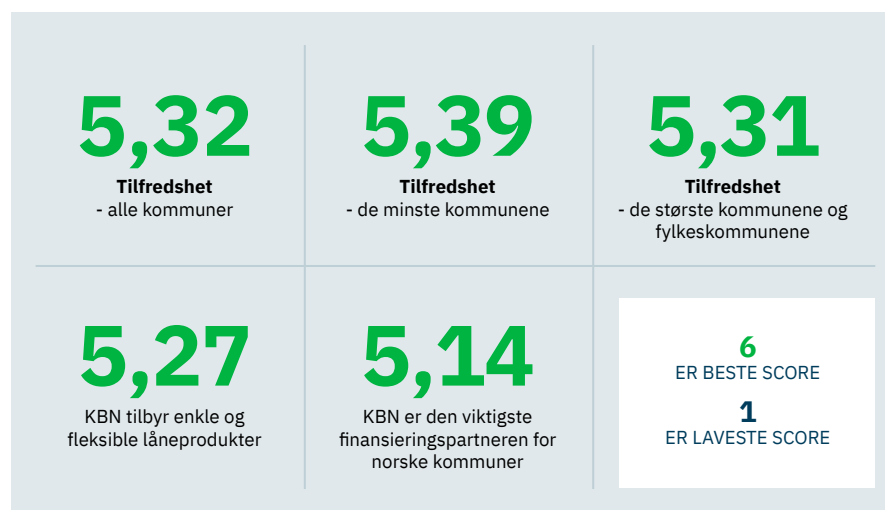
Tilbakemeldinger gjennom regelmessig kontakt med våre interessenter danner utgangspunktet for bankens overordnede strategi- og kommunikasjonsarbeid og vårt arbeid med bærekraft. Vi avstemmer jevnlig våre prioriteringer med våre viktigste interessenter.

Kundeundersøkelse 2019

KBN gjennomfører årlige kundeundersøkelser. Resultatene viser at kundene jevnt over er meget godt fornøyd med KBN.

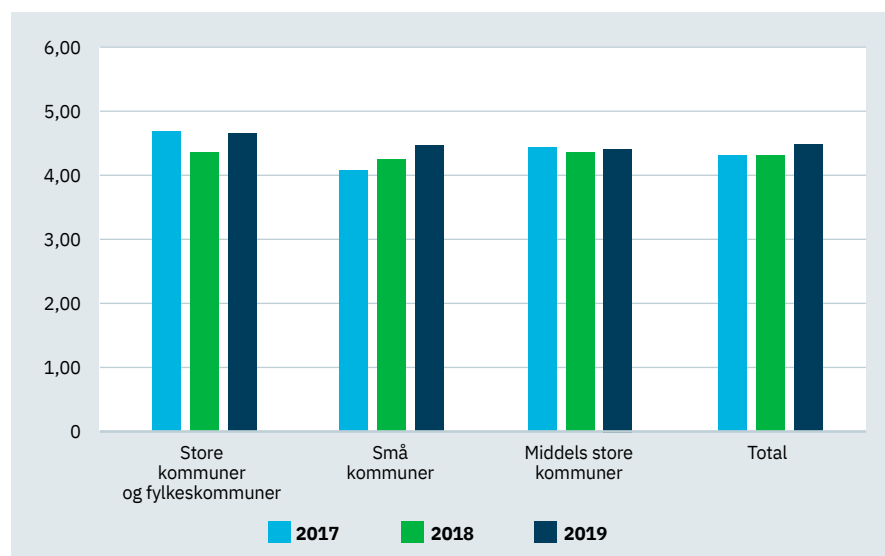
KUNDEUNDERSØKELSEN 2019

Om lag halvparten av landets kommuner og fylkeskommuner deltok i kundeundersøkelsen.

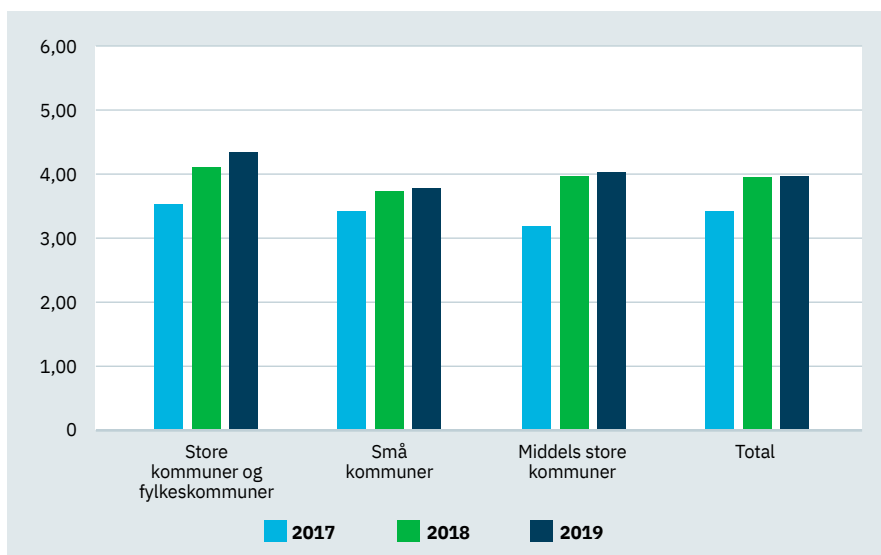
JEG KJENNER GODT TIL KBNs GRØNNE LÅN

Små kommuner < 5 000 innb.
Middels kommuner < 20 000 innb.
Store kommuner > 20 000 innb.

MIN KOMMUNE VURDERER Å BENYTTE KBNs GRØNNE LÅN NESTE 12 MND.

Små kommuner < 5 000 innb.
Middels kommuner < 20 000 innb.
Store kommuner > 20 000 innb.

Interessentliste

Våre interessenter kan både påvirke vår virksomhet og bli vesentlig berørt av virksomheten. Under følger en presentasjon av KBNs viktigste interessenter.

Kunder

KBNs kunder er kommuner og fylkeskommuner i tillegg til en rekke kommunale og interkommunale selskaper og selskaper med kommunal eller fylkeskommunal garanti. KBN gjennomførte rundt 150 kundemøter i 2019. I tillegg ble det gjennomført 15 finansseminarer landet rundt og tre runder av KBNskolen, med til sammen over 240 kunder som deltakere. Målsettingen med finansseminarene og KBNskolen er å bidra til økt innsikt i finansiell risikostyring og gjeldsforvaltning i kommunal sektor. Temaer kundene har vært opptatt av inkluderer renteutvikling, e-signatur, oppdatering på vårt gjeldsforvaltningssystem, KBN Finans og ny kommunelov. KBN ga ut heftet *Klimarisiko – Hva kan du gjøre i din kommune?* i samarbeid med Norsk klimastiftelse og lanserte et [klimarisikoverktøy for kommunesektoren](#) i samarbeid med CICERO.

KBN arrangerte en egen årskonferanse med tema innovasjon med om lag 150 deltakere, og arrangerte Kommuneøkonomikonferansen, som er Norges største i sitt slag med rundt 400 deltakere, sammen med KS, Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund og Norsk rådmannsforum. Under Arendalsuka 2019 gjennomførte KBN fire arrangementer med kommunerelevante tema, i tillegg til å delta som innledere/debattanter på ytterligere fire. KBN, KS og Miljøstiftelsen Zero delte ut prisen «Årets lokale klimatilak», en klimakonkurranse for kommunesektoren, på Zero-konferansen. KBN sendte ut 13 nyhetsbrev til kundene.

KBNs representantskap utpekes av eier og består av representanter fra bankens ulike kundegrupper. Representantskapet skal ha et særlig fokus på bankens bærekraftarbeid.

Medarbeidere

Alle KBNs ansatte holder til i bankens lokaler i Oslo. KBN gjennomførte månedlige

«lunch & learn»-foredrag i 2019, med temaer som klima, bærekraft, IT-sikkerhet, digitalt program og skatteflukt. Det ble ukentlig publisert oppsummeringer av ukens viktigste klima/bærekraftsaker på bankens intranett. Det ble arrangert én kick off-samling for alle ansatte med klima som tema, én strandryddedag, to allmøter, og én workshop for alle ansatte med tema FNs bærekraftsmål. Mer enn 90 prosent av KBNs ansatte deltok i den to uker lange frivillige konkurransen «Klimautfordringen», hvor ulike bedrifter konkurrerer om å kutte mest CO₂-utslipp. Det ble arrangert en personaltur med tema klimarisiko og -tilpasning. I evalueringen av turen svarte 94 prosent av de ansatte at turen hadde «gitt økt forståelse av kundens behov for å omstille seg på grunn av klimaendringer», 92 prosent svarte at turen hadde «bidratt til å øke min forståelse av at det haster å gjøre noe med klimaendringene» og 87 prosent at turen hadde «bidratt til å øke min bevissthet om eget klimafotavtrykk» (noe enig/helt enig).

Denne interessentgruppen inkluderer også potensielle medarbeidere. KBN har valgt å markedsføre oss som en bærekraftig samfunnsbygger, også i rekrutteringssammenheng. Vi ønsker å tiltrekke oss ansatte som er opptatt av å levere på vårt mandat og vår strategi, og vi opplever at jobbsøkere i økende grad er opptatt av bærekraft.

Eier

KBN er et heleid statlig aksjeselskap med Kommunal- og moderniseringsdepartementet som ansvarlig eierdepartement. KBN hadde kvartalsvise møter med eier i 2019 og samfunnsansvar/bærekraft var et av temaene. Høsten 2019 kom den første eierskapsmeldingen siden 2014, som blant annet stiller klarere forventninger om bærekraftig verdiskaping.

Myndigheter

KBN er underlagt lover, reguleringer og tilsyn på lik linje med andre finansforetak. KBN hadde møter med blant annet Finansdepartementet, Finanstilsynet, Klima- og miljødepartementet, Samferdselsdepartementet, Direktoratet for offentlig forvaltning og IKT (Difi), Miljødirektoratet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). Samfunnsansvar og bærekraft var tema i flere av møtene.

Investorer

KBNs investorer er kjøperne av våre obligasjonslån, herunder kapitalmarkedsaktører som forretningsbanker, sentralbanker og pensjonsfond verden rundt. KBN gjennomførte over 300 investormøter i 2019, både gjennom fysiske én til én-møter og konferansesamtaler per telefon. I tillegg ble det distribuert kvartalsvise oppdateringer til over 600 investorer. Investorene har blant annet vært opptatte av grønn finans, og interessen i Sverige var medvirkende til at KBN utstedte sin første grønne obligasjon i det svenske markedet i 2019.

Samfunnet for øvrig

KBNs virksomhet påvirker samfunnet og derfor har vi tett dialog med interesseorganisasjoner. I 2019 ble det jevnlig avholdt møter med kommunesektorens organisasjon KS, Norges Kemner- og Kommuneøkonomers forbund (NKK), klima- og miljøorganisasjonene Zero og Norsk Klimastiftelse samt CICERO senter for klimaforskning. I tillegg har banken hatt mer sporadiske møter med Enova, FN-sambandet og Norsk Vann.

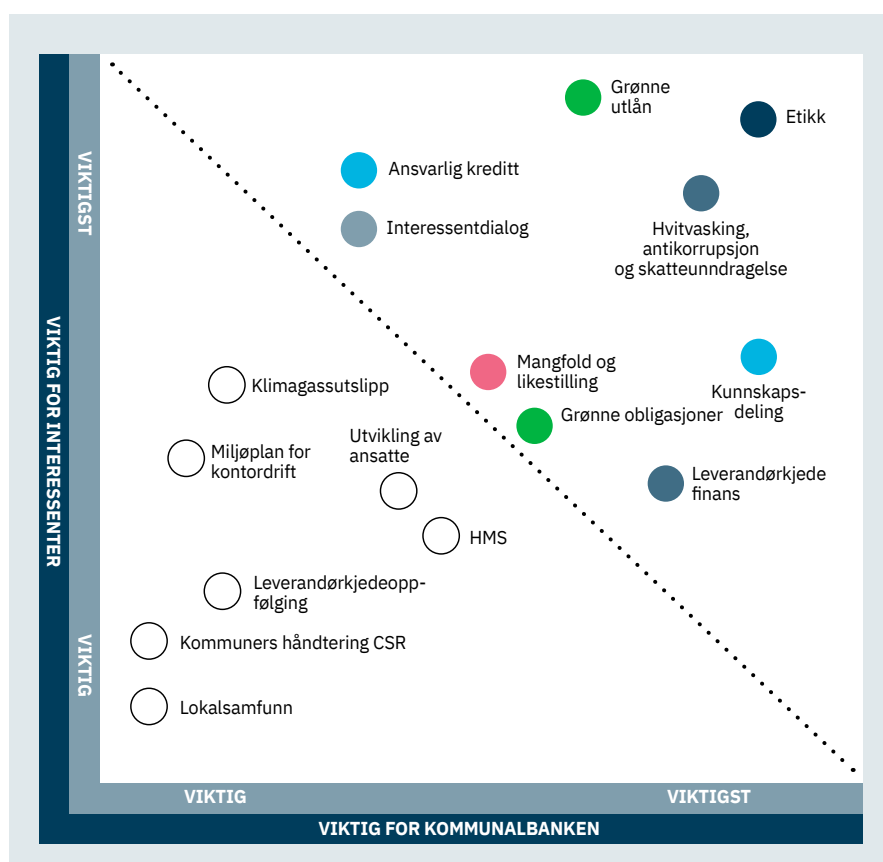
KBN arrangerte fire åpne seminarer om grønn finans/klimarisiko og i tillegg til å delta som innledere og paneldeltakere på en rekke arrangementer. KBNs trykksak «Klimakunnskap – globalt og lokalt» er en trykksak KBN tilbyr gratis til undervisning i grunn- og videregående skoler. Heftet inneholder temaer knyttet til miljøutfordringer og klimaendringer, og i 2019 ble det trykket og distribuert totalt 13 000 hefter.

Vesentlighetsanalyse

En vesentlighetsanalyse identifiserer relevante tema for virksomheten og setter rammene for aktiviteter og rapportering. Til grunn for prioriteringene for 2019 lå vesentlighetsanalysen under, med ni prioriterte vesentlige temaer. Denne danner grunnlaget for indikatorene vi rapporterer på i GRI-indeksen til sist i årsrapporten.

VESENTLIGHETSANALYSE FRA 2016

Disse prioriterte temaene lå til grunn for KBNs arbeid med bærekraft i 2019.

KBN gjennomførte en ny vesentlighetsanalyse høsten 2019, der sentrale interessenter ga innspill til bankens prioriteringer for bærekraftarbeidet fremover. Av interne interessenter ble alle ansatte, ledergruppen, styret og representantskapet hørt. Av eksterne interessenter ble det gjennomført intervjuer med eier (KMD), styreleder, KS (representant for kundesiden), CICERO (interessegruppe klima/forskning) og Citi (investor). Temaene som ble identifisert som vesentlige ble delt inn i fem kategorier som utgjør bankens prioriteringer for bærekraftarbeidet fremover og rapporteringen fra og med 2020. De nye kategoriene avviker i noen grad de prioriterte områdene fra forrige vesentlighetsanalyse.

Måloppnåelse 2019

Prioriterte områder for KBNs bærekraftarbeid i 2019 var Grønn finans, Klimarisiko, Kunnskapsdeling og ansvarlig kreditt, Mangfold og likestilling, ESG-krav i kjernevirksomheten, Etikk, Leverandørkjede og Interessentdialog. Måloppnåelsen var gjennomgående god, men ikke alle målene ble nådd i løpet av 2019. På området Klimarisiko ble det jobbet mye med å sette klimarisiko på dagsorden hos KBNs kunder, mens det skal arbeides videre i 2020 med å identifisere KBNs egen klimarisiko. På området Leverandørkjede ble nye overordnede innkjøpsretningslinjer vedtatt høsten 2019, mens utfyllende retningslinjer og leverandørkrav- og forventninger ferdigstilles i 2020.

Prioritering	Mål	Status	Måloppnåelse
Grønn finans	Bidra til å nå nasjonale målsettinger om et lavutslippssamfunn gjennom økt andel grønne utlån		<ul style="list-style-type: none"> Veksten i KBNs grønne lån utgjorde 49 prosent av total utlånsvekst
	Bidra til utviklingen av markedet for grønn finans gjennom å utstede grønne obligasjoner		<ul style="list-style-type: none"> KBN utstedte vår første grønne obligasjon i svenske kroner, med stor interesse fra investorer
	Aktivt arbeide for å påvirke internasjonal standardsetting innen grønn finans		<ul style="list-style-type: none"> Lanserte ny versjon av nordisk posisjonsnotat på miljøeffektrapportering, hvor KBN leder den tekniske arbeidsgruppen Medarrangør på seminar om miljøeffektrapportering i Frankfurt Ble gjenvalgt som styremedlem av ICMA GBP Executive Committee
	Øke bankens kompetanse og bevissthet knyttet til klima og miljø		<ul style="list-style-type: none"> Satte ned intern klima- og miljøgruppe Styrket arbeidet med grønn finans og bygget eget team Gjennomførte studietur til bankens mest klimarisikoutsatte kunder for å lære mer om klimaendringer og klimatilpasning Om lag 90 prosent av de ansatte oppgir å ha fått økt bevissthet om klima og miljø
Klimarisiko	Etablere rammeverk for kommunenes klimarisiko og gjøre dette kjent		<ul style="list-style-type: none"> Lanserte klimarisikoverktøy for kommunene sammen med CICERO Lanserte hefte om kommunal klimarisiko sammen med Norsk klimastiftelse Presentert klimarisikoverktøy på regionale samlinger i Agder og Trøndelag i regi av fylkeskommunen, Fylkesmannen og Miljødirektoratet
	Systematisk arbeide for å identifisere klimarisiko i egen utlånsporfølje		<ul style="list-style-type: none"> Påbegynt, med mål om ferdigstilling i 2020
	Innarbeide klima og klimarisiko i egne kredittvurderingsprosesser		<ul style="list-style-type: none"> Påbegynt, med mål om ferdigstilling i 2020
	Mer miljøvennlig drift av KBN		<ul style="list-style-type: none"> KBN har vært Miljøfyrtårn-sertifisert siden 2009 og ble resertifisert i 2018. Ny beregningsmetode er hovedårsak til utslippsreduksjonen fra 2018 til 2019.

Prioritering	Mål	Status	Måloppnåelse
Kunnskapsdeling og ansvarlig kreditt	Aktivt formidle informasjon om og bidra til økt innsikt i finansiell risikostyring og gjeldsforvaltning i kommunal sektor		<ul style="list-style-type: none"> Gjennomførte KBNSkolen og KBNSkolen II i tre runder med til sammen 240 deltakere Gjennomførte 15 finansseminarer i hele landet
	Understøtte en langsiktig og bærekraftig gjeldsforvaltning hos våre kunder gjennom vår utlånsvirksomhet		<ul style="list-style-type: none"> Videreutviklet KBNs verktøy for gjeldsforvaltning med ny funksjonalitet Utarbeidet forventningsnotat til kommunal sektor som ivaretar forventninger i ny kommunelov knyttet til vesentlig finansiell risiko
	Bidra aktivt til åpne, transparente kapitalmarkeder nasjonalt og internasjonalt		<ul style="list-style-type: none"> Lanserte ny versjon av nordisk posisjonsnotat på miljøeffektrapportering, hvor KBN leder den tekniske arbeidsgruppen Medarrangør på seminar om miljøeffektrapportering i Frankfurt Ble gjenvalgt som styremedlem av ICMA GBP Executive Committee
Mangfold og likestilling	Være en likestilt virksomhet og ha et mangfold blant våre ansatte		<ul style="list-style-type: none"> Minst 40 prosent av begge kjønn var representert i styret og blant de ansatte, mens det i ledergruppen var 36 prosent kvinner
	Ha forventninger om at våre leverandørers arbeid med samfunnsansvar, herunder miljø, etikk, mangfold og likestilling gir dokumenterbare effekter og deres samarbeidspartnere		<ul style="list-style-type: none"> Nye innkjøpsretningslinjer ble utarbeidet og vedtatt. Utfyllende retningslinjer, samt forventningsnotat i ferdigstilles i 2020
ESG-krav i kjernevirksomheten	Sikre at KBN har en ESG-praksis i kjernevirksomheten minst på nivå med god bransjeskikk		<ul style="list-style-type: none"> Foretatt en gjennomgang, vurderer inkludering i renteforvaltningen
Etikk	Ansatte i KBN utviser etisk adferd i tråd med våre retningslinjer i sitt møte med kunder, kolleger, leverandører og i andre relasjoner		<ul style="list-style-type: none"> Etikk gjennomgått på nyansattesamling, men ikke utviklet etikkprogram Etiske retningslinjer oppdatert for å bedre speile utviklingen i samfunnet
	Ansatte i KBN utviser aktsomhet og etisk adferd i det offentlige rom, herunder i sosiale medier		
	Lav terskel for bekymringsmeldinger og varsling om trakassering eller diskriminering		<ul style="list-style-type: none"> I forbindelse med oppdatering av de etiske retningslinjene ble ordlyden knyttet til taushetsplikt og seksuell trakassering tydeliggjort, samt at omtalen av varsling fikk en vesentlig endret ordlyd for å fremme positiv holdning til rapportering Terskelen for å rapportere alle former for hendelser ble senket gjennom å lage en egen knapp for hendelsesregistrering på forsiden av KBNs intranett Det ble mottatt ett varsel gjennom ekstern varslingskanal i 2019
Leverandørkjede	Ha forventninger om at våre leverandører og deres samarbeidspartnere arbeider aktivt mot korrupsjon, hvitvasking og beskyttelse mot cyberkriminalitet		<ul style="list-style-type: none"> Nye innkjøpsretningslinjer ble utarbeidet og vedtatt. Utfyllende retningslinjer, samt forventningsnotat i ferdigstilles i 2020
Interessentdialog	Ha en aktiv, løpende dialog med bankens viktigste interessenter		<ul style="list-style-type: none"> Gjennomført en systematisk interessentdialog med bankens mest sentrale interessenter, herunder en vesentlighetsanalyse
	Rapportere på vårt bærekraftsarbeid i henhold til internasjonale standarder (GRI)		

FNs bærekraftsmål

Bærekraftsmålene er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Bærekraftsmålene er tett sammenkoblet og må nås samlet. Ulike virksomheter har imidlertid ulike forutsetninger for å kunne bidra til oppnåelse av de ulike målene. KBN gjennomførte en workshop med alle ansatte høsten 2019, hvor vi identifiserte hvilke bærekraftsmål vi har størst mulighet til å bidra positivt til. I tillegg har vi gjennomført en kartlegging av vår grønne utlånsportefølje for å identifisere koblingen mellom vår finansiering av grønne utlån mot bærekraftsmålene, se miljøeffekt rapport 2019.

For 2020 har vi valgt aktiviteter for vårt bærekraftsarbeid som skal bidra til å nå ett eller flere delmål under de identifiserte bærekraftsmålene.

FNs BÆREKRAFTSMÅL
Bærekraftsmålene som er særlig relevant for KBN.

Mål for 2020

GRØNN FINANSIERING OG KLIMARISIKO

Aktivitetene understøtter følgende bærekraftsmål:

KBN skal være blant de ledende finansinstitusjonene på klimarisiko, bærekraft og grønne finansieringsløsninger i landet. Gjennom grønne lån skal vi være en pådriver for flere ambisiøse grønne investeringer i kommunal sektor. Vi skal sette klimarisiko på dagsorden og jobbe både med klima som risiko inn i egen virksomhet og bidra til at våre kunder setter fokus på egen klimarisiko.

Grønne lån (obligasjoner og utlån)

KBN gjorde vårt første grønne innlån i 2010 og ble i 2013 den første finansinstitusjonen i Norden som la ut et offentlig grønt obligasjonslån.

KBN følger International Capital Market Associations (ICMA) Green Bond Principles (GBP) og har bidratt til å videreutvikle disse prinsippene som styremedlem av ICMA GBP Executive Committee, hvor vi ble gjenvalgt for to nye år i 2019. KBN leder den tekniske arbeidsgruppen i «Nordic Public Sector Issuers' Position Paper on Green Bonds Impact Reporting», en guide for miljøeffekt rapportering som nå brukes av utstedere flere steder i Europa.

KBNs grønne obligasjoner utstedes i internasjonale kapitalmarkeder og finansierer investeringer med klimaambisjon i norske kommuner gjennom KBNs grønne lån. Grønne lån med renterabatt innvilges til prosjekter som fører til redusert energiforbruk, mindre utslipp av klimagasser, eller bidrar til lokal klimatilpasning. Søknader om grønne lån må inneholde informasjon som tilfredsstillende KBNs kriteriesett, og KBN utgir årlig en egen miljøeffekt rapport om prosjektene som innvilges grønne lån.

Oslo Economics, i samarbeid med CICERO og Inventura, gjennomførte i 2017 gevinstanalyser av grønne anskaffelser på oppdrag for Difi og Miljødirektoratet. Analysene viser at man ved å stille klimakrav i anskaffelser lykkes med å oppnå vesentlige miljøgevinster i form av blant annet lavere klimagassutslipp, lokal luftforurensing og støy. De ti anskaffelsene som ble undersøkt hadde i snitt en merkostnad på seks prosent sammenlignet med et referanseprosjekt, mens de gav hele 70 prosent lavere utslipp enn et referanseprosjekt.

Med de grønne lånene bidrar KBN til å redusere merkostnaden ved klimavennlige investeringer for norske kommuner, ved at et grønt lån gir 10 basispunkter rabatt. I et eksempel med en investering på 100 mill. kroner som lånes med 30 års løpetid og 3,0 pst. kalkylerente utgjør renterabatten en nåverdi på 1,22 mill. kroner, eller 20 pst. av den gjennomsnittlige merkostnaden i eksemplet over. KBNs grønne lån er et supplement til andre statlige virkemidler som Enova-tilskudd eller Klimasats-midler som kan redusere kostnadene ved investeringer med klimaambisjon ytterligere.

KBNs utestående grønne lån utgjør om lag sju prosent av de totale utlåne og andelen forventes øke fremover. I 2019 var om lag halvparten av netto utlånsvekst i grønne lån. Målet for 2020 er at grønne lån skal utgjøre minst halvparten av utlånsveksten. I 2020 skal KBN videreutvikle det grønne låneprogrammet og arbeide med å påvirke internasjonal standardsetting innenfor grønn finans. I tillegg skal vi fortsette med å heve den interne kunnskapen i organisasjonen. I 2019 ble det nedsatt en egen klima- og miljøgruppe på tvers av avdelingene, som jobber med bevisstgjøring om vårt eget klimafotavtrykk – som ansatte og privatpersoner – og øke kunnskapen internt i banken om klima og grønne løsninger.

MÅL 2020

- Bidra til å nå nasjonale målsettinger om et lavutslippssamfunn gjennom høyest mulig andel grønne utlån til prosjekter med tydelig klimaambisjon
- Bidra til å utvikle markedet for grønn finansiering gjennom grønne obligasjoner og påvirkning av internasjonal standardutvikling

Klimarisiko

Klimarisiko dominerte fullstendig World Economic Forums Global Risks Report 2020 som ble presentert i januar 2020. Rapporten, som rangerer ulike risikoer de neste ti årene basert på en spørreundersøkelse blant ledere over hele verden, plasserte klimarelaterte risikoer på alle de fem øverste plassene i kategorien «sannsynlighet for at risikoen inntreffer», og fire av de fem øverste plassene i kategorien «alvorlighetsgrad dersom risikoen inntreffer», foran masseødeleggelsesvåpen.

Bank of England, anført av sentralbanksjef Mark Carney, varslet i desember 2019 at de i 2021 vil gjennomføre omfattende stresstesting av finansnæringen under ulike klimascenarier, både knyttet til fysisk risiko og overgangsrisiko. Det regjeringsnedsatte Klimarisikoutvalget i Norge, som leverte sin rapport i desember 2018, anbefalte at «Staten bør stressteste offentlige finanser for klimarisiko og sørge for at finanspolitikken er robust overfor klimarelaterte sjokk og forstyrrelser». Utvalget viser også til at Norge som land er godt rustet til å tilpasse oss klimaendringer, både med

hensyn til utsatthet for og evne til å tilpasse seg klimaendringer.

Som én av to systemviktige finansinstitusjoner i Norge, som henter inn kapitalen internasjonalt og låner ut til samtlige kommuner og fylkeskommuner, kan KBN være eksponert for ulike typer klimarelatert risiko som vi må håndtere. Vi forventer at stresstesting av finansnæringen vil bli gjennomført også i Norge. Vi forventer videre at våre investorer i økende grad vil vektlegge klimarisiko og i bredere forstand ESG-risiko i sine investeringsbeslutninger. KBN har derfor jobbet med å identifisere og håndtere klimarisiko hos oss selv og våre kunder siden 2018.

Kommunal sektor står overfor fysisk risiko, som overvann, flom, skred, havnivåstigning mv. som ødelegger eller skader eiendeler, ansvarsrisiko, altså risikoen for å bli holdt ansvarlig for andres tap som følge av klimaendringene, og overgangsrisiko til et lavutslippssamfunn, som endringer i politiske og regulatoriske rammebetingelser, teknologisk utvikling og endret forbrukeratferd. Regjeringen meldte i februar 2020 inn Norges forsterkede klimamål for 2030, på minst 50 prosent reduksjon i klimagassutslippene sammenlignet med 1990-nivå. Kommunal sektor vil måtte bidra til oppnåelsen av dette målet. Kommunale investeringer som gjøres i dag har en økonomisk levetid på inntil 40 år og skal følgelig være inn i et samfunn med både et tøffere klima og trolig langt strengere krav til klimagassutslipp og ressursbruk.

KBN har med utgangspunkt i dette vært tydelige på at klimarisiko bør bli en viktig del av vurderingsgrunnlaget når kommunale investeringsplaner skal besluttes. I 2020 skal vi videreutvikle klimarisikoverktøyet vi lanserte i 2019, for å gi kommunene enda bedre og mer relevant informasjon om egen klimarisiko. I tillegg skal vi jobbe for å få på plass metodikk og praksis for å identifisere og rapportere på klimarisiko som finansiell risiko i vår egen virksomhet.

MÅL 2020

- Avdekke og håndtere egen klimarisiko og herunder bidra til at våre kunder får økt kunnskap om hvordan kartlegge og håndtere egen klimarisiko.

KUNNSKAPSDELING OG ANSVARLIG KREDITT

Aktivitetene understøtter følgende bærekraftsmål:

Som kommunal sektors største långiver, med viktigste oppgave å tilby sektoren rimelig og stabil finansiering, har KBN et særlig ansvar for å understøtte en langsiktig og bærekraftig gjeldsforvaltning. Gjennom kunnskapsdeling, dialog med kunden og digitale verktøy som KBN Finans ønsker vi å bidra til økt bevissthet om finansielle problemstillinger og best mulig beslutningsgrunnlag. Som systemviktig finansinstitusjon skal vi bidra til finansiell stabilitet. Målet er å være den aktøren som gir kommunesektoren best mulig beslutningsgrunnlag innen finansiering og gjeldsforvaltning.

Gjeld i kommuner og ansvarlige utlån

KBN har utviklet en egen kredittmodell som ligger til grunn i utlånsprosessene. Kunder som er i kategori rød eller oransje i modellen må gjennom en egen vurdering i bankens interne kredittkomité før lån eventuelt innvilges. Metoden for kredittvurdering skal være åpen og tilgjengelig, for å bidra til økt transparens og å gi kundene verdifull innsikt i egen økonomiske situasjon.

KUNDER I KBNS KREDITTMODELL

Antall kunder i kategoriene grønn, lys gul, gul, oransje og rød i KBNs kredittmodell.

År	Rød	Oransje	Gul	Lys gul	Grønn	Antall kommuner	Antall på ROBEK
2015	0	7	57	32	332	428	49
2016	0	5	25	11	387	428	47
2017	1	2	17	10	396	426	28
2018	0	3	18	2	400	423	18

I 2016 lanserte KBN gjeldsstyringsystemet KBN Finans. Dette er et nettbasert verktøy som hjelper kundene med blant annet transaksjonsoversikt, analyse og rapportering av lån og rentesikringer, og gir anledning til å vurdere egne posisjoner og kommunens finansielle risikoer. I 2019 ble verktøyet videreutviklet ved at kommunenes lån i Husbanken til enhver tid oppdateres i systemet. Dette har gitt et mer komplett verktøy for kundenes gjeldsforvaltning.

I 2020 lanserer vi første versjon av vår nye kundeportal med informasjon om kundenes låneforhold og med mulighet for sende forespørsel om nye lån samt endre eksisterende lån. Portalen skal løpende utvikles med ny funksjonalitet og nye verktøy som gir verdi for kundene.

MÅL 2020

- Understøtte en langsiktig og bærekraftig gjeldsforvaltning hos våre kunder

Kunnskapsdeling

KBN bidrar til kunnskapsdeling blant annet gjennom å tilby regionale finansseminarer og KBN Skolen / KBN Skolen II til kundene. Målet er å øke kundenes kunnskap om finansiell risikostyring, rentemarkedet og gjeldsforvaltning. I 2020 skal vi videreutvikle disse tilbudene og vurdere økt tilgjengelighet gjennom også å tilby opplæring og informasjon gjennom digitale seminarer og løsninger.

MÅL 2020

- Bidra til økt innsikt i finansiell risikostyring og gjeldsforvaltning i kommunal sektor gjennom aktiv formidling av informasjon

Økonomisk inkludering, tilgjengelighet og økonomisk opplæring

AAA/Aaa-rating og KBNs solide omdømme i kapitalmarkedene er de viktigste forutsetningene for å sikre markedstilgang og gunstige innlånsvilkår. KBN opererer med en likviditetsbeholdning som over tid skal tilsvare 12 måneders finansieringsbehov inkludert utlånsvekst for kommunesektoren, for å sikre at våre kunder alltid har tilgang til finansiering når de trenger det.

I 2020 skal vi jobbe med å tydeliggjøre fordeler og ulemper ved ulike typer låneprodukter med ulike løpetider, slik at kundene kan gjøre de valgene som er best for dem. En ny kundeportal skal lanseres i 2020. Denne vil bidra til å løfte den digitale kundeopplevelsen, gi kundene ytterligere innsikt og kunnskap samt sette KBN i stand til å kunne videreutvikle digitale tjenester for å møte fremtidens behov.

MÅL 2020

- Sikre kommuner tilgang til nyttige og rimelige finansielle produkter og tjenester som dekker deres behov, levert på en ansvarlig og bærekraftig måte

ANSVARLIG AKTØR

Aktivitetene understøtter følgende bærekraftsmål:

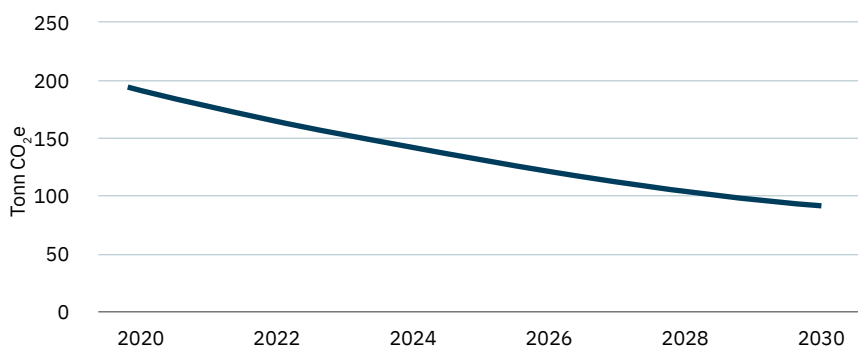
I KBNs strategi *Bærekraftig samfunnsbygger* er det understreket at *bærekraft skal gjennomsyre måten vi driver vår virksomhet på*. Dette forplikter, og gir samtidig tydelige rammer for arbeidet fremover. Våre interessenter og omgivelser forventer at vi opptrer som en bærekraftig aktør og at vårt omdømme i bærekraftssammenheng er godt.

I eierskapsmeldingen framgår det blant annet en forventning om at selskapene har en overordnet plan for bærekraftig verdiskaping, utarbeider og implementerer tydelige mål og strategier og rapporterer på disse, er ledende i sitt arbeid med ansvarlig virksomhet og er åpen om vesentlige områder, mål og tiltak innenfor sitt arbeid med ansvarlig virksomhet. I 2020 kommer KBN til å jobbe med å følge opp eierskapsmeldingens anbefalinger.

Bærekraft er en stadig viktigere motivasjonsfaktor for jobbsøkere, og et godt bærekraftomdømme kan være et konkurransefortrinn i rekrutteringssammenheng. Vi kommer derfor til å fortsette med å synliggjøre vårt arbeid med bærekraft gjennom egne nettsider, i sosiale medier, i rekrutteringskampanjer og i annen markedsføringsammenheng.

Troverdighet på bærekraftområdet forutsetter at en holder orden i eget hus. KBN følger statens eksempel med å sette et mål om minst 50 prosent kutt i våre klimagassutslipp innen 2030 (baseline: 2019).

UTSLIPPSBANE, MÅL

UTSLIPP I TONN CO₂e

	2019	2018
Scope 1	2,8	3,9
Scope 2	57,8	57,2
Scope 3*	131,8	220,7
Totalt	192,4	281,8

Scope 1 er bedriftens direkte utslipp. For KBN gjelder dette bensin og diesel fra bruk av privatbil på jobbreiser. Scope 2 er bedriftens indirekte utslipp fra energi. For KBN gjelder dette fjernvarme, fjernkjøling og elektrisitet i våre lokaler. Scope 3 er alle andre indirekte utslipp. For KBN dekker dette restavfall og flyreiser. *KBN innførte ny beregningsmetode for utslipp fra flyreisene (ICAO) fra og med 2019.

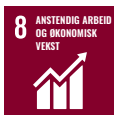
Som en ansvarlig aktør er arbeidet med etikk en viktig del av KBNs virksomhet. Alle ansatte og ledere skal opptre i samsvar med KBNs etiske retningslinjer, sist revidert i 2019. Det skal gjennomføres årlige etikksamlinger og dilemmatrening for ansatte. De etiske retningslinjene skal gjøres kjent for alle ansatte, skal kommuniseres til leverandører og kunder og er tilgjengelige på nettsidene på engelsk og norsk. KBN har nulltoleranse for mobbing, trakassering og diskriminering.

Kommunalbanken arbeider for å unngå at det forekommer korrupsjon eller hvitvasking i bankens forretningsaktiviteter. KBNs nulltoleranse for korrupsjon og

LEVERANDØRER

Aktivitetene understøtter følgende bærekraftsmål:

hvitvasking er formidlet i de etiske retningslinjene, samt i interne retningslinjer for tiltak mot korrupsjon og hvitvasking. Disse retningslinjene er kommunisert til alle ansatte i KBN, og er en integrert del av introduksjonsprogrammet. I tillegg får styret, ledelsen og ansatte med direkte kundekontakt egen opplæring i tiltak mot terrorfinansiering og hvitvasking. I løpet av 2020 vil dette også være en del av introduksjonsprogrammet for nyansatte i form av et e-læringskurs.

KBN har rutiner for varsling av kritikkverdige forhold, og regler om hvordan et eventuelt varsel vil bli behandlet. For å redusere terskelen for varsling har KBN etablert en ekstern varslingskanal. Dette muliggjør at eksterne parter kan varsle, samt at det kan varsles anonymt hvor dette er ønskelig eller nødvendig.

MÅL 2020

- Møte våre interessenters forventninger til arbeidet med bærekraft
- Kutte våre utslipp med minst 50 prosent innen 2030 sammenlignet med 2019

KBN kjøper varer og tjenester til en verdi av omtrent 100 mill. kroner årlig. Gjennom vår direkte rolle som innkjøper, og gjennom samarbeid med andre næringslivsaktører, kan vi stille krav som påvirker våre leverandører og deres leverandører til en mer bærekraftig og ansvarlig atferd. I 2019 vedtok KBN nye innkjøpsretningslinjer som inneholder en rekke styrende prinsipper som innkjøp må gjennomføres i tråd med.

Innkjøpsprosesser skal innrettes slik at de bidrar til å fremme KBNs miljømessige, samfunnsmessige og styringsmessige mål (ESG), for eksempel skal innkjøp fremme klimavennlige løsninger der det er relevant, enten gjennom konkrete krav til deltakerne i konkurransen eller ved å bruke miljøparametere som kriterium for valg av leverandør.

Bærekraft som styrende prinsipp legger også begrensninger på hvilke leverandører KBN kan knytte til seg. Vi skal ikke benytte leverandører som er involvert i korrupsjon eller hvitvasking eller leverandører som ikke har respekt for grunnleggende menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter, likestilling og mangfold, etikk og sosiale forhold. Prinsippet setter også krav til at innkjøp sikrer tilstrekkelig oversikt over leverandørkjeden slik at etikk og samfunnsansvar også ivaretas hos våre leverandørers underleverandører.

I 2020 skal innholdet og rekkevidden av prinsippene operasjonaliseres i utfyllende retningslinjer og tilhørende rammeverk, og det skal fastsettes ESG-krav som må være oppfylt for å være leverandør til KBN.

MÅL 2020

- Velge leverandører som respekterer menneske- og arbeidstakerrettigheter og har en korrupsjonsforebyggende, etisk og miljømessig atferd.

MEDARBEIDERE

Aktivitetene understøtter følgende bærekraftsmål:

KBN er en kunnskapsbedrift og de ansatte er vår viktigste ressurs. Vi legger vekt på at alle ansatte skal ha gode arbeidsforhold og likebehandles, og det skal legges til rette for samme muligheter til faglig og personlig utvikling og avansement. KBN arbeider målrettet og systematisk for mangfold og likestilling i egen organisasjon, og dette arbeidet skal legges til grunn ved rekruttering, leder- og medarbeiderutvikling og etterfølgerplanlegging. Målsettingen er å oppnå kjønnsbalanse på alle nivåer og i alle enheter. Hvert kjønn skal være representert med minst 40 prosent. Ved rekruttering og endringer i sammensetning av ledergrupper og organisatoriske enheter skal det legges særskilt vekt på kjønnsbalanse. Best kvalifiserte kvinne og mann skal alltid identifiseres før beslutninger tas. Det skal utøves likebehandling der faglige og personlige kvalifikasjoner vurderes uavhengig av kjønn, funksjonsevne, alder, kulturell eller geografisk bakgrunn. Ordningen med fleksibel arbeidstid skal legge forholdene bedre til rette for medarbeidere med omsorgsansvar i hjemmet.

Medarbeiderutvikling

KBN oppfordrer ansatte til å benytte bedriftens tilbud om kompetanseheving, herunder kurs, konferanser og seminarer, samt mulighet for videreutdanning. Medarbeidere som ikke snakker norsk tilbys norskopplæring. KBN skal tilby faglig foredrag for alle ansatte månedlig. Bankens klima- og miljøgruppe gjennomfører jevnlig kunnskaps- og kompetansehevende aktiviteter knyttet til klima, miljø og bærekraft.

MÅL 2020

- Tilrettelegge for personlig og faglig utvikling hos de ansatte for å sikre bankens behov og medarbeidernes nåværende og fremtidige roller

Ansattes tilfredshet

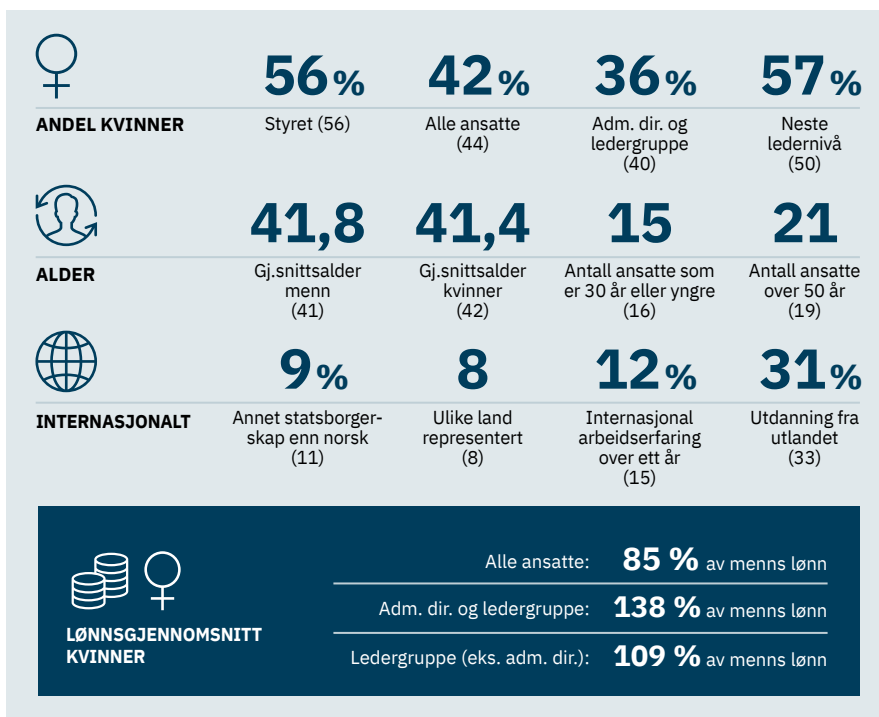
Ansattes engasjement og trivsel på jobb kan påvirke deres motivasjon, produktivitet og kvaliteten på arbeidet. KBN gjennomfører jevnlig medarbeidersamtaler og -undersøkelser for å kartlegge hvordan de ansatte opplever arbeidshverdagen og muligheter for forbedringer. Utenfor arbeidstiden tilbyr KBN de ansatte månedlige tilbud om sosiale aktiviteter og ukentlig gruppetreningstilbud.

MÅL 2020

- Jevnlig kartlegge engasjement, trivsel og opplevde rammer for å gjøre en god jobb, og legge til rette for økt medarbeidertilfredshet

OVERSIKT

Utvalgte nøkketall over mangfold og likestilling. Tall for 2018 i parentes.

TCFD-rapportering

KBN følger Task force on climate-related financial disclosures (TCFD) sine anbefalinger for selskapsrapportering om klimarisiko. Anbefalingene består av fire kategorier, *Styret og ledelse*, *Strategi*, *Risikostyring* og *Måling*, med til sammen 11 underpunkter. I tabellen under rapporteres status for 2019 og planlagte tiltak for 2020 etter disse kategoriene.

STYRE OG LEDELSE

Status 2019	Tiltak 2020
<p>Styret har i 2019 fått presentert KBNs klimarisikoportal og administrasjonens arbeid med klimarisiko opp mot bankens kunder.</p> <p>Styret har bedt administrasjonen følge opp arbeidet med klimarisiko og oppfordret til deltakelse i offentlige høringer om temaet.</p> <p>Administrasjonen har orientert om KBNs arbeid for styret gjennom året.</p>	<p>Klimarisiko skal innarbeides i ledelsens regelmessige risikorapportering til styret.</p>
<p>Lanseringen av portal for lokal klimarisiko og tilhørende utredning i regi av CICERO i 2019 har vært et viktig steg i arbeidet med å sette klimarisiko på dagsorden hos KBNs kunder (kommuner og fylkeskommuner). Arbeidet har vært fulgt opp gjennom flere seminar rettet mot norske kommuner og har vært tema i møter med kundene.</p> <p>KBN har aktivt søkt kontakt mot fagmiljøer næringsliv, organisasjoner og kommunesektoren for å øke egen kompetanse og forståelse av ulike aspekter ved klimarisiko</p>	<p>Ferdigstille rammeverk for å innarbeide klimarisiko i KBNs risikostyringssystem samt gjøre dette tilgjengelig for kundene.</p> <p>Videreutvikle klimarisikoverktøyet for kommunesektoren til å inkludere flere data.</p> <p>Bidra til at våre kunder følger opp og inkluderer klimarisiko i egne prosesser for å sikre at de er godt rustet til å møte klimaendringer.</p>

STRATEGI

Status 2019	Tiltak 2020
<p>KBNs kunder er utsatt for klimarisiko, og hendelser kan medføre umiddelbare økonomiske konsekvenser eller gradvise effekter som over tid svekker kundenes økonomiske handlingsrom inkludert evne til å tilbakebetale lån.</p> <p>Økonomiske konsekvenser av klimarisiko kan innebære et svekket økonomisk handlingsrom.</p> <p>Det er fastlagt i kommunelovens § 29-1 at kommuner og fylkeskommuner ikke kan slås konkurs, følgelig er KBNs risiko for mislighold svært lav.</p> <p>På kort sikt (tre år) legges det til grunn at klimarelatert risiko har begrenset effekt på kommunenes økonomi samlet. I enkeltkommuner kan imidlertid enkelthendelser, eksempelvis knyttet til flom eller ras, gi økte kostnader som reduserer økonomisk handlefrihet.</p> <p>På mellomlang sikt (2030) og lang sikt (2050) må det antas at både fysiske klimaendringer og en strengere klimapolitikk vil øke kommunesektorens kostnader og samtidig innebære behov for betydelige investeringer.</p> <p>Et mer ekstremt og våtere klima kan innebære at investeringer finansiert av KBN får en kortere levetid enn opprinnelig forutsatt. For KBNs kunder vil dette være en økonomisk merkostnad.</p>	<p>KBN vil jobbe med å identifisere konkrete klimarisikoer over ulike tidshorisonter og i ulike klimascenarier.</p>

STRATEGI

Status 2019	Tiltak 2020
<p>En strengere klimapolitikk kan gi økt etterspørsel etter finansiering av grønne prosjekter. Arbeid med klimatilpasning og forebygging mot konsekvenser av mer ekstremvær kan innebære økte investeringer.</p> <p>Hyppigere og kraftigere styrtregn vil legge økt press på et vann- og avløpssystem preget av betydelig etterslep og som i mange tilfeller er underdimensjonert. Dette kan gi økt etterspørsel etter skreddersydde finansieringsløsninger for vann,- avløp- og renovasjonssektoren (VAR).</p> <p>Utsiktene til fallende oljeinntekter, overgangen til et lavutslippssamfunn og færre yrkesaktive kan påvirke skatteinntekten både på nasjonalt og lokalt nivå, og kan dermed påvirke kommunenes økonomiske stilling og evne til å håndtere kostnadene ved endret klima.</p> <p>På innlånsiden er KBN godt posisjonert til å møte den internasjonale etterspørselen etter grønne obligasjoner. Den internasjonale utviklingen, herunder EUs handlingsplan for bærekraftig finans, kan gi muligheter for gunstige innlånspriser for fremtidige grønne obligasjoner av den høye kvaliteten KBN tilbyr.</p> <p>KBN opplever at ratingbyråer, tilretteleggere og investorer i økende grad inkluderer ESG-data i sine vurderinger. Dårlig score på slike vurderinger kan gi økte innlånskostnader.</p>	<p>KBN skal utvikle og tilby kundene et låneprodukt tilpasset investeringer i vann, avløp og renovasjon.</p> <p>Gjennom kunnskapsdeling, dialog med kunden og digitale verktøy som KBN Finans ønsker vi å bidra til økt bevissthet om finansielle problemstillinger og best mulig beslutningsgrunnlag.</p> <p>KBN vil i 2020 jobbe med å sikre at ratingselskapene har tilgang på oppdatert og riktig informasjon til ESG-vurderingene.</p>
<p>Et 1,5°C-scenario vil kreve store investeringer i omstilling, herunder infrastruktur og ny teknologi i kommunal sektor. I tillegg vil det kreve noe investeringer i klimatilpasning, da den globale snittemperaturen er ventet å stige med minst 0,5 grader fra i dag.</p> <p>Et 4°C-scenario antas å kreve betydelige investeringer i klimatilpasningstiltak, samt kostnader relatert til skader forårsaket av et tøffere klima. Et slikt scenario antas også å føre til brå omlegging av økonomien utover i århundret.</p> <p>I begge scenarier kan kommuner bli rammet gjennom bortfall av arbeidsplasser og skatteinntekter, og i mange tilfeller også et redusert innbyggertall.</p> <p>KBN legger til grunn at finansieringsbehovet i kommunal sektor vil være betydelig under begge scenariene.</p>	<p>KBN skal utvikle scenarioanalyser til bruk i vurderinger av enkeltkommuner og kommunesektorens økonomi.</p>

RISIKOSTYRING

Status 2019	Tiltak 2020
<p>KBN har i 2019 begynt arbeidet med å øke kunnskapen om klimarisiko i egen organisasjon.</p> <p>KBN har aktivt søkt kontakt mot fagmiljøer næringsliv, organisasjoner og besøkt utvalgte deler av Norge for å bedre forstå hvordan klimaendringene treffer bankens kunder.</p> <p>Et pågående arbeid kartlegger hvilke datakilder som er tilgjengelig og som kan brukes til å identifisere og kvantifisere ulike former for klimarisiko ned på hver enkelt kommune.</p> <p>KBN utviklet og lanserte et klimarisikoverktøy for kommunene i samarbeid med CICERO Senter for klimaforskning.</p> <p>KBN ga i 2019 ut et informasjonshefte om klimarisiko i kommunesektoren i samarbeid med Norsk klimastiftelse og har gjennomført flere regionale samlinger for å øke kunnskapen blant bankens kunder.</p>	<p>KBN jobber med å etablere et modellapparat for vurdering av kommunenes eksponering mot ulike former for klimarisiko. Neste fase vil være å analysere hvordan kommunenes klimarisiko påvirker KBNs utlånsportefølje.</p> <p>KBN skal videreutvikle klimarisikoverktøyet med flere relevante data på kommunenivå.</p>

RISIKOSTYRING

Status 2019	Tiltak 2020
<p>KBN har i 2019 lagt vekt på å øke kundenes forståelse for klima som finansiell risiko, bl.a. gjennom å tilby et informasjonshefte og et nettverktøy om temaet.</p> <p>KBN tilbyr rabatterte lån til prosjekter som reduserer kundenes klimarisiko. I 2019 bestod halvparten av KBNs utlånsvekst av grønne lån.</p>	<p>KBN skal utvide den eksisterende kredittmodellen, slik at denne inkluderer kommunenes eksponering mot klimarisiko.</p> <p>Målet for grønne lån i 2020 er 50 pst. av total utlånsvekst. I nye kriterier for grønne lån (gyldig fra 1. januar 2020) er fysisk klimarisiko i større grad vektlagt.</p>
<p>Klimarelatert risiko er ikke eksplisitt innarbeidet i virksomhetens risikostyringssystem.</p>	<p>KBN skal utvide den eksisterende kredittmodellen, slik at denne ivaretar kommunenes eksponering mot klimarisiko.</p>

MÅLING

Status 2019	Tiltak 2020
<p>I påvente av egne indikatorer for å identifisere klimarisiko er KBNs grønne utlån og veksten i denne andelen en styringsindikator for klimarisiko¹.</p>	<p>Øke grønne lån som andel av porteføljen. Utvide kredittmodellen for utlån med indikatorer som vurderer klimarisiko.</p>
<p>Scope 1²: 2,80 tonn CO₂ Scope 2³: 57,79 tonn CO₂ Scope 3⁴: 131,81 tonn CO₂</p> <p>Klimagassutslipp fra KBNs egen virksomhet er begrensede og risikoen vurderes primært knyttet til omdømmetap.</p>	<p>KBN har vedtatt et mål om å halvere sine utslipp innen 2030 sammenlignet med 2019.</p>
<p>KBN har mål om økt andel grønne lån (med lavere klimarisiko) i vår portefølje. I 2019 bestod halvparten av KBNs utlånsvekst av grønne lån.</p>	<p>Utvide kredittmodellen til å inkludere klimarelaterte data.</p> <p>Halvparten av utlånsveksten skal være grønne lån.</p> <p>Halvere egne utslipp innen 2030.</p>

1 KBNs grønne låneprogram har fått karakteren *dark green* av CICERO, som signaliserer at investeringene som finansieres er i tråd med klimamålene for 2050

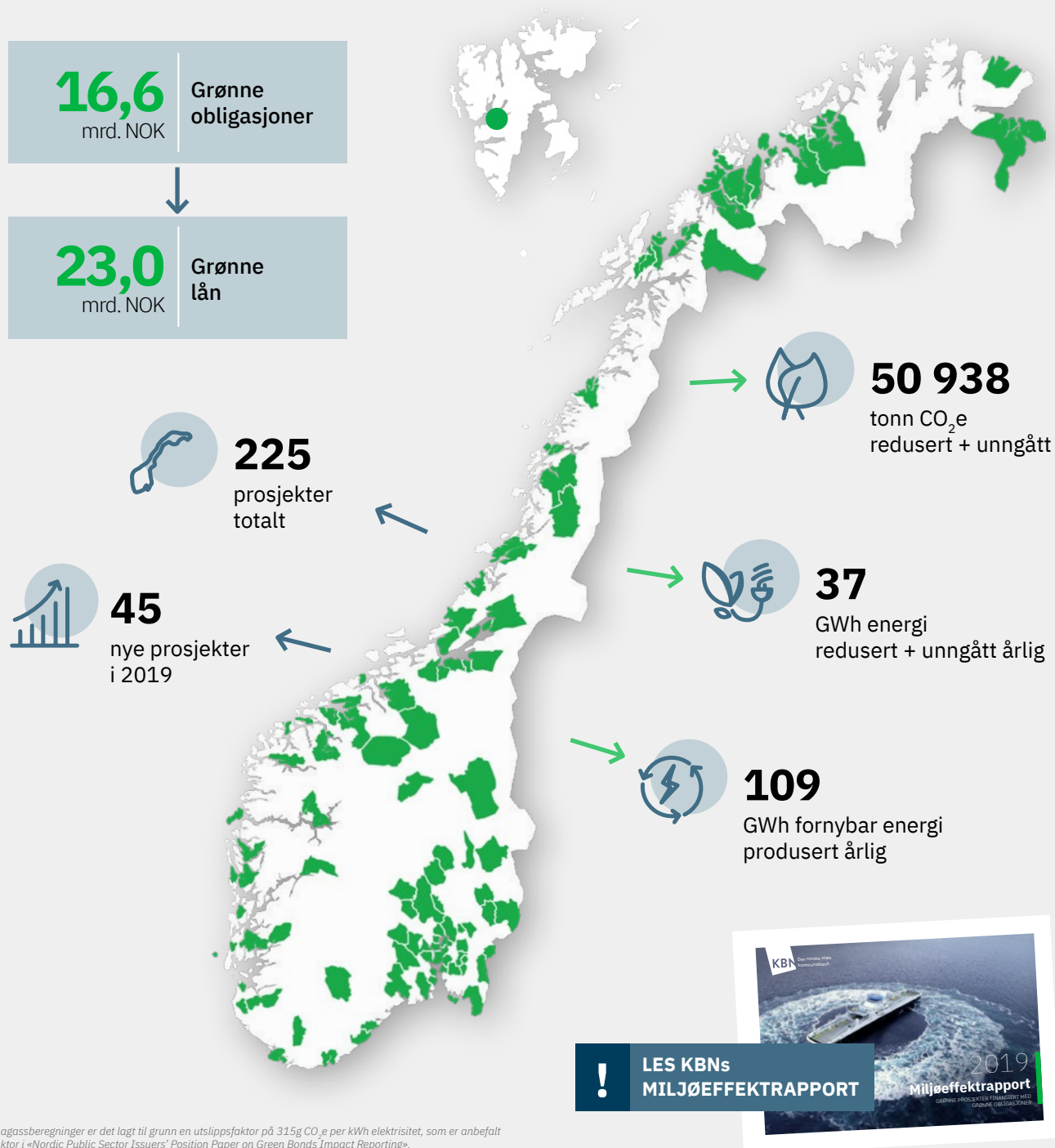
2 bensin/diesel

3 fjernkjøling, fjernvarme, elektrisk

4 restavfall, flyreiser (ICAO carbon emissions calculator)

Miljøeffektrapport 2019

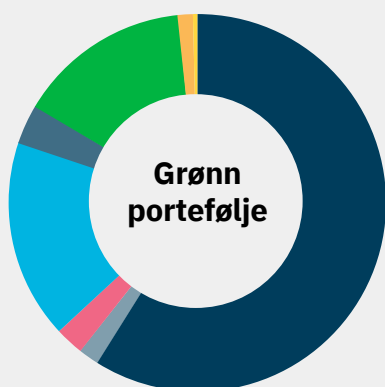
KBN publiserer en egen miljøeffektrapport sammen med årsrapporten for 2019. Rapporten gir investorer og andre interessenter detaljert informasjon om alle prosjektene som finansieres av KBNs grønne obligasjoner, og beregnet miljøeffekt av disse. Ved utgangen av 2019 hadde KBN i overkant av 23 mrd. kroner utestående i grønne lån, fordelt på 225 prosjekter i kommunesektoren. Kartet under viser hvor i landet prosjektene befinner seg. Et sammendrag av miljøeffektrapporten følger på neste side.

I alle klimagassberegninger er det lagt til grunn en utslippsfaktor på 315g CO₂e per kWh elektrisitet, som er anbefalt utslippsfaktor i «Nordic Public Sector Issuers' Position Paper on Green Bonds Impact Reporting».

Sammendrag

per 31.12.2019

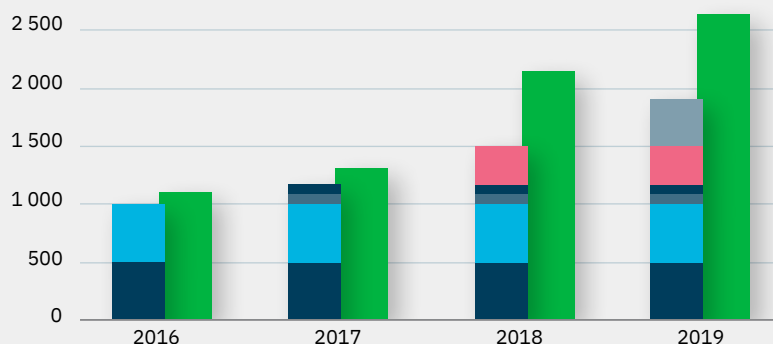

■ Bygg	58,9 %
■ Energieffektivisering	1,8 %
■ Fornybar energi	2,5 %
■ Transport	17,1 %
■ Avfall og sirkulærøkonomi	3,3 %
■ Vann og avløp	14,8 %
■ Arealbruk og områdeprosjekter	1,2 %
■ Klimatilpasning	0,4 %

Nøkkelfakta

Gjeldende rammeverk for grønne obligasjoner	KBNs rammeverk for grønne obligasjoner, datert juni 2016
Rapporteringsperiode	Kalenderåret 2019. Prosjektene i rapporten er finansiert i perioden 2011 til årsslutt 2019.
Publikasjonsdato for rapport	28. februar 2020
Rapporteringsfrekvens	Årlig
Neste rapport planlagt	Februar 2021
Fremgangsmåte	Porteføljebasert og prosjekt-for-prosjekt-rapportering
Rammeverk for rapportering	Nordic Public Sector Issuers: Position Paper on Green Bonds Impact Reporting

Utestående grønne obligasjoner og lån til grønne prosjekter

■ 600 mill. USD grønn obligasjon (02.11.2025)*	■ 600 mill. USD grønn obligasjon (02.11.2025)
■ 500 mill. USD grønn obligasjon (26.10.2020)	■ 450 mill. AUD grønn obligasjon (05.09.2023)
■ 750 mill. NOK grønn obligasjon (29.11.2027)	■ 3 mrd. SEK grønn obligasjon (28.08.2027)
	■ Utestående grønne lån til prosjekter

* Opprinnelig 500 mill USD, utvidet med 100 mill USD i 2019

Prosjektportefølje og oversikt klimaeffekt

Prosjektkategori	Utestående utbetalt til prosjekter, i 1000 NOK	Unngåtte/reduerte klimagassutslipp årlig, i tonn CO ₂ e	Effekt, tonn CO ₂ e per millioner NOK
Bygg	13 570 913	6991	0,5
Energieffektivisering	410 821	5 637	13,7
Fornybar energi	571 240	34 476	60,4
Transport	3 942 029	3 833	1,0
Avfall og sirkulærøkonomi	757 745	n/a	n/a
Vann og avløp	3 420 036	n/a	n/a
Arealbruk og områdeprosjekter	279 355	n/a	n/a
Klimatilpasning	96 521	n/a	n/a
SUM	23 048 661		
Årlig fornybar energiproduksjon, GWh	109 GWh		
Årlig energibruk redusert/ unngått, GWh	37 GWh		

Miljøeffekt fordelt på utestående grønne obligasjoner

Totale utestående grønne obligasjoner dividert med totale utestående grønne lån utbetalt til prosjekter per 31.12.2019					72 % Hvorav:
ISIN	Dato utstedt	Beløp	Utløp		
XS1188118100 US50048MBX74	11.02.2015	USD 600 millioner	11.02.2025	23 %	
XS1508672828 US50048MCD02	25.10.2016	USD 500 millioner	26.10.2020	19 %	
NO0010811276	29.11.2017	NOK 750 millioner	29.11.2027	3 %	
NO0010811284	29.11.2017	NOK 600 millioner	29.11.2032	3 %	
AU3CB0256162	05.09.2018	AUD 450 millioner	05.09.2023	12 %	
XS2047497289	28.08.2019	SEK 3 milliarder	28.08.2026	12 %	

Foto: Scanpix

Klimarisiko inn i KBNs risikovurderinger

Både klimaendringer og klimapolitikk vil påvirke kommunenes økonomi de neste tiårene. Dette vil igjen kunne påvirke KBN. KBN har derfor startet arbeidet med å modellere ulike former for klimarisiko på kommunenivå.

AV TORUNN BRÅNÅ

FAGANSVARLIG GRØNN FINANS, KBN

Klimarisiko er et samlebegrep for usikkerhetene knyttet til konsekvenser av klimaendringer, klimapolitikk og klimarelatert utvikling i teknologi og etterspørsel.

KBN startet i 2019 arbeidet med å integrere klimarisikoindikatorer i vårt ordinære modellapparat for risikovurdering. Parallelt med dette jobbet vi med å formidle kunnskap om klimarisiko til våre kunder gjennom verktøyet www.kbn.com/klimarisiko.

Modellering av klimarisiko

KBNs kredittmodell kommuniseres gjennom et trafikkløssystem, der grønt indikerer lav risiko, gul middels og rød er høy risiko. Kredittvurderingene gjøres på

kundenivå, ikke prosjektnivå, da all vår risiko er knyttet til kunden (kommunen) og ikke det enkelte prosjektet. Dette vil også gjelde for klimarisiko-vurderinger.

Etter hvert som vi bygger et bedre datagrunnlag for klimarisikorelaterte indikatorer, kan klimarelaterte data modelleres inn i tilsvarende klassifisering.

Hvor store utslag klimapolitikk og klimaendringer kan komme til å gjøre på kommunenes finansielle situasjon, avhenger av hva slags framtidsscenarioer man legger til grunn i analysen. En sentral del av arbeidet framover blir å etablere ulike klimascenarioer for å kunne gjøre enkle stresstester av kommunenes robusthet overfor endringer i både det fysiske klimaet og i klimapolitikk og rammebetingelser.

BESØK
KBN.COM/KLIMARISIKO

TRE TYPER KLIMARISIKO

Fysisk klimarisiko: Konsekvensene av et endret klima, både akutte hendelser og endring over tid. Dette omfatter for eksempel skade forårsaket av flom, skred, havnivåstigning, tørke eller råte. En virksomhet kan være eksponert mot fysisk klimarisiko både direkte, og indirekte gjennom leverandører og distribusjonsskjeder.

Overgangsrisiko: Konsekvensene av klima- og energipolitikk, teknologisk utvikling, etterspørselsskift og andre endringer i rammebetingelser i overgangen til et lavutslippssamfunn. Et konkret eksempel er prising av klimagassutslipp (kvoter og CO₂-avgift). Omstilling til et lavutslipp kan påvirke antall arbeidsplasser og plasseringen av disse, lønnsomheten i investeringer, og så videre.

Ansvarsrisiko: Risikoen for å bli holdt ansvarlig for skade eller tap som andre lider som følge av klimaendringene.

MULIGE DATAKILDER

Det er en utfordring å finne egnede datakilder på kommunenivå som sier noe om hvilke utfordringer som kan treffe de ulike kommunene framover, og mulige konsekvenser av disse. Tabellen viser datakilder vi har sett på så langt.

	Bakoverskuende: Faktiske observasjoner	Framoverskuende: Scenario-basert
Fysisk klimarisiko og ansvarsrisiko	Historiske værdata Statistikk over forsikringsutbetalinger Kartlegginger av naturfare, f.eks. kvikkleire og flom Alder og tilstand til infrastruktur	Klimaframskrivninger Framskrivninger av havnivå Klimascenarier (med vekt på klimaendringer)
Overgangsrisiko	Klimagassutslipp Sysselsetting i ulike næringer KOSTRA-tall for kommunens forbruk og investeringer KPI-er for FNs bærekraftsmål	Klimascenarier (med vekt på klimapolitikk) Stresstester av ulike næringer

EKSEMPEL PÅ MODELLERING

Generisk eksempel på hvordan klimarisikoindikatorer kan modelleres.

		Storby-kommune sentrale Østlandet	Mellomstor industri-kommune	Mellomstor, værutsatt Vestlands-kommune	Liten innlands-kommune
Fysisk risiko	Ekstremnedbør	●	●	●	●
	Flom	●	●	●	●
	Havnivåstigning	●	●	●	●
	Skred	●	●	●	●
Ansvarsrisiko	Forsikringsutbetalinger knyttet til naturskade	●	●	●	●
	Alder på avløpsnett/ fornyelse	●	●	●	●
Overgangsrisiko	CO ₂ -utslipp pr innbygger (status og endring)	●	●	●	●
	Diversifisering i næringsgrunnlag	●	●	●	●
	Sårbare nøkkelnæringer	●	●	●	●
	Kommunens energiforbruk	●	●	●	●

Årsregnskapet 2019

- Resultatregnskap
- Totalresultat
- Balanse
- Endringer i egenkapital
- Kontantstrømoppstilling
- Regnskapsprinsipper

Noter til regnskapet

Resultatregnskap og totalresultat

Note 1	Netto renteinntekter
Note 2	Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester
Note 3	Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter
Note 4	Netto gevinst/(tap) på markedstransaksjoner
Note 5	Lønn og administrasjonskostnader
Note 6	Godtgjørelse til ledende ansatte
Note 7	Pensjoner
Note 8	Skatt
Note 9	Leieavtaler

Balanse

Note 10	Klassifisering av finansielle instrumenter
Note 11	Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi
Note 12	Finansielle instrumenter målt til amortisert kost
Note 13	Sikringsbokføring
Note 14	Fordringer på kredittinstitusjoner
Note 15	Utlån til kunder
Note 16	Forventet kredittap

Note 17	Sertifikater og obligasjoner
Note 18	Andre eiendeler og annen gjeld
Note 19	Gjeld til kredittinstitusjoner
Note 20	Obligasjongjeld
Note 21	Finansielle derivater
Note 22	Kontantsikkerhet og motregning
Note 23	Ansvarlig lånekapital
Note 24	Aksjekapital
Note 25	Fondsobligasjon

Risikostyring

Note 26	Risikostyring
Note 27	Kredittrisiko
Note 28	Renterisiko
Note 29	Valutarisiko
Note 30	Likviditetsrisiko
Note 31	Kapitaldekning og kapitalstyring

RESULTATREGNSKAP

(Beløp i NOK 1 000 000)

	Note	2019	2018
Renteinntekter fra eiendeler målt til amortisert kost		5 039	3 738
Renteinntekter fra eiendeler målt til virkelig verdi		3 777	3 017
Sum renteinntekter		8 817	6 755
Rentekostnader		6 942	4 871
Netto renteinntekter	1	1 875	1 885
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	2	87	34
Netto urealiserte gevinster/(tap) på finansielle instrumenter	3	213	338
Forventet kredittap	16	1	1
Netto gevinst/(tap) på markedstransaksjoner	4	23	17
Sum andre driftsinntekter		148	320
Lønn og administrasjonskostnader	5,6,7	159	142
Avskrivninger		22	22
Andre driftskostnader	9	71	46
Sum driftskostnader		252	209
Resultat før skatt		1 771	1 996
Skattekostnad	8	488	499
Resultat for regnskapsåret		1 283	1 496
Andel tilordnet aksjonær		1 231	1 448
Andel tilordnet fondsobligasjonseiere		52	48

TOTALRESULTAT

(Beløp i NOK 1 000 000)

	Note	2019	2018
Resultat for regnskapsåret		1 283	1 496
Andre innregnede inntekter og kostnader			
<i>Poster som ikke omklassifiseres til resultat</i>			
Verdiendring på gjeld som skyldes endring i egen kredittrisiko*	20	319	-365
Aktuarmessig gevinst/(tap) på pensjonsforpliktelse		-10	1
Herav skatt		-77	91
Sum andre innregnede inntekter og kostnader		232	-273
Totalresultat for regnskapsåret		1 515	1 223

*Verdiendring som skyldes endring i egen kredittrisiko i utstedt gjeld som måles til virkelig verdi, skal presenteres i totalresultatet.

BALANSE

(Beløp i NOK 1 000 000)

	Note	2019	2018
Eiendeler			
Fordringer på kredittinstitusjoner	10,11,12,14,22	18 181	22 987
Andre pengemarkedsinnskudd	10,11,12,14	3 244	-
Utlån til kunder	10,11,12,15	310 912	303 571
Sertifikater og obligasjoner	10,11,12,13,17	111 111	116 519
Finansielle derivater	10,12,13,21,22	15 025	14 497
Utsatt skattefordel	8	2 134	0
Andre eiendeler	18	172	127
Sum eiendeler		460 778	457 701
Gjeld og egenkapital			
Gjeld til kredittinstitusjoner	10,12,19,22	4 462	12 085
Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak	10,12,20	2 631	-
Obligasjonsgjeld	10,11,12,13,20	403 913	402 916
Finansielle derivater	10,12,13,21,22	27 425	24 051
Annen gjeld	18	55	34
Betalbar skatt	8	3 868	0
Utsatt skatt	8	0	1 164
Pensjonsforpliktelse	7	36	47
Ansvarlig lånekapital	10,12,23	1 987	1 982
Sum gjeld		444 377	442 279
Innskutt egenkapital	24	3 145	3 145
Fondsobligasjon	25	2 189	2 189
Opptjent egenkapital		11 067	10 088
Sum egenkapital		16 401	15 421
Sum gjeld og egenkapital		460 778	457 701

Styrets erklæring

I henhold til verdipapirhandellovens §5-5

Vi bekrefter at selskapets årsregnskap for 2019 etter vår beste overbevisning er utarbeidet i samsvar med IFRS, og at opplysningene i regnskapet gir et rettvise bilde av selskapets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.

Årsberetningen gir etter vår beste overbevisning en rettvise oversikt over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på årsregnskapet, og de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer selskapet står overfor i neste regnskapsperiode.

Oslo, 31. desember 2019

28. februar 2020

I styret for Kommunalbanken AS

Brit Kristin Rugland
Styreleder

Rune Midtgaard
Nestleder

Nanna Egidius
Styremedlem

Martha Takvam
Styremedlem

Harald Jacobsen
Styremedlem

Petter Steen jr.
Styremedlem

Marit Urmo Harstad
Styremedlem

Ida Espolin Johnson
Styremedlem

Eyvind Aven
Styremedlem

Kristine Falkgård
Administrerende direktør

ENDRINGER I EGENKAPITALEN

(Beløp i NOK 1 000 000)

2019

	Note	Aksjekapital	Fonds- obligasjon	Verdi- endringer gjeld egen kredittrisiko	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital per 1. januar 2019		3 145	2 189	-634	10 720	15 421
Resultat for regnskapsåret		0	0	0	1 283	1 283
Andre innregnede inntekter og kostnader—verdiendring gjeld egen kredittrisiko		0	0	239	0	239
Andre innregnede inntekter og kostnader—pensjon		0	0	0	7	7
Renteutbetaling på fondsobligasjon	25	0	0	0	-69	-69
Utbytte for 2018		0	0	0	-481	-481
Egenkapital per 31. desember 2019	24	3 145	2 189	-395	11 460	16 401

Resultatet for 2019 foreslås disponert til annen egenkapital. Det er ikke foreslått disponering til utbytte grunnet vedtatt og varslet økning i kapitalkrav i 2020 og særlige fradragsposter i ren kjernekapital fra utsatte skattefordeler i 2019.

2018

	Note	Aksjekapital	Fonds- obligasjon	Verdi- endringer gjeld egen kredittrisiko	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital per 31. desember 2017		3 145	2 189	0	9 333	14 667
Effekter 1. januar 2018 knyttet til overgang til IFRS 9, etter skatt		0	0	-360	383	23
Egenkapital per 1. januar 2018		3 145	2 189	-360	9 716	14 691
Resultat for regnskapsåret		0	0	0	1 496	1 496
Andre innregnede inntekter og kostnader—verdiendring gjeld egen kredittrisiko		0	0	-274	0	-274
Andre innregnede inntekter og kostnader—pensjon		0	0	0	-1	-1
Renteutbetaling på fondsobligasjon	25	0	0	0	-48	-48
Utbytte for 2017		0	0	0	-443	-443
Egenkapital per 31. desember 2018	24	3 145	2 189	-634	10 720	15 421

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

(Beløp i NOK 1 000 000)	2019	2018
Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		
Renteinnbetalinger	8 666	6 529
Renteutbetalinger	-6 514	-3 899
Utbetaling av garantiprovisjon og transaksjonskostnader	-87	-34
Gevinst ved realisasjon av finansielle instrumenter	21	17
Utbetaling til drift	-246	-209
Betalt skatt	0	0
Netto utbetaling av lån til kunder	-7 557	-20 525
Netto (økning)/reduksjon i kortsiktige plasseringer	-5 758	-4 492
Netto innbetaling/(utbetaling) ved kjøp/salg av verdipapirer	6 812	-6 370
Netto (økning)/reduksjon i andre eiendeler	-9	8
Netto økning/(reduksjon) i annen gjeld	-23	-55
Netto (økning)/reduksjon i finansielle derivater	24 528	3 489
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	19 832	-25 542
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		
Utbetaling ved kjøp av varige driftsmidler	7	2
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	7	2
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
Innbetaling ved utstedelse av sertifikatgjeld	20 337	0
Tilbakebetaling av sertifikatgjeld	-17 678	0
Nedbetaling på leieforpliktelse	-6	
Innbetaling ved utstedelse av obligasjonsgjeld	72 508	104 845
Tilbakebetaling av obligasjonsgjeld	-94 564	-79 004
Innbetaling ved utstedelse av Fondsobligasjon	0	0
Renteutbetaling på Fondsobligasjon	-69	-65
Innbetaling ved utstedelse av ansvarlig lån	0	0
Tilbakebetaling av ansvarlig lån	0	0
Utbetaling av utbytte	-481	-443
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-19 952	25 333
Sum kontantstrøm	-113	-208
Justering for valutakursendringer	296	396
Netto kontantstrøm etter valutakursendringer	183	189
Konter og kontantekvivalenter per 1. januar	276	87
Netto endring i konter og kontantekvivalenter	183	189
Konter og kontantekvivalenter ved utgangen av perioden	459	276
Herav		
<i>Fordringer på kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid</i>	<i>459</i>	<i>276</i>
<i>Gjeld til kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

Se note 20 for en avstemming av endringer i balanseført verdi for forpliktelser som inngår i finansieringsaktiviteter. Slike forpliktelser er obligasjonsgjeld og ansvarlig lån.

REGNSKAPSPRINSIPPER

SELSKAPSFORMLING

Kommunalbanken AS er et aksjeselskap som har som formål å yte lån til kommuner, fylkeskommuner, interkommunale selskaper og andre selskaper som utfører kommunale oppgaver. Selskapets forretningskontor er i Haakon VIIIs gate 5B, Oslo. Årsregnskapet for 2019 ble godkjent av styret 28. februar 2020.

Bankens regnskapsprinsipper består av prinsippene beskrevet i dette avsnittet sammen med innhold merket regnskapsprinsipper i note 10, 11 og 16.

GRUNNLAG FOR UTARBEIDELSE AV ÅRSREGNSKAPET

Årsregnskapet er utarbeidet i samsvar med Internasjonale Regnskapsstandarder (IFRS) som er vedtatt av EU.

FUNKSJONELL VALUTA OG PRESENTASJONSVALUTA

Selskapets funksjonelle og presentasjonsvaluta er norske kroner (NOK). Balanseposter i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved bruk av valutakurs på balansedagen. Resultatposter i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved bruk av valutakurs på transaksjonstidspunktet.

Valutagevinster og –tap knyttet til omregning og oppgjør av hovedstoler og innstående på bankkonti presenteres som rentekostnader i resultatregnskapet. Urealiserte valutagevinster og –tap basert på omregning til dagskurs av øvrige deler av balanseført verdi presenteres som henholdsvis renteinntekter, rentekostnader og netto urealiserte gevinster/(tap) på finansielle instrumenter basert på hvilken del av markedsverdien som omregnes. Realiserte valutagevinster og –tap knyttet til rentebetalinger presenteres som renteinntekter og –kostnader.

Årsregnskapet presenteres i millioner kroner med unntak av noter 6 og 7 som presenteres i tusen kroner.

ESTIMATER OG SKJØNNSMESSIGE VURDERINGER

Ledelsen anvender estimater og gjør skjønnsmessige vurderinger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Estimater og skjønnsmessige vurderinger påvirker regnskapsførte verdier av eiendeler og gjeld, og inntekter og kostnader, og kan medføre justering i regnskapsførte verdier dersom forutsetningene eller forventningene om fremtidig utvikling endrer seg. De viktigste estimatene og vurderingene i årsregnskapet omfatter:

Måling til virkelig verdi

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked eller ikke har tilgjengelige noterte priser på balansedagen fastsettes ved hjelp av verdsettelsesteknikker. Når inndata i verdsettelsesmodeller ikke kan utledes direkte fra observerbare markedsdata, gjør ledelsen vurderinger og bruker forutsetninger knyttet til kredittrisiko og likviditetsrisiko i finansielle instrumenter. Selv om skjønnsmessige vurderinger og forutsetninger baserer seg i størst mulig grad på faktiske markedsforhold på balansedagen, kan de øke usikkerheten i regnskapsførte beløp. Ledelsen utviser skjønn i anvendelsen av regnskapsprinsipper særlig ved allokering av instrumenter målt til virkelig verdi i nivåhierarkiet ihht IFRS 13 (nivå 1,2,3).

FINANSIELLE INSTRUMENTER

Regnskapsprinsipper for finansielle instrumenter innenfor IFRS 9 *Finansielle instrumenter* er som følger:

INNREGNING OG FRAREGNING

Innregning av finansielle eiendeler og forpliktelser skjer når foretaket blir part i instrumentets kontraktmessige bestemmelser. Ved førstegangsinnregning måles alle finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi. Innregnet beløp for finansielle eiendeler og forpliktelser som ikke er klassifisert til virkelig verdi over resultat inkluderer i tillegg transaksjonskostnader som er direkte henførbare til anskaffelsen. Innregning og fraregning av finansielle instrumenter på balansen skjer på oppgjørstidspunktet. Ved alminnelig kjøp og salg av finansielle eiendeler som utpekes til virkelig verdi innregnes virkelig verdi av eiendelen på avtaletidspunktet.

Finansielle eiendeler fraregnes når den kontraktmessige retten til kontantstrømmene utløper eller overføres. Finansielle forpliktelser fraregnes når plikten angitt i kontrakten er oppfylt, kansellert eller utløpt. Ved tilbakekjøp av utstedte obligasjoner fraregnes den balanseførte verdien av forpliktelsen, og differansen mellom oppgjørsbeløp og balanseverdi resultatføres som gevinst eller tap på transaksjonstidspunktet.

KLASSIFISERING OG MÅLING

Klassifisering av finansielle instrumenter foretas på tidspunktet for innregning og bestemmer etterfølgende måling av balanseført verdi. Kategorisering av finansielle instrumenter bestemmes av deres karakter og av forretningsmodellen for forvaltning av de finansielle eiendelene.

Dersom risikoen i en eiendel eller en forpliktelse er sikret med en derivatkontrakt, kan eiendelen eller forpliktelsen utpekes til virkelig verdi over resultat (FVO) for å redusere måleinkonsistens mellom eiendel/forpliktelse og tilhørende derivat. Amortisert kost anvendes dersom eiendelen/forpliktelsen og tilhørende derivat skal sikringsbokføres eller dersom eiendelen/forpliktelsen ikke er direkte sikret med en derivatkontrakt. Det gjelder også fordringer og gjeld til kredittinstitusjoner. Alle finansielle derivater måles til virkelig verdi over resultatet.

Bankens finansielle instrumenter klassifiseres i Finansielle eiendeler målt til amortisert kost, Finansielle eiendeler og forpliktelser utpekt til virkelig verdi over resultat (FVO), Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost, Finansielle forpliktelser utpekt til virkelig verdi over resultat (FVO), samt Finansielle derivater. Se note 10 for detaljert oversikt over klassifisering og måling av postene.

VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE INSTRUMENTER

Alle eiendeler og forpliktelser, som ikke måles til amortisert kost, måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Virkelig verdi, som definert i IFRS 13 Måling av virkelig verdi, er den markedsbaserte prisen som ville blitt oppnådd ved salg av en eiendel eller betalt for å overføre en forpliktelse i en velordnet transaksjon mellom markedsdeltakere på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold, uansett om prisen er direkte observerbar eller estimert ved hjelp av en annen verdsettelsesmetode.

Finansielle instrumenter er kategorisert i virkelig verdi hierarkiet, der nivå inndelingen (nivå 1, 2 eller 3) er basert på observerbarheten til inndataene som benyttes i verdsettelsen. Se note 11 for regnskapsprinsipper for måling av virkelig verdi.

PRESENTASJON AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSE

Kommunalbanken har ingen finansielle eiendeler og forpliktelser som motregnes og presenteres som nettobeløp i balansen. Generelle motregningsavtaler for finansielle derivater oppfyller ikke betingelsene for motregning, og alle finansielle derivater presenteres brutto i balansen. Kontanter mottatt eller stilt som sikkerhet for derivatesponering reguleres i ISDA-avtaler, som gir rett til motregning ved konkurs, men oppfyller heller ikke betingelsene for motregning i IAS 32. Kontantsikkerhet presenteres brutto i balansen som gjeld til eller fordringer på kredittinstitusjoner.

For gjeld som måles til virkelig verdi innregnes og presenteres den del av verdiendringen som skyldes endringer i kredittrisiko i andre inntekter og kostnader, mens resten av verdiendringen presenteres i resultatregnskapet.

FORVENTET KREDITTAP

For finansielle eiendeler klassifisert som målt til amortisert kost innregnes en avsetning for forventet kredittap.

Forventet kredittap beregnes per instrument/lån på hvert rapporteringstidspunkt, og er basert på instrumentets/lånets eksponering ved mislighold, sannsynlighet for mislighold og tap ved mislighold, alle estimert på rapporteringstidspunktet. Forventet kredittap for instrumenter hvor kredittrisiko ikke har økt betydelig siden førstegangsinnregning reflekteres ved å beregne et tap basert på sannsynlighet for mislighold innenfor de neste 12 måneder. For instru-

menter hvor kredittrisiko har økt betydelig siden førstegangsinnregning reflekteres forventet kredittap ved å beregne et tap basert på en sannsynlighet for mislighold i eiendelens fulle levetid.

Se note 16 Forventet kredittap for regnskapsprinsipper for måling av forventet kredittap.

SIKRINGSBOKFØRING

Banken benytter rente- og valutaderivater i økonomisk sikring av rente- og valutaeksponering i eiendeler og gjeld. Kommunalbanken anvender IFRS 9 for sikringsbokføring. Når et sikringsforhold tilfredsstiller kriterier for sikringsbokføring og utpekes til sikringsbokføring, behandles det regnskapsmessig som virkelig verdiskring. De sikrede objektene i porteføljen av obligasjonsgjeld klassifiseres som målt til amortisert kost.

Ved inngåelse av sikringsforhold som sikringsbokføres skjer det en øremerking og dokumentasjon av sikringsforholdet og selskapets mål og strategi for risikohåndtering ved å inngå sikringen. Dokumentasjonen inkluderer identifisering av sikringsforholdet, arten av risiko som sikres (renterisiko) og etterfølgende effektivitetstesting. Sikringene vurderes løpende og eventuell ineffektivitet resultatføres. Sikringsinstrumenter måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultat. Verdiendringer på sikringsobjektet som skyldes den sikrede risikoen (renterisiko) justerer balanseført verdi av sikringsobjektet og innregnes i resultatet under "Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter".

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Kontantstrømoppstillingen utarbeides etter direkte metode og viser kontantstrømmene etter anvendelsesområde. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontantbeholdning, fordringer og gjeld på kredittinstitusjoner uten oppsigelsesfrist.

PRINSIPPER FOR INNTEKTSFØRING

Renteinntekter og rentekostnader presenteres som renteinntekter og rentekostnader uavhengig av klassifisering av underliggende balanseposter. Renteinntekter for balanseposter som måles til amortisert kost inntektsføres etter effektiv rente metoden. For balanseposter som måles til virkelig verdi herunder rentederivater resultatføres renter etter hvert som de opptjenes som inntekter eller påløper som kostnader.

Urealiserte gevinster og tap på finansielle instrumenter som måles til virkelig verdi og verdiendringer knyttet til sikret risiko på sikringsobjekter under sikringsbokføring resultatføres under "Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter". Provisjonskostnader og gebyrer kostnadsføres i perioden når tjenesten er levert.

VARIGE DRIFTSMIDLER

Varige driftsmidler måles til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger. Ordinære avskrivninger, basert på kostpris, er beregnet lineært over driftsmidlenes antatte økonomiske levetid, og utrangeringsverdien av driftsmidlene antas å være null.

IMMATERIELLE EIENDELER

Immaterielle eiendeler måles til anskaffelseskost. Øvrige immaterielle eiendeler består av IT systemer og avskrives lineært over levetiden. Eiendelene testes for verdifall årlig. Dersom det foreligger en indikasjon på at eiendelene har falt i verdi, skrives verdien av eiendelen ned, og differanse mellom balanseført verdi og virkelig verdi innregnes i resultatet.

PENSJONSORDNINGER

Banken har en innskuddsbasert pensjonsordning. Innskuddspensjonen innebærer at banken betaler et fast prosentvis innskudd, avhengig av lønn, som sparing til hver ansattes pensjonskonto. Ansatte som var 55 år eller over da ordningen ble endret fra 1. januar 2018 har blitt værende i den tidligere kollektive ytelsesbaserte tjenestepensjonsordningen.

Den innskuddsbaserte pensjonsordningen kostnadsføres løpende.

For de tidligere lukkede ytelsesbaserte pensjonsordninger (inkludert driftspensjonsordningen for lønn over 12G) er pensjonsforpliktelsene vurdert til nåverdien av de fremtidige pensjonsforpliktelser som er opptjent på balansedagen. Pensjonsforpliktelser beregnes etter lineær opptjening basert på forutsetninger om diskonteringsrente, framtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden, samt forutsetninger om dødelighet og frivillig avgang. Periodens pensjonskostnad består av summen av periodens opptjening, rentekostnad på den beregnede forpliktelsen og administrasjonskostnader. Endringer i tidligere perioders pensjonsopptjening (planendring) innregnes i periodens resultatet når pensjonsplanen endres.

Den innskuddsbaserte pensjonsordningen kostnadsføres løpende.

Periodens netto pensjonskostnad resultatføres under "Lønn og generelle administrasjonskostnader". Endringer i pensjonsforpliktelsen og pensjonsmidler i ytelsesbaserte ordninger som skyldes endringer og avvik i beregningsforutsetningene (endringer i finansielle og aktuarielle forutsetninger) presenteres i totalresultatet under andre innregnede inntekter og kostnader.

LEIEAVTALER

IFRS 16 *Leieavtaler* erstatter IAS 17 *Leieavtaler* og trådte i kraft 1. januar 2019. Den nye standarden skiller ikke lenger mellom operasjonelle og finansielle leieavtaler, men forholder seg til kun én modell for innregning, som baserer seg på regnskapsføring av leieavtaler på samme måte som for finansielle leieavtaler i den gamle standarden. For leide eiendeler («bruksrettseiendelen») resultatføres avskrivninger, og innregnes samtidig rentekostnader på leieforpliktelsen. Nedbetaling av hovedstolen i leieforpliktelsen klassifiseres under finansieringsaktiviteter. Rentedelen klassifiseres som finansieringsaktiviteter i kontantstrømanalysen.

Som følge av standarden er det balanseført «rett til bruk»-eiendeler fra bankens leieavtaler på 43 millioner kroner og med en tilsvarende forpliktelse knyttet til leieavtaler som gjeld på 43 millioner kroner. Ved implementering er såkalt modifisert retrospektiv metode valgt. Dette innebærer at sammenligningstall for 2018 ikke er omarbeidet. Implementeringen hadde ingen effekt på egenkapitalen.

INNTEKTSSKATT

Skatter kostnadsføres når de påløper. Skattekostnaden er knyttet til det regnskapsmessige resultatet før skatt, og rentekostnader på fondsobligasjoner som innregnes i egenkapitalen. Det korrigeres for midlertidige og permanente forskjeller før årets skattegrunnlag for betalbar skatt framkommer. Utsatt skatt og utsatt skattefordel beregnes på grunnlag av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier ved utgangen av regnskapsåret. Ved beregning benyttes nominell skattesats. Skatteøkende og skattereduserende forskjeller innenfor samme tidsintervall vurderes mot hverandre. Skattekostnaden består av betalbar skatt (skatt på årets skattepliktige resultat), endring i netto utsatt skatt og for lite/mye avsatt betalbar skatt tidligere år.

IAS 12 *Inntektsskatt* er endret med virkning fra og med 1. januar 2019. Endringen innebærer at skattefradrag på renter fra fondsobligasjoner klassifisert som egenkapital, presenteres som en reduksjon i skattekostnaden i resultatregnskapet. Før endringen ble også skattefradraget innregnet direkte i egenkapitalen. Endringen innebærer derfor en redusert skattekostnad i resultatregnskapet på 17 millioner kroner sammenlignet med tidligere regnskapsprinsipp. Sammenligningstallene er ikke omarbeidet.

Skattesatsen er 25% og er uendret fra 2018.

EGENKAPITAL

Selskapets egenkapital består av aksjekapital, fondsobligasjon som oppfyller krav til egenkapital og tilbakeholdt overskudd. Utbytte klassifiseres som egenkapital fram til tidspunktet når vedtaket om utbetaling er truffet av generalforsamlingen. Fondsobligasjonen måles til kostpris og betalte renter fratrekkes annen egenkapital på samme måte som utbytte.

SEGMENTINFORMASJON

Selskapet har bare ett driftssegment, utlån til norske kommuner og kommunale selskaper. Det foreligger således ikke segmentopplysninger ut over de noteopplysninger som gis om utlån til kunder og virksomheten som helhet, herunder informasjon om geografisk fordeling av utlån, sertifikater og obligasjoner og inntekter fra ulike kategorier av finansielle instrumenter.

NYE STANDARDER TATT I BRUK

IFRS 16 *Leieavtaler* og endring i IAS 12 *Inntektsskatt* gjelder fra 1. januar 2019.

FREMTIDIGE ENDRINGER I STANDARDER

IBOR (referanserenter)

Det gjennomføres et internasjonalt arbeid der dagens interbank (Inter Bank Offered Rates, IBOR) referanserenter forventes erstattet av nye referanserenter. Tidspunktet for de konkrete endringene er usikkert. Kommunalbanken har en rekke kontrakter med vilkår knyttet til IBOR referanserenter. Endringer i referanserentene vil påvirke bankens interne prosesser og verdsettelsesmodeller så vel som kunne få betydning for skatteposisjoner og finansregnskapene. Regnskapsstandardsetteren IASB har gjennomført (fase 1), og vil fortsette å gjennomføre (fase 2), endringsprosjekter for regnskapsstandarden for finansielle instrumenter som hensyntar IBOR-reformen. Det er Kommunalbankens foreløpige oppfatning at allerede inngåtte sikringsrelasjoner hvor sikringsinstrumenter og sikringsobjekter har kontraktsvilkår i IBOR-renter, vil kunne videreføres som sikringsrelasjoner. Kommunalbanken vil videre følge utviklingen nøye og gi ytterligere informasjon i finansregnskapene når slik relevant informasjon blir tilgjengelig.

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET

NOTE 1

NETTO RENTEINNEKTER

(Beløp i NOK 1 000 000)

2019	Totalt	Til virkelig verdi			Sum målt til virkelig verdi	Amortisert kost
		FVO	Pliktig målt til virkelig verdi	Virkelig verdisikring		
Fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	0
Utlån til kunder	6 350	1 878	0	0	1 878	4 472
Sertifikater og obligasjoner	1 200	632	0	0	632	568
Finansielle derivater	1 267	0	1 267	0	1 267	0
Sum renteinntekter	8 817	2 511	1 267	0	3 777	5 039
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld	10 897	5 689	0	0	5 689	5 207
Finansielle derivater	-4 016	0	-4 202	186	-4 016	0
Ansvarlig lånekapital	61	61	0	0	61	0
Sum rentekostnader	6 942	5 751	-4 202	186	1 735	5 207
Netto renteinntekter	1 875	-3 240	5 468	-186	2 043	-168

2018	Totalt	Til virkelig verdi			Sum målt til virkelig verdi	Amortisert kost
		FVO	Pliktig målt til virkelig verdi	Virkelig verdisikring		
Fordringer på kredittinstitusjoner	37	0	0	0	0	37
Utlån til kunder	5 000	1 616	0	0	1 616	3 384
Sertifikater og obligasjoner	755	437	0	0	437	317
Finansielle derivater	964	0	964	0	964	0
Sum renteinntekter	6 755	2 053	964	0	3 017	3 738
Gjeld til kredittinstitusjoner	3	1	0	0	1	1
Obligasjonsgjeld	10 707	6 124	0	0	6 124	4 583
Finansielle derivater	-5 900	0	-6 017	117	-5 900	0
Ansvarlig lånekapital	61	61	0	0	61	0
Sum rentekostnader	4 871	6 186	-6 017	117	286	4 584
Netto renteinntekter	1 885	-4 133	6 981	-117	2 731	-846

NOTE 2

PROVISJONSKOSTNADER OG KOSTNADER VED BANKTJENESTER

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2019	2018
Kostnader ved banktjenester	17	19
Bidrag til krisetiltaksfond	57	
Andre transaksjonskostnader	13	15
Sum provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	87	34

NOTE 3

NETTO UREALISERT GEVINST/(TAP) PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER

(Beløp i NOK 1 000 000)

2019	Totalt	Til virkelig verdi			Amortisert kost
		FVO	Pliktig målt til virkelig verdi	Virkelig verdisikring	
Utlån til kunder	-412	-412	0	0	0
Sertifikater og obligasjoner	750	750	0	0	0
Finansielle derivater	15 380	0	11 980	3 400	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld	-15 501	-12 029	0	0	-3 472
Ansvarlig lånekapital	-4	-4	0	0	0
Netto urealisert gevinst/(tap) på finansielle instrumenter	213	-11 695	11 980	3 400	-3 472

2018	Totalt	Til virkelig verdi			Amortisert kost
		FVO	Pliktig målt til virkelig verdi	Virkelig verdisikring	
Utlån til kunder	-420	-420	0	0	0
Sertifikater og obligasjoner	44	43	0	0	1
Finansielle derivater	-8 084	0	-7 851	-233	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld	8 771	8 585	0	0	187
Ansvarlig lånekapital	27	27	0	0	0
Netto urealisert gevinst/(tap) på finansielle instrumenter	338	8 234	-7 851	-233	187

Verdiendringer på gjeld som skyldes endringer i egen kredittrisiko inngår ikke i resultatlinjen Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter. Slike verdiendringer innregnes i andre inntekter og kostnader som en del av totalresultatet. Se note 20 Obligasjonsgjeld for informasjon om beregning av slike verdiendringer. Verdiendringen som fremkommer over for obligasjonsgjeld utgjøres av verdiendringer som skyldes endringer i andre parametere enn kreditt, for eksempel renteendring eller valutaendring.

Endringer i virkelig verdi oppstår som følge av endringer i markedspriser - i hovedsak obligasjonspriser, renter, kredittspreader, basisswapspreader og valutakurser, og reflekteres i balanseført verdi og i resultatregnskapet. Siden Kommunalbanken tar begrenset valutarisiko og renterisiko, vil effektene av endringer i disse markedsprisene i stor grad være symmetriske på eiendels- og gjeldssiden av balansen og derfor i mindre grad enn for andre markedspriser gi nettoeffekter i resultatet. Endringer i kredittspreader (obligasjonskurser) for investeringer i likviditetsporteføljen, fastrentelån målt til virkelig verdi og egne utstedte obligasjoner, påvirker imidlertid periodens resultat og totalresultat betydelig. På samme måte vil også endringer i basisswapspreader kunne gi vesentlige nettoeffekter i resultatet.

Av netto urealiserte gevinster i 2019 på 213 mill kroner bidrar investeringer i sertifikater og obligasjoner og tilknyttede derivater med en gevinst på 138 millioner kroner. Gevinsten skyldes fall i USD renter og kredittspreader, som påvirker obligasjonskurser. Videre bidrar utlån til kunder og tilhørende renteswapper med en gevinst på 153 mill kroner, som skyldes reduserte kredittspreader. Gevinstene motvirkes av urealiserte tap på innlån og tilhørende derivater på 78 mill kroner. Netto urealiserte gevinster på 338 mill kroner i 2018 stammet hovedsakelig fra innlån og tilhørende derivater. Dersom endringene i virkelig verdi realiseres ved salg, tilbakekjøp eller terminering før forfall blir resultateffekten presentert som "Netto gevinst/(tap) på markedstransaksjoner" i resultatregnskapet.

Finansielle derivater i virkelig verdi sikring, jf Note 13 Sikringsbokføring, måles til virkelig verdi over resultatet. De tilhørende sikringsobjektene omfatter 165,3 milliarder kroner i Obligasjonsgjeld, som er klassifisert som målt til amortisert kost. Endringer i virkelig verdi for sikringsobjektet som skyldes sikret risiko justerer balanseført verdi og resultatføres på linjen "Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter".

NOTE 4

NETTO GEVINST/(TAP) PÅ MARKEDSTRANSAKSJONER

(Beløp i NOK 1 000 000)

Kommunalbanken gjennomfører i noen grad transaksjoner som innebærer realiseringer av enten eiendeler eller gjeld. Dette består i salg av verdipapirer fra likviditetsporteføljen eller tilbakekjøp av utstedte obligasjoner. Realisert gevinst/tap presenteres på resultatlinjen Netto gevinst/tap på markedstransaksjoner.

	2019	2018
Gevinst/(tap) ved tilbakekjøp av egne obligasjoner og terminering av tilhørende finansielle derivater	4	1
Gevinst/(tap) ved salg av verdipapirer og terminering av finansielle derivater	17	16
Gevinst/(tap) ved førtidig innfrielse av utlån og terminering av finansielle derivater	1	
Netto gevinst/(tap) på markedstransaksjoner	23	17

NOTE 5

LØNN OG ADMINISTRASJONSKOSTNADER

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2019	2018
Lønn	92	80
Arbeidsgiveravgift	18	18
Pensjonskostnader	13	9
Andre ytelser	4	3
Administrasjonskostnader	32	31
Sum lønn og administrasjonskostnader	159	142
<i>Gjennomsnittlig antall årsverk</i>	<i>80</i>	<i>77</i>

NOTE 6

GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE

Styret vil legge følgende erklæring om lønn og godtgjørelse til ledende ansatte frem for generalforsamlingen:

Godtgjørelsesordningen til ledende ansatte

Kommunalbankens godtgjørelsespolitikk for ledende ansatte er forankret i bankens verdigrunnlag, personalpolitikk og i tråd med eiers forventninger til selskapet og dets system for samlet godtgjørelse til bankens øverste ledere.

Hovedprinsippet for fastsettelse av lønn til ledende ansatte er at samlet godtgjørelse skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende sammenlignet med tilsvarende selskaper i bank- og finanssektoren.

Godtgjørelsesordningen for ledende ansatte følger bestemmelsene i finansforetaksloven¹⁾, forskrift om finansforetak²⁾ og finanskonsern presisert i rundskriv³⁾ fra Finanstilsynet og statens retningslinjer for lederlønn⁴⁾.

Godtgjørelsesordningen for alle ansatte, inkludert ledende ansatte, består av fastlønn, variabel lønn, pensjonsytelser og andre naturalytelser, herunder personalforsikring, avis, mobiltelefon samt tilgang til en boliglånordning.

Kommunalbanken har ingen aksjeprogrammer eller opsjoner. Fastlønnen er hovedelementet i godtgjørelsesordningen.

Styret fastsetter årlig kvantitative kriterier for variabel lønn for kommende regnskapsår som kan gi en utbetaling i påfølgende regnskapsår på inntil 1,5 månedslønner for alle ansatte.

Fastlønnen til alle ansatte vurderes årlig. Justering gjøres gjeldende med virkning fra 1. januar etter en samlet vurdering av resultater, bidrag til felles måloppnåelse, etterlevelse av bankens verdier og for personalledere også lederferdigheter.

1 Lov om finansforetak og finanskonsern

2 Forskrift om finansforetak og finanskonsern

3 Rundskriv 15/2014 fra Finanstilsynet

4 Retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i foretak og selskaper med statlig eierandel (NDF 13.02.2015)

Ledende ansatte er definert som administrerende direktør og dennes ledergruppe, jf. tabellene.

Styringsystem og beslutningsprosess

Styret har nedsatt et saksforberedende utvalg – kompensasjonsutvalget – som forbereder styrets behandling av prinsipielle spørsmål knyttet til godtgjørelsesordningen, retningslinjer for variabel lønn og retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte. Styret har fastsatt instruks for utvalget. Utvalgets referater legges frem for styret.

Kompensasjonsutvalget har tre medlemmer og oppnevnes årlig av og blant styrets medlemmer. Ved utgangen av 2019 besto utvalget av Britt Rugland (leder), Petter Steen jr. og Harald Jacobsen (ansattes representant).

Styret fastsetter årlig retningslinjer for lønn til ledende ansatte samt retningslinjer for variabel lønn. Kommunalbanken foretar årlig en gjennomgang av praktiseringen av den variable delen av godtgjørelsesordningen i en skriftlig rapport som gjennomgås av internrevisor i tråd med finansforetaksforskriften.

Styret fastsetter godtgjørelse til administrerende direktør. Administrerende direktør fastsetter godtgjørelse til øvrige ledende ansatte innenfor rammen av styrets retningslinjer der styrets innspill medtas i vurderingen. Administrerende direktørs beslutning legges deretter frem for styret til orientering.

Samlede ytelser til bankens ledende ansatte i 2019

Fastlønn

Fastlønnen inkluderer i 2019 en ordinær lønnsjustering, samt for 2019 for enkelte ledende ansatte en kompensasjon ved overgang til ny pensjonsordning.

Variabel lønn

I tråd med retningslinjene for variabel lønn og oppnådde resultater i 2018 har ansatte mottatt en variabel lønn på 0,5 månedslønner, utbetalt i 2019.

Andre ytelser

Andre ytelser består av forsikringsordninger, mobiltelefon, avisabonnement, o.l. på samme vilkår som for øvrige ansatte. Forsikringsordningene omfatter personalforsikringer, herunder helseforsikring, reiseforsikring samt uføre- og etterlatteforsikring opp til gjeldende fastlønnsnivå.

Administrerende direktør og utlånsdirektør har en årlig bilgodtgjørelse på hhv. 130.000 og 50.000 kroner.

Administrerende direktør har under gitte forutsetninger en etterlønnsavtale tilsvarende ett års fastlønn.

Pensjon

Fra og med 01.01.2018 ble pensjonsordningen endret fra en ytelsesbasert offentlig tjenstepensjonsordning i KLP for lønn under 12G til en innskuddsbasert ordning hos Storebrand Livsforsikring AS.

Innskuddspensjonsordningen har innskuddssatser på 7% for lønn 0-7,1 G og 18% for lønn mellom 7,1 G og 12 G. Det tilbys AFP i privat sektor tilknyttet fellesordningen. Tilhørende forsikringsdekninger inngår i ordningen og omfatter uførepensjonsordning med barnetillegg uten fripoliseoppbygging, barnepensjon og gruppelivsforsikring/dødsfallserstatning. Innskuddsordningen gjelder alle ansatte, med unntak av de som var 55 år eller eldre per 01.01.2018 og ansatte som var delvis uføre eller arbeidsuføre med rett til sykepenger på tidspunktet for opprettelse av innskuddspensjonsordningene. Disse omfattes av tidligere ordning i KLP, som med 30 års opptjeningsstid gir rett til levealdersjustert alderspensjon på 66% av pensjonsgrunnlaget på fratredelsestidspunktet. Ordningen inkluderer også uføre- og etterlattepensjon samt avtalefestet tidligpensjon.

Ansatte som etter endringen av pensjonsordningen ble estimert å få en lavere forventet alderspensjon ved 67 år i ny ordning sammenlignet med den ytelsesbaserte ordningen er blitt innrømmet en delvis kompensasjon (30%) utbetalt løpende over to år forutsatt at den ansatte fremdeles arbeider hos Kommunalbanken på utbetalingstidspunktet.

(Beløp i NOK 1 000)

2019

Godtgjørelse til ledende ansatte	Avtalt fastlønn	Utbetalt fastlønn*	Variabel lønn opp-tjent i perio-den**	Andre ytelser	Årets pensjonsopptje-ning	Totalt
Kristine Falkgård Administrerende direktør	3 133	3 287	347	194	234	4 062
Sigbjørn Birkeland Direktør kapitalmarkeder	2 088	2 265	231	25	137	2 658
Jannicke Trumpy Granquist Økonomidirektør / CFO	1 943	2 195	215	30	165	2 605
Tor Ole Steinsland Direktør kommunikasjon og samfunnskontakt	1 325	1 483	147	29	184	1 844
Håvard Thorstad Direktør compliance ¹⁾	1 787	2 054	198	23	155	2 430
Ilse Margarete Bache Direktør teknologi og operasjoner	1 511	1 569	168	24	212	1 974
Lars Strøm Prestvik Utlånsdirektør	1 643	1 833	182	102	161	2 277
Morten Hatlem Direktør for organisasjon, strategi og digital utvikling	1 493	1 522	165	14	137	1 838
Thomas Yul Hanssen Leder juridisk og regulatorisk	1 403	1 658	155	39	162	2 014
Knut Andre Ask Kristiansen Fungerende direktør risikostyring (Fra 01.12.19)	1 400	117	13	1	11	142
Sum godtgjørelse til ledende ansatte	17 726	17 983	1 821	480	1 560	21 844
Sum godtgjørelse til ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering		17 870	1 908	427	1 991	22 196
Sum godtgjørelse til ansatte med kontrolloppgaver		19 905	2 146	436	2 560	25 047

*11 måneder fastlønn og feriepenger basert på fjorårets lønn **Utbetales i påfølgende år

¹⁾ Direktør risikostyring og compliance til 31.01.19. Direktør risikostyring fra 01.02.19 til 30.11.19.

2018

Godtgjørelse til ledende ansatte	Avtalt fastlønn	Utbetalt fastlønn*	Variabel lønn opp-tjent i perio-den**	Andre ytelser	Årets pensjonsopptje-ning	Totalt
Kristine Falkgård Administrerende direktør	3 056	3 248	127	209	222	3 806
Sigbjørn Birkeland Direktør kapitalmarkeder	2 010	2 106	84	33	190	2 412
Jannicke Trumpy Granquist Økonomidirektør / CFO	1 900	2 143	79	28	160	2 410
Tor Ole Steinsland Direktør kommunikasjon og samfunnskontakt	1 283	1 439	53	44	208	1 744
Håvard Thorstad Direktør risikostyring	1 757	2 011	73	29	201	2 315
Ilse Margarete Bache Direktør teknologi og operasjoner	1 465	1 523	61	24	93	1 701
Lars Strøm Prestvik Utlånsdirektør	1 585	1 771	66	107	200	2 144
Morten Hatlem Direktør for organisasjon, strategi og digital utvikling	1 400	1 443	58	13	139	1 653
Thomas Yul Hanssen Leder juridisk og regulatorisk	1 340	1 585	56	39	187	1 866
Sum godtgjørelse til ledende ansatte	15 796	17 269	657	526	1 599	20 051
Sum godtgjørelse til ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering		18 610	665	532	2 097	21 904
Sum godtgjørelse til ansatte med kontrolloppgaver		23 488	880	416	3 054	27 838

*11 måneder fastlønn og feriepenger basert på fjorårets lønn **Utbetales i påfølgende år

Styrehonorar	2019	2018
Styreleder Else Bugge Fougner (til 04.06.18) ¹⁾³⁾		210
Styreleder Brit K. S. Rugland (fra 04.06.18) ¹⁾³⁾	439	318
Styrets nestleder Martin Skancke (til 01.06.19) ³⁾	117	278
Styrets nestleder Rune Midtgaard (fra 01.06.19) ³⁾	274	250
Styremedlem Nanna Egidius ²⁾	214	207
Styremedlem Martha Takvam ²⁾³⁾ til 01.06.19	305	325
Styremedlem Petter Steen jr. ¹⁾	198	191
Styremedlem Ida Espolin Johnson (fra 04.06.18) ²⁾	214	105
Styremedlem Eyvind Aven (fra 01.06.19) ³⁾	121	-
Styremedlem ansattes representant Jarle Byre (til 01.06.19) ¹⁾ Ansattes vararepresentant (fra 01.06.19)	87	191
Styremedlem ansattes representant Harald Jacobsen (fra 01.06.19) ¹⁾	113	-
Styremedlem ansattes representant May-Iren Walstad Wassås (til 04.06.18))	-	74
Styremedlem ansattes representant Cathrine Lorvik Segerlund (fra 04.06.18 til 01.10.18)	-	38
Styremedlem ansattes representant Marit Urmo Harstad (fra 01.10.18)	154	38
Sum styrehonorar	2 236	2 225

¹⁾ Medlem av kompensasjonsutvalget

²⁾ Medlem av revisjonsutvalget

³⁾ Medlem av risikoutvalget

Honorar til representantskapet	2019	2018
Leder Svein Ludvigsen (til 04.06.18)		12
Leder Alfred Bjørlo (fra 04.06.18)	25	16
Medlemmer	57	71
Sum honorar til representantskapet	82	99

Revisjonshonorar	2019	2018
Lovpålagte revisjonstjenester	978	900
Andre attestasjonsoppgaver	1 129	1 288
Skatterådgivning	485	661
Andre tjenester utenfor revisjon	187	67
Sum revisjonshonorar eks MVA	2 779	2 917

NOTE 7

PENSJONER

(Beløp i NOK 1 000)

Kommunalbanken har en innskuddsbasert pensjonsordning hos Storebrand Livsforsikring AS.

Innskuddspensjonsordningen er etablert med innskuddssatser på 7% for lønn 0-7,1 G og 18% for lønn mellom 7,1 G og 12 G. Det er inngått tariffavtale slik at det tilbys AFP i privat sektor tilknyttet fellesordningen. Tilhørende forsikringsdekninger inngår i ordningen og omfatter uførepensjonsordning med barnetillegg uten fripoliseoppbygging, barnepensjon og gruppelevsforikring/dødsfallerstatning. Ordningen gjelder alle ansatte, med unntak av de som var 55 år eller eldre 01.01.2018 som var overgangstidspunktet fra den tidligere ytelsesbaserte offentlige tjenestepensjonsordningen i KLP. Disse har blitt værende i sistnevnte ordning, som er lukket med virkning fra 1. januar 2018. Dette gjelder også ansatte som var delvis uføre eller arbeidsuføre med rett til sykepenger på samme tidspunkt.. Den lukkede ytelsesordningen gir, med 30 års opptjeningsstid, rett til levealdersjustert alderspensjon på 66% av pensjonsgrunnlaget på fratredelsestidspunktet. Ordningen inkluderer også uføre- og etterlattepensjon samt avtalefestet tidligpensjon. Eiendelene i tjenestepensjonsordningen er plassert i en kollektiv portefølje og kan ikke spesifiseres med hensyn på aktivaklasser.

Ansatte som i forbindelse med overgangen var estimert å få en lavere forventet alderspensjon ved 67 år i ny ordning sammenlignet med den ytelsesbaserte ordningen ble innrømmet en delvis kompensasjon (30%) som ble utbetalt løpende over to år (2018 og 2019) forutsatt at den ansatte fremdeles arbeidet hos Kommunalbanken på utbetalingstidspunktet. Kompensasjonen ble utbetalt som lønn og er inkludert i linjen Lønn i Note 5 Lønn og administrasjonskostnader. Den inngår således ikke i pensjonskostnadene nedenfor.

Ordningen med driftspensjon for lønn over 12G er lukket med virkning fra 1. april 2011, og ble i 2015 avsluttet for ansatte som på dette tidspunktet var omfattet av ordningen.

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelse for ytelsesordningen inkluderer arbeidsgiveravgift. For innskuddsordningen er arbeidsgiveravgift presentert som dette i note 5 Lønn og administrasjonskostnader og er således ikke inkludert i pensjonskostnadene nedenfor.

Økonomiske forutsetninger for beregning av pensjonsforpliktelse og pensjonskostnader for ytelsesordninger	31.12.2019	31.12.2018
Diskonteringsrente	2,30 %	2,60 %
Forventet lønnsvekst	2,25 %	2,75 %
Forventet G-regulering	2,00 %	2,50 %
Forventet pensjonsregulering	1,24 %	1,73 %

Kommunalbanken har benyttet obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) i det norske markedet som grunnlag for å fastsette diskonteringsrenten for 2019 og 2018. De aktuarmessige forutsetningene er basert på vanlige benyttede forutsetninger når det gjelder demografiske faktorer.

Pensjonskostnader	Kollektiv ytelsesordning/ innskuddsordning		Pensjon over drift	
	2019	2018	2019	2018
<i>Ytelsesordninger</i>				
Nåverdi av årets opptjening	1 469	1 663	0	0
Netto rentekostnad	870	795	462	419
Administrasjonskostnader	104	141	0	0
Arbeidsgiveravgift	345	367	65	59
Planendring ved overgang til innskuddspensjon	2 420	0	0	0
Sum pensjonskostnader ytelse	5 208	2 966	527	479
<i>Innskuddsordning</i>				
Årets pensjonskostnad	6 200	5 823	-	-
Sum pensjonskostnader resultatregnskapet (ytelse og innskudd)	11 408	8 789	527	479
Estimatavvik via andre innregnede inntekter og kostnader	-9 054	667	-620	121
Netto pensjonskostnader	2 354	9 456	-93	600

Pensjonsforpliktelse	Kollektiv ordning		Pensjon over drift	
	2019	2018	2019	2018
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	118 860	120 969	17 557	17 877
Pensjonsmidler	-104 647	-98 041	0	0
Arbeidsgiveravgift	2 004	3 233	2 475	2 521
Netto pensjonsforpliktelse	16 217	26 161	20 032	20 398

Endring i pensjonsforpliktelse	Kollektiv ordning		Pensjon over drift	
	2019	2018	2019	2018
Pensjonsforpliktelse per 1. januar	26 161	29 424	20 398	20 079
Netto pensjonskostnad	-3 847	3 633	-93	600
Innbetalt premie inkl arbeidsgiveravgift	-6 097	-6 896	-273	-280
Netto pensjonsforpliktelse per 31. desember	16 217	26 161	20 032	20 398

Endring i virkelig verdi av pensjonsmidler	Kollektiv ordning		Pensjon over drift	
	2019	2018	2019	2018
Virkelig verdi av pensjonsmidler per 1.januar	98 041	91 700	0	0
Renteinntekt	2 334	2 047	0	0
Aktuariell gevinst/tap på pensjonsmidlene	1 731	-100	0	0
Administrasjonskostnad	-104	-141	0	0
Innbetalt premie	5 343	6 044	240	246
Utbetalinger	-2 699	-1 507	-240	-246
Virkelig verdi av pensjonsmidler per 31.desember	104 647	98 041	0	0

NOTE 8

SKATT

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2019	2018
Betalbar skatt på periodens resultat	3 868	0
Endring i utsatt skatt	-3 298	317
Endring i utsatt skatt som følge av endring i ligning for tidligere år	-5	182
Effekt av redusert skattesats som følge av endring i ligning for tidligere år	0	0
Poster over andre innregnede inntekter og kostnader	-77	
Sum skattekostnad	488	499

Avstemming av effektiv skattesats	2019	2018
Resultat før skatt	1 771	1 996
Beregnet skattekostnad	443	499
Skatt på fondsobligasjon	-17	0
Effekt av endring i skattesats og ligning for tidligere år	63	0
Permanente forskjeller	0	0
Skattekostnad	488	499
Effektiv skattesats	28%	25%

Utsatt skatt og utsatt skattefordel	2019	2018
Utsatt skatt/(utsatt skattefordel) per 1. januar	1 164	551
Endring i utsatt skatt resultatregnskap	-3 376	317
Endring i utsatt skatt, fra poster ført via andre innregnede inntekter og kostnader	77	91
Endring i utsatt skatt, fra poster ført mot egenkapital (fondsobligasjon)	0	-16
Endring i utsatt skatt fra poster ført mot egenkapital (IB IFRS 9)	0	8
Fremførbart underskudd tidligere år avregnet mot betalbar skatt 2017	0	214
Utsatt skatt/(utsatt skattefordel) per 31. desember (25%)	-2 134	1 164

Midlertidige forskjeller	2019	2018
Anleggsmidler	-5	-4
Pensjonsforpliktelse	-36	-47
Regnskapsmessige avsetninger	-11	-5
Obligasjoner	-5 433	10 912
Finansielle derivater	-3 051	-2 427
Fremførbart skattemessig underskudd	-	-3 774
Sum midlertidige forskjeller	-8 537	4 656
Utsatt skatt/(utsatt skattefordel)	-2 134	1 164

Kommunalbanken mottok i november 2017 vedtak om endring av ligning for inntektsåret 2014, og i forlengelse av dette mottok banken i juni 2018 varsel om endring av ligning for inntektsårene 2015 og 2016. Endringen gjelder skattemessig periodisering av finansielle instrumenter, først og fremst ved praktiseringen av realisasjonsprinsippet på valutaelementet i finansielle instrumenter, samt skattemessig sikring. Kommunalbanken har påklaget deler av endringsvedtaket og hatt betydelig kommunikasjon med skatteetaten i denne anledning, som følge av faglig uenighet med skatteetaten. I regnskapene for 2017 til 2019 har Kommunalbanken imidlertid innrettet seg etter skattemyndighetenes vedtak og regnskapsført endringer i utgående midlertidige forskjeller for finansielle instrumenter i tråd med vedtaket. På noen områder hvor det er faglig uenighet og det ikke foreligger vedtak har Kommunalbanken beregnet midlertidige forskjeller i tråd med sin forståelse av regelverket.

Skattemyndighetenes vedtak innebærer en endret periodisering/tidfesting av skattemessig inntekt/kostnad over tid, men ingen endring i hva som er skattemessig inntekt/kostnad over instrumentenes levetid. Det er Kommunalbankens oppfatning at skatteetatens vedtak vil kunne gi større og mer volatile midlertidige forskjeller og skattebetalinger, men ikke ha vesentlig effekt for bankens skattekostnad over tid, med unntak av ved endringer i skattesats. Skattefordeler som oppstår fra midlertidige forskjeller påvirker imidlertid kapitaldekningen.

Kommunalbanken har i løpet av 2019 gjort omfattende beregninger av midlertidige forskjeller på instrumentnivå i tråd med opplysningskrav fra skatteetaten. Som et resultat av disse vurderingene har det blitt foretatt justeringer på instrumentnivå av tidligere års innregnede midlertidige forskjeller. Dette leder til en effektiv skattesats på 28 % for 2019, se tabellen Avstemming av effektiv skattesats over.

NOTE 9

LEIEAVTALER

(Beløp i NOK 1 000 000)

Kommunalbanken har én leieavtale som omfattes av IFRS 16 Leieavtaler. Avtalen gjelder leie av kontorlokaler i Haakon VII's gate i Oslo.

Rett-til-bruk eiendelen er presentert i balansen på linjen Andre eiendeler, mens leieforpliktelsen er presentert på linjen Annen gjeld. Se note 18 for ytterligere informasjon.

Leieforpliktelse	2019
Under 1 år	7
Over 1 år	29
Rentekostnad innregnet i resultatregnskapet	1
	2019
	2018
Leiekostnader under IAS 17	0
	7

NOTE 10

KLASSIFISERING AV FINANSIELLE INSTRUMENTER

Regnskapsprinsipper for klassifisering og måling

Klassifisering av finansielle instrumenter foretas på tidspunktet for innregning og bestemmer etterfølgende måling av balanseført verdi. Kategorisering av finansielle instrumenter bestemmes av deres karakter og av forretningsmodellen for forvaltning av de finansielle eiendelene.

Finansielle eiendeler målt til amortisert kost

Kommunalbankens forretningsmodell for utlån til kunder og sertifikater og obligasjoner vurderes å være «å holde eiendelene for å motta kontantstrømmer». Når eiendelenes kontantstrømmer kun består av betalinger av hovedstol og rente, og det ikke finnes instrumenter med i stor grad motgående verdiendringer, måles eiendelen til amortisert kost. Nye utlån eller obligasjoner og sertifikater blir gjenstand for en vurdering av om eiendelenes kontantstrømmer kun utgjør avdrag, hovedstol eller rente. Dersom det vurderes at dette ikke er tilfellet skal eiendelen klassifiseres som målt til virkelig verdi. Kommunalbankens p.t utlån og Niborlån måles til amortisert kost. Sertifikater og obligasjoner uten direkte tilknyttet finansielt derivat måles også til amortisert kost. Fordringer på kredittinstitusjoner (kontanter, pengemarkedsinnskudd og stilt kontantsikkerhet) og andre pengemarkedsinnskudd dersom de ikke sikres med et derivat, klassifiseres også som målt til amortisert kost. Andre pengemarkedsinnskudd er innskudd til ikke-finansielle institusjoner. Amortisert kost måles ved bruk av effektiv rente metoden.

Eiendeler klassifisert som målt til amortisert kost kan inngå i virkelig verdisikring. Når virkelig verdisikring kommer til anvendelse, balanseføres verdiendringer som er henførbare til den sikrede risikoen under «Sertifikater og obligasjoner» eller «utlån til kunder» og regnskapsføres i resultatregnskapet som «Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter».

Finansielle eiendeler og forpliktelser utpekt til virkelig verdi over resultat (FVO)

Utvalgte sertifikater og obligasjoner i likviditetsporteføljen, utlån til kunder med rentebinding og pengemarkedsinnskudd (både til finansielle og til ikke-finansielle institusjoner) utpekes ved innregning til virkelig verdi over resultat for å oppnå samsvarende behandling med tilhørende derivatkontrakter, som måles til virkelig verdi over resultat. Dette medfører reduksjon i måleinkonsistens mellom sertifikater og obligasjoner og utlån, og finansielle derivater.

Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost

Obligasjonsgjeld i form av benchmark-lån og enkelte lån fra institusjonelle investorer i nisjemarkeder utstedt i offentlige kapitalmarkeder klassifiseres som finansielle forpliktelser målt til amortisert kost og måles til amortisert kost etter effektiv rente metoden. Det samme gjelder obligasjonsgjeld med flytende rente utstedt i amerikanske dollar eller Euro, og gjeld til kredittinstitusjoner (mottatt kontantsikkerhet eller lån i pengemarkedet) samt sertifikater og andre låneopptak. En andel av disse finansielle forpliktelsene øremerkes som sikrede objekter og omfattes av reglene for virkelig verdisikring, slik at verdiendringer som er henførbare til den sikrede risikoen i obligasjonslånet balanseføres under «obligasjonsgjeld» og regnskapsføres i resultatregnskapet under «Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter».

Finansielle forpliktelser utpekt til virkelig verdi over resultat (FVO)

Utvalgte obligasjonslån med fast rente og som ikke inngår i sikringsbokføring utpekes ved innregning til virkelig verdi over resultat for å oppnå samsvarende behandling med tilhørende derivatkontrakter, som måles til virkelig verdi over resultat. Dette medfører reduksjon i måleinkonsistens mellom obligasjonsgjeld og finansielle derivater. For obligasjonsgjeld som måles til virkelig verdi innregnes den del av endringen i virkelig verdi som skyldes endring i kredittrisiko på forpliktelsen i andre inntekter og kostnader. Resten av verdiendringen innregnes i resultatregnskapet.

Finansielle derivater

Finansielle derivater klassifiseres som målt til virkelig verdi, med unntak for derivater øremerket som sikringsinstrumenter i virkelig verdisikringer. Alle finansielle derivater måles til virkelig verdi over resultat og klassifiseres som eiendeler når verdien er positiv, og som forpliktelser—når verdien er negativ.

(Beløp i NOK 1 000 000)

2019	Totalt	Til virkelig verdi			Amortisert kost
		FVO	Pliktig virkelig verdi	Virkelig verdi-sikring	
Fordringer på kredittinstitusjoner	18 181	0	0	0	18 181
Andre pengemarkedsinnskudd	3 244	394	0	0	2 850
Utlån til kunder	310 912	95 014	0	0	215 898
Sertifikater og obligasjoner	111 111	89 397	0	0	21 714
Finansielle derivater	15 025	0	12 095	2 929	0
Sum finansielle eiendeler	458 472	184 805	12 095	2 929	258 643
Gjeld til kredittinstitusjoner	4 462	0	0	0	4 462
Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak	2 631	0	0	0	2 631
Obligasjonsgjeld	403 913	170 856	0	0	233 057
Finansielle derivater	27 425	0	27 046	379	0
Ansvarlig kapital	1 987	1 987	0	0	0
Sum finansiell gjeld	440 418	172 844	27 046	379	240 149

2018	Totalt	Til virkelig verdi			Amortisert kost
		FVO	Pliktig virkelig verdi	Virkelig verdi-sikring	
Fordringer på kredittinstitusjoner	22 987	0	0	0	22 987
Utlån til kunder	303 571	87 296	0	0	216 275
Sertifikater og obligasjoner	116 519	87 670	0	0	28 849
Finansielle derivater	14 497	0	13 838	659	0
Sum finansielle eiendeler	457 574	174 966	13 838	659	268 111
Gjeld til kredittinstitusjoner	12 085	0	0	0	12 085
Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak	0	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld	402 916	167 949	0	0	234 967
Finansielle derivater	24 051	0	22 322	1 730	0
Ansvarlig kapital	1 982	1 982	0	0	0
Sum finansiell gjeld	441 035	169 931	22 322	1 730	247 052

NOTE 11

FINANSIELLE INSTRUMENTER MÅLT TIL VIRKELIG VERDI

(Beløp i NOK 1 000 000)

Regnskapsprinsipper for måling av virkelig verdi

Finansielle instrumenter som måles til virkelig verdi er kategorisert i virkelig verdi hierarkiet. Hvert finansielt instrument grupperes etter følgende nivå fordeling, til på det laveste nivået som har avgjørende betydning for den totale målingen av virkelig verdi.

Nivå 1

For verdipapirer som omsettes i et aktivt marked med observerbar og regelmessig kursnotering benyttes noterte priser på balansedagen i måling av virkelig verdi. Banken benytter markedspriser levert av internasjonale datatilbydere (Bloomberg). De innhentede prisene anses å tilhøre nivå 1 dersom de representerer faktiske markedstransaksjoner for instrumentet.

Nivå 2

For finansielle instrumenter hvor det ikke finnes tilgjengelig observerbare priser i et aktivt marked benyttes noterte priser på lignende instrumenter i et aktivt marked, eller verdsettelsesmetoder der vesentlig input er basert på observerbare markedsdata (levert av Reuters). Input benyttet inkluderer:

- observerbare markedsrenter, basisspreader, valutakurser, aksjeindekser, aksjekurser, råvareindekser og volatiliteter
- noterte priser og kredittspreader på balansedato på tilsvarende instrumenter fra samme utsteder med ulik løpetid hvor det gjøres justeringer for løpetidsforskjeller
- noterte priser og kredittspreader på balansedato på tilsvarende instrumenter fra samme utsteder i en annen valuta, hvor det gjøres justeringer for basisspread til aktuell valuta
- faktiske handler i identiske instrumenter hvor det gjøres justeringer for endringer i markedsparametere mellom handelsdato og balansedato
- mer likvide instrumenter fra samme utsteder med tilsvarende løpetid som tillegges en likviditetspremie som reflekterer den manglende likviditet i det aktuelle instrumentet
- potensielle nyutstedelser av tilsvarende instrument fra samme utsteder

Nivå 3

Nivå 3 omfatter finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked og hvor virkelig verdi fastsettes ved hjelp av verdsettelsesmetoder der vesentlig input består av ikke-observerbare data.

For sertifikater og obligasjoner i nivå 2 og nivå 3 benyttes ofte samme input, men vesentligheten av justeringer av markedsparametere, og i hvilken grad justering baseres på observerbare data, tillegges vekt når instrumentet skal grupperes i henhold til IFRS 13. Annen input som benyttes i verdifastsettelsen inkluderer:

- prisestimater for tilsvarende aktivklasser fra markedsaktører
- markedsindekser, både obligasjonsindekser og kredittderivatindekser for tilsvarende aktivklasser
- ikke-bindende prisforespørsler til markedsaktører
- historiske eller teoretiske volatiliteter

Opplysninger om verdsettelsesmetoder

For finansielle instrumenter som blir kategorisert i virkelig verdi hierarkiet over flere perioder, kontrolleres det om det har vært bevegelser mellom nivåene i virkelig verdi hierarkiet, ved hver periodeslutt. De finansielle instrumentenes struktur og egenskaper definerer hvilke verdsettelsesmetoder som benyttes for å fastsette virkelig verdi i Nivå 2 og 3. Virkelig verdi av instrumenter uten opsjonselementer fastsettes ved hjelp av en diskonteringsmetode, hvor diskonteringsrenten utledes av relevante observerbare pengemarkedsrenter samt andre vesentlige risikofaktorer som har betydning for verdiutviklingen. Dersom slike risikoparametere ikke kan observeres på balansedagen, gjøres det vurderinger og anvendes estimater ved fastsettelse av virkelig verdi. Finansielle instrumenter med opsjonselementer verdsettes ved hjelp av både en diskonteringsmetode og opsjonspringsmodeller som bruker både markedsdata og estimater som parametere. De mest signifikante ikke-observerbare parametere benyttet i verdsettelse i Nivå 2 og 3, hvor ledelsen gjør vurderinger om anvendte estimater omfatter estimerte kredittisikopåslag for finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked.

2019	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	0	0
Andre pengemarkedsinnskudd	0	394	0	394
Utlån til kunder	0	13 576	81 437	95 014
Sertifikater og obligasjoner	67 818	14 172	7 407	89 397
Finansielle derivater	0	12 925	2 099	15 025
Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi	67 818	41 067	90 943	199 829
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0
Serifikater og kortsiktige låneopptak	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld	14 460	90 240	66 156	170 856
Finansielle derivater	0	17 948	9 475	27 425
Ansvarlig lånekapital	0	0	1 987	1 987
Sum finansielle forpliktelser til virkelig verdi	14 460	108 187	77 618	200 268

For sertifikater og obligasjoner allokert til nivå 1 31.12.19 er beholdninger for 4 mrd kroner overført fra nivå 2 til nivå 1 i perioden.

2018	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	0	0
Utlån til kunder	0	15 800	71 496	87 296
Sertifikater og obligasjoner	61 334	22 720	3 616	87 670
Finansielle derivater	0	13 218	1 279	14 497
Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi	61 334	51 738	76 391	189 462
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld	11 205	80 922	75 822	167 949
Finansielle derivater	0	5 666	18 385	24 051
Ansvarlig lånekapital	0	0	1 982	1 982
Sum finansielle forpliktelser til virkelig verdi	11 205	86 588	96 190	193 983

For sertifikater og obligasjoner allokert til nivå 1 31.12.18 er beholdninger for 12 mrd kroner overført fra nivå 2 til nivå 1 i perioden.

Opplysninger om virkelig verdi

Eiendeler og gjeld som måles til virkelig verdi er i tabellen over fordelt på de tre nivåene i verdsettelseshierarkiet, som er beskrevet i regnskapsprinsippene ovenfor.

Alle endringer i virkelig verdi justerer balanseført verdi av eiendeler og forpliktelser og resultatføres enten på linjen "Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter" eller på linjen «Verdiendring som skyldes endring i egen kredittisiko» i totalresultatet.

Banken har utarbeidet overordnede og utfyllende retningslinjer for verdsettelse som beskriver prinsipper for verdsettelse av finansielle instrumenter. Hovedprinsippet er at virkelig verdi skal måles til verdien eiendelen kan selges for eller gjeld kjøpes tilbake/overføres til. Det skal i så stor grad som mulig benyttes observerbare data i verdsettelsen og gjøres kvalitetssikring mot alternative kilder. Retningslinjene angir også hyppigheten av verdsettelsen av forskjellige instrumenttyper og prosedyrer for kontroll av virkelig verdi.

Fordringer på kredittinstitusjoner og andre pengemarkedsinnskudd

Fordringer på kredittinstitusjoner og andre pengemarkedsinnskudd (kontanter, pengemarkedsinnskudd og stilt kontantsikkerhet) måles til amortisert kost.

Andre pengemarkedsinnskudd

Andre pengemarkedsinnskudd måles til virkelig verdi dersom de er sikret med en derivatkontrakt.

Utlån til kunder

Nivå 2: Korte sertifikatlån har løpetid og/eller rentebetingelser som gir kunden større fleksibilitet til å bytte kredittgiver dersom markedsbetingelsene endrer seg. Dette medfører større konkurranse og bedre likviditet i lånemarkedet, og gjør at observerbare priser på nye lån kan benyttes som input i verdsettelse av disse utlansproduktene.

Nivå 3: Fastrentelån innvilges på individuell basis og omsettes ikke i et aktivt annenhåndsmarked. Observerbare markedspriser er dermed ikke tilgjengelig etter kontraktsinngåelse på de fleste lån. Et vesentlig element i verdifastsettelsen av slike lån er kredittisikopåslag, som estimeres på hver balansedato. Kredittisikoen anses å være lik for alle norske kommuner. I fravær av observerbare kredittspreader gjør ledelsen forutsetninger og estimerer relevante kredittisikopåslag for forskjellige løpetider basert på priser på lån gitt i en periode nærmere balansedagen. Det benyttes lån fra en begrenset tidsperiode inntil rapporteringstidspunktet ved fastsettelse av kredittpåsaget for å sikre tilstrekkelige data og representative estimater. I tillegg gjøres det en vurdering av om forhold opp mot balansedagen tilsier at den valgte tidsperioden ikke tilstrekkelig reflekterer markedsf forholdene på rapporteringstidspunktet.

Sertifikater og obligasjoner

Verdifastsettelse basert på noterte priser i et aktivt marked med flere villige kjøpere og selgere gir et estimat på virkelig verdi med lavest grad av verdsettelsesusikkerhet (nivå 1). Som input for Nivå 1-verdsettelse benyttes priser på sertifikater og obligasjoner stilt av internasjonale datatilbydere (Bloomberg), som representerer faktiske markedstransaksjoner. Slike tredjepartspriser benyttes også delvis innenfor nivå 2, men hvor prisen ikke anses å reflektere tilstrekkelig likviditet til å allokere beholdningen til nivå 1.

Virkelig verdi av sertifikater og obligasjoner uten tilstrekkelig grad av noterte priser i et aktivt marked på balansedato beregnes ved å diskontere fremtidige kontantstrømmer med diskonteringsrenter utledet av observerbare pengemarkedsrenter (deler av nivå 2 og nivå 3). Diskonteringsrentene justeres for kreditt- og likviditetsrisiko knyttet til de aktuelle verdipapirene basert på observerbare markedsdato i så stor grad som mulig. Justeringen for kreditt- og likviditetsrisiko foretas for grupper av verdipapirer basert på utsteders rating, valuta, løpetid, underliggende eksponering og geografisk beliggenhet. På hver rapporteringsdato allokeres verdipapirene til nivå . I noen grad, i tilfeller med lite aktivitet i markedet for verdipapiret eller tilsvarende verdipapirer, benyttes ikke-observerbare estimerte kredittisikopåslag. Der dette er vesentlig for verdsettelsen allokeres verdipapiret til nivå 3, noe som reflekterer betydelig usikkerhet knyttet til fastsettelsen av virkelig verdi.

Obligasjonsgjeld

Obligasjonsgjelden deles inn i fire hovedgrupper ut fra hvilket innlansprodukt og derav lånedokumentasjon som benyttes. De fire gruppene er offentlige (noterte) benchmark-lån i USD og Euro, lån i offentlige nisjemarkeder, privatplasserte lån og retail lån. De to første gruppene er offentlige (noterte) syndikerte lån i ulike valutaer hvor utstedelsens størrelse utgjør den primære forskjellen mellom de to gruppene. For noterte benchmark obligasjoner eksisterer det noterte priser i et aktivt marked, og disse anses å tilhøre nivå 1, med begrenset verdsettelsesusikkerhet. Disse obligasjonene er i hovedsak sikringsbokført, se note 12 og 13. For lån i offentlige nisjemarkeder finnes det også til dels noterte priser, men aktiviteten og likviditeten er noe lavere slik at det vurderes at disse tilhører nivå 2, og innehar noe verdsettelsesusikkerhet. Det benyttes en diskontert kontantstrømmodell i verdsettelsen, der input er markedrenter, noterte priser og priser på sammenlignbare instrumenter justert for forskjeller i løpetid, størrelse og valuta. Priser på nye utstedelser benyttes i tillegg som en viktig indikator i verdsettelsen, samt at banken gjør ikke-bindende prisforespørsler mot meglere.

Den tredje gruppen av utstedte obligasjoner er privatplasserte lån hvor obligasjonens betingelser spesialtilpasses en enkelt investor. Den siste hovedgruppen er retail lån, dvs. lån solgt til ikke-profesjonelle aktører. Obligasjonslånene i disse to gruppene er ikke noterte og omsettes normalt ikke i annenhåndsmarkedet. I tillegg er dette noen grad produkter med opsjonselementer knyttet til aksjekurser, aksjeindekser, valutakurser eller råvarepriser. Noterte/observerbare priser er ikke tilgjengelige for obligasjonen, og normalt benyttes ikke-observerbare data i vesentlig grad i verdsettelsen. Disse innlånstypene er allokert til Nivå 3 i verdsettelseshierarkiet, og innehar betydelig usikkerhet knyttet til verdsettelsen. Valg av metode og relevante inndata for verdsettelsen er betinget av obligasjonslånets struktur og vilkår. Alle obligasjonslånene i disse gruppene verdsettes ved hjelp av en diskonteringsmetode, hvor inndata er markedrenter og kredittpåsaget utledet av prisene som stilles til meglere via bankens informasjonskanaler. Kredittpåsaget anses for disse gruppene som en ikke-observerbar parameter, dvs et estimat, se nedenfor. For obligasjoner med opsjonselementer benyttes i tillegg opsjonsprisindeksmodeller, for å beregne forventede kontantstrømmer. I disse tilfellene brukes markedrenter, valutakurser, aksjekurser eller aksjeindeksverdier og implisitte eller historiske volatiliteter som parametere.

Finansielle derivater

Derivatkontrakter som inngås i virksomheten benyttes i økonomiske sikringer av rente- og valutarisiko og annen markedsrisiko i innlån, og er unoterte OTC-kontrakter. For basisswapavtaler USD-NOK, USD-EUR og EUR-NOK, FX-swapper, renteswapper, FRA-avtaler og ordinære rente- og valutaswapper uten opsjonselementer fastsettes virkelig verdi ved å diskontere fremtidige kontantstrømmer. Diskonteringsrenten utledes av observerbare markedsdato som basisspreader og swaprentekurver. Disse kontraktene allokeres til nivå 2, men med til dels stor grad av aktivitet i markedene for nye kontrakter og relevante markedsparemetere. Rente- og valutaswapper eller renteswapper som er økonomisk sikring av innlån med opsjonselementer, verdsettes som for tilhørende obligasjoner ved hjelp av en kombinasjon av diskontering av kontantstrømmer og opsjonsprisindeksmodeller. Disse allokeres til nivå 3 grunnet vesentlig bruk av ikke-observerbare inndata i form av volatiliteter.

Se ovenfor under regnskapsprinsippene for ytterligere informasjon om verdsettelsesmetoder innenfor nivå 2 og 3.

Det gjøres analyser av virkelig verdi og periodens verdiendring ved periodeslutt, samt av bakgrunnen for utviklingen i virkelig verdi.

Avstemming av endringer i nivå 3

	Utlån til kunder	Sertifikater og obligasjoner	Obligasjons-gjeld	Ansvarlig lånekapital	Finansielle derivater
Balanseført verdi per 31. desember 2018	71 496	3 616	75 822	1 982	-17 106
Kjøp	0	12 765	0	0	4 089
Salg	0	-501	-276	0	0
Nye utstedelser	34 747	0	7 599	0	0
Nedbetaling	-25 233	-5 167	-22 103	0	-5 991
Overføring til Nivå 3	1 929	804	0	0	0
Overføring ut av Nivå 3	-3 297	-3 111	0	0	0
Gevinst/tap resultatført i perioden	1 796	-1 000	5 115	5	11 632
Balanseført verdi per 31. desember 2019	81 437	7 406	66 156	1 987	-7 376

	Utlån til kunder	Sertifikater og obligasjoner	Obligasjons-gjeld	Ansvarlig lånekapital	Finansielle derivater
Balanseført verdi per 31. desember 2017	69 313	574	80 159	2 008	-10 183
Kjøp	0	0	0	0	4 553
Salg	0	0	-33	0	0
Nye utstedelser	27 165	1 466	13 956	0	0
Nedbetaling	-18 900	-187	-20 892	0	4 611
Overføring til Nivå 3	1 922	2 189	0	0	0
Overføring ut av Nivå 3	-3 272	-287	0	0	0
Gevinst/tap resultatført i perioden	-4 732	-138	2 632	-26	-16 087
Balanseført verdi per 31. desember 2018	71 496	3 616	75 822	1 982	-17 106

Beskrivelse av vesentlige ikke-observerbare data benyttet i verdsettningen, innenfor nivå 3

I tilfeller med svært liten eller ingen markedsaktivitet for det relevante instrumentet baseres verdsettelsen i vesentlig grad på estimater som inndata til modellen. Det vesentligste estimatet omfatter et påslag til den relevante rentekurven. For egen obligasjonsgjeld inkluderer påslaget likviditetsrisiko, egen kredittrisiko og markedsrisikoen i det aktuelle valutamarkedet. Målt i USD rente varierer påslagene fra LIBOR -60 bp for de laveste påslagene på kort løpetid, til LIBOR +136 bp for de høyeste påslagene på lengre løpetid. For sertifikater og obligasjoner som verdsettes ved bruk av modell inkluderer rentepåslaget likviditetsrisiko, kredittrisiko hos utsteder og markedsrisikoen i det aktuelle valutamarkedet. Målt i USD rente varierer påslagene fra LIBOR -1 bp til LIBOR +21 bp. Andre vesentlige ikke-observerbare inndata omfatter volatiliteter innenfor opsjonspringsmodeller, der dette er relevant. Utover dette er parameterne som benyttes i verdsettelsen av instrumenter med opsjonselementer i hovedsak observerbare.

Sertifikater og obligasjoner til en verdi av 2 308 mill kroner ble i 2019 overført fra nivå 3 til nivå 1 eller nivå 2, basert på bedre likviditet for de aktuelle verdipapirene. For utlån til kunder skyldes overføring ut av nivå 3 at kunder avslutter en periode med fastrentebinding, det vil si at det skjer et produktskifte.

Det totale kredittpåslaget og dermed rentekurven er sensitiv for endring i enhver underliggende bestanddel. Ved endring i kredittpåslag, likviditetsrisiko eller markedsrisiko i det aktuelle valutamarkedet, vil dette således påvirke virkelig verdi for instrumentet. Se sensitivitetsanalysen i følgende tabell for virkningen av 10 bp økning av diskonteringsrenten.

Sensitivitetsanalyse nivå 3 - rentekurve

	2019		2018	
	Bokført verdi	Sensitivitet	Bokført verdi	Sensitivitet
Utlån til kunder	81 437	-310	71 496	-238
Sertifikater og obligasjoner	7 407	-21	3 616	-60
Finansielle derivater	-7 376	-327	-17 106	-483
Obligasjonsgjeld	-66 156	322	-75 822	487
Ansvarlig lånekapital	-1 987	15	-1 982	16
Totalt	13 324	-320	-19 798	-278

Sensitivitet i Nivå 3 måles som endring i virkelig verdi av finansielle instrumenter ved 10 bp økning i diskonteringsrenten.

En økning i diskonteringsrenten brukt for verdsettelse av utlån allokert til nivå 3 for alle løpetider med 10 bp medfører eksempelvis reduksjon i verdi av disse utlånene på 310 mill kroner. En slik økning i diskonteringsrenten kan eksempelvis tenkes basert på et økt kredittpåslag på tvers av alle løpetider. Tilsvarende vil en økning i diskonteringsrenten på 10 bp for sertifikater og obligasjoner allokert til nivå 3 medføre en uvesentlig reduksjon i verdi av disse obligasjonene. For obligasjonsgjeld allokert til nivå 3 vil en økning i diskonteringsrenten på 10 bp medføre at verdien av obligasjonene reduseres med 322 mill kroner, og medføre en urealisert gevinst. Dersom dette skyldes økt kredittpåslag vil en tilhørende verdiendring innregnes i totalresultatet, mens om det skyldes økt rente vil verdiendringen innregnes i resultatregnskapet. Dersom tabellen ovenfor forutsetter samme endring for alle løpetider i rentekurven, kan det også tenkes at en endring vil være forskjellig for forskjellige deler av kurven.

Ved endring i virkelig verdi av en utstedt obligasjon basert på endring i en parameter som inngår i opsjonsprising, enten den er ikke-observerbar eller observerbar, vil det finne sted en om lag like stor endring i verdi for tilhørende sikringsderivat, med motsatt fortegn, slik at disse verdiendringene (gevinster/tapene) i hovedsak utligner hverandre og har liten netto resultateffekt. Innlån med opsjons-elementer knyttet til aksjer eller aksjeindekser er én type utstedt obligasjon hvor aksjeeksponeringen er sikret fullt ut med en derivatkontrakt, og hvor volatilitet er en vesentlig ikke-observerbar parameter i opsjonsprisingen både for obligasjonen og for tilhørende derivat.

Tabellen nedenfor viser verdissensitiviteten knyttet til en 10% økning i volatilitet, for slike innlån og tilhørende finansielle derivater. Tabellen viser også at netto resultateffekt er null. Dette er også tilfellet for andre typer innlån med opsjonselementer.

Sensitivitetsanalyse nivå 3 - volatilitet	2019		2018	
	Balanseført verdi	Urealisert verdiendring	Balanseført verdi	Urealisert verdiendring
Obligasjonsgjeld - med opsjonselement knyttet til aksjer eller aksjeindekser	-4 685	43	-6 036	545
Finansielle derivater - med opsjonselement knyttet til aksjer eller aksjeindekser	-152	-43	-1 026	-545
Totalt	-4 837	0	-7 061	0

Tabellen nedenfor viser hvor mye av totale resultatførte verdiendringer i 2019 og 2018 som skyldes eiendeler og gjeld allokert til nivå 3.

Nivå 3 urealisert verdiendring i perioden	2019		2018	
	Balanseført verdi	Urealisert verdiendring	Balanseført verdi	Urealisert verdiendring
Utlån til kunder	81 437	-389	71 496	-386
Sertifikater og obligasjoner	7 407	-11	3 616	13
Obligasjonsgjeld	-66 156	-9 336	-75 822	8 328
Finansielle derivater	-7 376	9 518	-17 106	-8 509
Ansvarlig lån	-1 987	-5	-1 982	26
Totalt	13 325	-223	-19 798	-528

Beløpene i kolonnene "Urealisert verdiendring" i tabellen inngår i linjen "Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter" i resultatregnskapet.

NOTE 12

FINANSIELLE INSTRUMENTER MÅLT TIL AMORTISERT KOST

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2019		2018	
	Balansført verdi	Virkelig verdi	Balansført verdi	Virkelig verdi
Fordringer på kredittinstitusjoner	18 181	18 181	22 987	22 987
Andre pengemarkedsinnskudd	2 850	2 850		
Utlån til kunder	215 898	216 016	216 275	216 275
Sertifikater og obligasjoner, kategorisert som Amortisert kost	21 715	21 733	28 849	28 858
Sum finansielle eiendeler målt til amortisert kost	258 644	258 780	268 111	268 120
Gjeld til kredittinstitusjoner	4 462	4 462	12 085	12 085
Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak	2 631	2 631		
Obligasjongjeld	233 057	232 967	234 967	234 986
Sum finansiell gjeld målt til amortisert kost	240 149	240 060	247 052	247 070

Opplysninger om nivået innenfor virkelig verdi hierarkiet, for finansielle instrumenter hvor det opplyses om virkelig verdi.

2019	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Utlån til kunder	0	181 985	34 032	216 016
Sertifikater og obligasjoner	17 653	2 282	1 798	21 733
Sum virkelig verdi av finansielle eiendeler	17 653	184 267	35 830	237 750
Obligasjongjeld	160 528	72 439	0	232 967
Sum virkelig verdi av finansielle forpliktelser	160 528	72 439	0	232 967

2018	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Utlån til kunder	0	178 812	37 463	216 275
Sertifikater og obligasjoner, kategorisert som Utlån og Fordringer	25 811	1 802	1 245	28 858
Sum virkelig verdi av finansielle eiendeler	25 811	180 614	38 706	245 131
Obligasjongjeld	171 684	63 302	0	234 986
Sum virkelig verdi av finansielle forpliktelser	171 684	63 302	0	234 986

Opplysninger om virkelig verdi

Se Note 11 Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi for opplysninger om virkelig verdi måling.

For gjeld som inngår i sikringsforhold som sikringsobjekter (obligasjonsgjeld klassifisert som målt til amortisert kost, se note 13 Sikringsbokføring) beregnes verdiendring som skyldes sikret risiko. Denne verdiendringen justerer balansført verdi og resultatføres på linjen Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter. For dette formål benyttes også diskontering av kontantstrømmer, men hvor diskonteringsrenten kun reflekterer sikret risiko (rente- og valutaelement).

Fordringer på og gjeld til kredittinstitusjoner

Fordringer på og gjeld til kredittinstitusjoner inkluderer kortsiktige pengemarkedsplasseringer eller lån med avtalt løpetid gjort med andre finansinstitusjoner, samt stilt og mottatt kontantsikkerhet og innskudd i bank uten avtalt løpetid. Grunnet kort løpetid er den virkelige verdien tilnærmet lik hovedstolen

Andre pengemarkedsinnskudd

Andre pengemarkedsinnskudd inkluderer pengemarkedsinnskudd til ikke-finansielle institusjoner og måles til amortisert kost, dersom de ikke er sikret med en derivatkontrakt.

Utlån til kunder

Nivå 2: P.t. lån, Nibor-lån med flytende margin og Nibor-lån med fast margin (løpetid under 1 år) har løpetid og/eller rentebetingelser som gir kunden større fleksibilitet til å bytte kredittgiver dersom markedsbetingelsene endrer seg. Dette medfører større konkurranse og bedre likviditet i lånemarkedet, og gjør at observerbare priser på nye lån kan benyttes som input i verdsettelse av disse utlansproduktene.

Nivå 3: Nibor-lån med fast margin (løpetid over 1 år) innvilges på individuell basis og omsettes ikke i et aktivt marked.

Obligasjongjeld

Obligasjonslån som måles til amortisert kost består i hovedsak av offentlige benchmark-lån i USD og Euro eller lån i offentlige nisjemarkeder samt obligasjonslån med flytende rente (FRN) uten tilknyttede derivater.

NOTE 13

SIKRINGSBOKFØRING

(Beløp i NOK 1 000 000)

Kommunalbanken anvender virkelig verdisikring for enkelte økonomiske sikringer av rente- og valutarisiko. Virkelig verdisikring kommer til anvendelse når den økonomiske sikringen tilfredsstiller kravene til sikringsbokføring på individuell transaksjonsnivå, ved at et sikringsinstrument er direkte knyttet til et sikret objekt (hedge ratio 1:1), og sikringsrelasjonen er tilfredsstillende dokumentert. Sikret risiko er endring i verdi på fastrenteobligasjoner som skyldes endringer i markedsrenter (lange interbank swaprenter). Sikringseffektiviteten måles løpende og all ineffektivitet resultatføres under "Netto urealiserte gevinster/(tap) på finansielle instrumenter".

Balansført verdi av finansielle instrumenter i virkelig verdisikring	2019	2018
Sertifikater og obligasjoner	0	0
Obligasjonsgjeld	165 328	176 412
Finansielle derivater	2 550	-1 071
Totalt	167 879	175 341

Resultatførte verdiendringer på finansielle instrumenter i virkelig verdisikring	2019	2018
Sertifikater og obligasjoner	0	0
Obligasjonsgjeld	-3 472	187
Finansielle derivater	3 400	-233
Totalt	-72	-46

Netto resultatførte verdiendringer i virkelig verdisikringer skyldes verdiendringer som følge av endrede markedsrenter, dvs sikret risiko. For sikringsinstrumentet (det finansielle derivatet) resultatføres den fulle endringen i virkelig verdi, da disse måles til virkelig verdi.

Forfallsprofil balansført verdi av obligasjonsgjeld i virkelig verdisikring

	0-1 år	1-3 år	3-5 år	> 5 år	SUM
Balansført verdi målt til amortisert kost	33 138	60 661	38 376	30 962	163 137
Verdiendring (sikret risiko)	5	-885	-683	-548	-2 110
Total balansført verdi	33 133	61 546	39 059	31 510	165 328

Akkumulert ineffektivitet per 31.12.2019 er NOK 28 millioner.

NOTE 14

FORDRINGER PÅ KREDITTINSTITUSJONER OG ANDRE PENGEMARKEDSINNSKUDD

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2019	2018
Fordringer på kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid	459	276
Fordringer på kredittinstitusjoner med avtalt løpetid	641	7 066
Kontanter stilt som sikkerhet for derivatesponering	17 080	15 646
Sum fordringer på kredittinstitusjoner	18 181	22 987

	2019	2018
Andre pengemarkedsinnskudd	3 244	
Sum andre pengemarkedsinnskudd	3 244	

NOTE 15

UTLÅN TIL KUNDER

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2019	2018
Hovedstol	309 758	302 199
Påløpte renter	1 318	1 121
Justering til virkelig verdi	-183	229
Forventet kredittap	-11	-11
Totalt utlån	310 881	303 538
Andre utlån	31	33
Sum utlån til kunder	310 912	303 571

Geografisk fordeling av hovedstol	2019	2018
Østfold	13 438	11 874
Akershus	34 224	30 284
Oslo	8 539	9 064
Hedmark	14 402	13 844
Oppland	10 144	10 528
Buskerud	30 963	30 877
Vestfold	11 091	10 859
Telemark	7 510	9 693
Aust-Agder	7 125	6 725
Vest-Agder	14 632	12 935
Rogaland	24 147	25 090
Hordaland	32 239	35 597
Sogn og Fjordane	10 030	9 635
Møre og Romsdal	17 041	15 644
Trøndelag	31 793	28 762
Nordland	22 254	20 377
Troms	10 888	11 951
Finnmark	9 185	8 335
Svalbard	113	123
Totalt	309 758	302 199

NOTE 16

FORVENTET KREDITTAP

Regnskapsprinsipper for forventet kredittap

For alle utlån og sertifikater og obligasjoner som måles til amortisert kost gjøres det på rapporteringstidspunktet en allokering av eiendelen til trinn 1, 2 eller 3.

Eiendelen allokeres til trinn 1 ved førstegangs innregning i form av utstedelse av lån eller kjøp. På etterfølgende rapporteringstidspunkter innebærer Trinn 1 ingen betydelig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, trinn 2 innebærer en betydelig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, mens trinn 3 innebærer at eiendelen anses kredittforringet. For eiendeler i trinn 1 beregnes et 12-måneders forventet kredittap som innregnes i resultatregnskapet og balansen. For eiendeler i trinn 2 og 3 beregnes et forventet kredittap for hele eiendelens levetid, som innregnes i resultatregnskapet og balansen.

For eiendeler i trinn 1 og 2 innregnes renteinntekt for eiendelen basert på hele hovedstolen, mens for eiendeler i trinn 3 innregnes renteinntekt basert på eiendelens amortiserte kost, dvs etter fratrukk av avsetning for tap. Forventet tap beregnes per instrument/lån basert på eksponering ved mislighold, sannsynlighet for mislighold og tap ved mislighold, alle estimert på rapporteringstidspunktet.

Kommunalbanken benytter tre scenarier i sin modell for beregning av forventet kredittap. Videre justeres de normaliserte taps sannsynlighetene for markedsconjunkturer i tråd med aktuelle markedsforhold på rapporteringstidspunktene. Periodens endring i samlet beløp for forventet kredittap innregnes i resultatregnskapet på linjen «Forventet kredittap». Innenfor trinn 1 benyttes sannsynligheten for mislighold innenfor de neste 12 måneder og tap gjennom levetiden basert på mislighold innenfor de neste 12 måneder, mens innenfor trinn 2 og 3 benyttes sannsynligheten for mislighold i eiendelens fulle levetid og tap knyttet til dette.

Endringer i utsteders rating eller store utslag i Kommunalbankens interne kredittvurderingsmodell benyttes som en indikator på om det har funnet sted en betydelig økning i kredittrisiko siden førstegangs innregning slik at eiendelen skal allokeres til trinn 2. For utlånskunder skal det vurderes om slik forverring har funnet sted dersom det vedtas betalingsinnstilling i henhold til kommuneloven. En vurdering som kredittforringet eller allokering til trinn 3 omfatter for utlån hendelser som resulterer i faktiske kredittap, eller betalingsforsinkelser på minst 90 dager over en viss størrelse. Faktiske kredittap har aldri funnet sted. For obligasjoner og sertifikater vil dette utløses av hendelser som betalingsforsinkelser, konkursbegjæring eller restrukturering på grunn av finansielle problemer.

Følgende tabell viser forventet kredittap som del av balanseført verdi av utlån og sertifikater og obligasjoner ved utløpet av perioden.

<i>(Beløp i NOK 1 000 000)</i>	31. desember 2019		31. desember 2018
	Balanseført verdi	Forventet kredittap	Forventet kredittap
Utlån til kunder	215 898	-11	-11
Sertifikater og obligasjoner	21 714	-1	-1
Totalt	237 613	-12	-12

Tabellen nedenfor viser en spesifikasjon av periodens endring i forventet kredittap som inngår i resultatregnskapet.

<i>(Beløp i NOK 1 000)</i>	31. desember 2019
Utlån til kunder	-282
Sertifikater og obligasjoner	-384
Totalt	-666

Følgende tabell viser fordeling av Kommunalbankens forventede kredittap per 31. desember 2019 på trinn 1, 2 og 3. Ifht nedskrivningsprinsippene i IFRS 9 *Finansielle instrumenter*, innebærer Trinn 1 ingen betydelig økning i kredittrisiko siden innregning av eiendelen. Trinn 2 innebærer en slik betydelig økning, mens trinn 3 innebærer at eiendelen er kredittforringet.

	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3
Utlån til kunder	-11	0	0
Sertifikater og obligasjoner	-1	0	0
Sum forventet kredittap	-12	0	0

NOTE 17

SERTIFIKATER OG OBLIGASJONER

(Beløp i NOK 1 000 000)

Sertifikater og obligasjoner fordelt per type utsteder	2019	2018
Norge		
Utstedt av andre	16 584	15 274
Utland		
Utstedt av offentlige ¹	75 285	98 567
Utstedt av andre	19 243	2 679
Sum sertifikater og obligasjoner	111 111	116 519

¹Herunder sertifikater og obligasjoner utstedt eller garantert av stater, sentralbanker, delstater, regionale myndigheter og multilaterale utviklingsbanker

Sertifikater og obligasjoner fordelt på gjenværende løpetid	2019	2018
Under 1 år	40 923	76 078
1-5 år	60 604	33 224
Over 5 år	9 584	7 217
Sum sertifikater og obligasjoner	111 111	116 519

NOTE 18

ANDRE EIENDELER

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2019	2018
Immaterielle eiendeler	126	116
Leieavtaler	43	
Varige driftsmidler	2	8
Andre eiendeler	2	2
Sum andre eiendeler	172	127

Immaterielle eiendeler består av to fagsystemer og nye internettsider. Finanssystemet ble tatt i bruk i 2015 og utlånsportalen i 2016, mens ny nettside ble tatt i bruk i desember 2019. Alle avskrives lineært over forventet levetid.

ANNEN GJELD

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2019	2018
Leverandørgjeld	3	2
Offentlige avgifter	8	8
Leieavtaler	37	
Diverse kortsiktig gjeld	-5	7
Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente renter	12	18
Sum annen gjeld	55	34

NOTE 19

GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2019	2018
Kontanter mottatt som sikkerhet for derivatesponering	4 462	12 085
Sum gjeld til kredittinstitusjoner	4 462	12 085

NOTE 20

OBLIGASJONSGJELD OG SERTIFIKATER OG ANDRE KORTSIKTIGE LÅNEOPPTAK

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2019	2018
Obligasjonsgjeld per 1. januar (nominell verdi)	414 603	373 816
Nye utstedelser	72 508	104 844
Nedbetalinger*	-95 981	-80 143
Amortisering**	1 417	1 138
Valutajustering	7 943	14 947
Obligasjonsgjeld ved periodens slutt (nominell verdi)	400 489	414 603
Påløpte renter	4 402	4 474
Justering til virkelig verdi	-978	-16 160
Herav verdiendring som skyldes endring egen kredittrisiko	527	845
Herav verdiendring som skyldes annet	-1 505	-17 005
Sum obligasjonsgjeld	403 913	402 916

	2019	2018
Sertifikatgjeld per 1. januar (nominell verdi)	0	0
Nye utstedelser	20 337	0
Nedbetalinger*	-17 678	0
Amortisering**	1	0
Valutajustering	-30	0
Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak ved periodens slutt	2 631	0

*Av nedbetalinger i 2019 utgjør tilbakekjøp 276 mill kroner. **Amortisering er vist på egen linje i ovenstående tabell, men inngår i Tilbakebetalinger i nedenstående tabell.

Det foreligger per 31. desember 2019 ingen brudd med betingelser i låneavtaler.

Verdiendringer som følge av endring i egen kredittrisiko er beregnet som endring i kredittpåslaget Kommunalbanken betaler på utstedt obligasjon i form av påslag over flytende USD rente. Dette inkluderer således verdiendring for swap i innlånspakker basert på at banken utsteder gjeld som konverteres fra andre valutaslag til USD. Verdiendringer som skyldes endring i egen kredittrisiko er innregnet i totalresultatet, mens verdiendringer som skyldes endringer i andre markedsparametere er innregnet i resultatregnskapet på linjen Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter. Verdiendringen som fremkommer i tabellen over er før skatt.

AVSTEMMING AV ENDRINGER I FORPLIKTELSER SOM ER EN DEL AV FINANSIERINGSAKTIVITETER

(Beløp i NOK 1 000 000)

	Sertifikater og andre kort-siktige låneopptak	Obligasjonsgjeld	Ansvarlig lånekapital
Balansført verdi 31. desember 2018	0	414 603	1 982
<i>Kontantstrømmer:</i>			
Innbetaling ved utstedelse av gjeld	20 337	72 508	0
Tilbakebetaling av gjeld	-17 678	-95 981	0
<i>Endringer som ikke skyldes kontantstrømmer:</i>			
Endring påløpte renter og amortisering	1	5 819	-
Endring virkelig verdi	0	-978	5
Endring som følge av valutakursendring	-30	7 943	0
Balansført verdi 31. desember 2019	2 631	403 913	1 987

	Sertifikater og andre kort-siktige låneopptak	Obligasjonsgjeld	Ansvarlig lånekapital
Balansført verdi 31. desember 2017	0	369 482	2 008
<i>Kontantstrømmer:</i>			
Innbetaling ved utstedelse av gjeld	0	104 845	0
Tilbakebetaling av gjeld	0	-79 004	0
<i>Endringer som ikke skyldes kontantstrømmer:</i>			
Endring påløpte renter og amortisering	0	1 137	1
Endring virkelig verdi	0	-8 490	-27
Endring som følge av valutakursendring	0	14 947	0
Balansført verdi 31. desember 2018	0	402 916	1 982

NOTE 21

FINANSIELLE DERIVATER

KBN benytter finansielle derivater utelukkende som økonomisk sikring av rente- og valutarisiko som oppstår i bankens virksomhet, og økonomisk sikring av eksponering fra opsjonselementer knyttet til innlån med slike. Banken har posisjoner i swapkontrakter med motparter med AA- som gjennomsnittlig kredittrating, og all derivateksponering er underlagt risikorammer vedtatt av styret. Bankens innlån denominert i utenlandsk valuta kontantstrømsikres med rente- og valutaderivater til 3-måneders pengemarkedsrenter i NOK, USD og EUR.

Innlån i utenlandsk valuta konverteres til norske kroner ved bruk av basisswapper, hvor banken mottar rentebetalinger i valuta og betaler rente i norske kroner. Renterisiko som oppstår som følge av rentebinding på utlån til kunder sikres med renteswapper eller FRA-kontrakter. I likviditetsforvaltningen benyttes rente- og valutawapper for å sikre rente- og valutarisiko i verdipapirer. Banken har ingen kredittderivater i porteføljen.

Se note 22 og note 26 for informasjon om ISDA-avtaler, sikkerhetsstillelse og clearing, som reduserer motpartsrisikoen. Motpartseksponeringen måles og overvåkes løpende.

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2019			2018		
	Nominell verdi	Positiv virkelig verdi	Negativ virkelig verdi	Nominell verdi	Positiv virkelig verdi	Negativ virkelig verdi
Pliktig målt til virkelig verdi:						
Renterelaterte derivater	195 931	2 357	3 770	150 119	757	2 552
Valutarelaterte derivater	495 215	9 693	23 014	503 779	13 067	18 721
Egenkapitalrelaterte derivater	5 253	45	262	7 130	14	1 048
	696 399	12 095	27 046	661 027	13 838	22 322
Virkelig verdisikring:						
Renterelaterte derivater	166 263	2 591	379	173 862	425	1 730
Valutarelaterte derivater	3 102	339	0	3 011	234	0
	169 364	2 929	379	176 873	659	1 730
Sum finansielle derivater	865 763	15 025	27 425	837 900	14 497	24 051

Alle finansielle derivater måles til virkelig verdi over resultatet. De fleste posisjoner kategoriseres som pliktig målt til virkelig verdi innenfor IFRS 9. De resterende er utpekt som del av sikringsforhold og behandles som virkelig verdi sikring. Standard ISDA-avtaler oppfyller ikke betingelsene for netto presentasjon i balansen selv om de gir rett til motregning ved mislighold, og alle finansielle derivater presenteres dermed brutto i balansen slik at kontrakter med positiv verdi presenteres som eiendeler, mens kontrakter med negativ verdi presenteres som gjeld.

NOTE 22

KONTANTSIKKERHET OG MOTREGNING

KBN har inngått ISDA avtaler med alle motpartene for finansielle derivater. Dette innebærer at all motgående eksponering mot motparten knyttet til finansielle derivater nettes ved mislighold. I tillegg inneholder ISDA avtalen avtaler om utveksling av sikkerhetsstillelse (CSA) som sikkerhet for eksponering i derivatporteføljen. Sikkerhetsstillelsen består av kontanter i USD, EUR eller NOK. Kontanter mottatt eller stilt som sikkerhet presenteres i balansen som henholdsvis Fordring på kredittinstitusjoner eller Gjeld til kredittinstitusjoner, med en tilhørende gjeld til eller fordring på kredittinstitusjoner. Mottatt kontantsikkerhet inngår i selskapets løpende likviditetsstyring, og plasseres enten i sertifikater og obligasjoner eller korte pengemarkedsplasseringer. Det vises til note 21 for ytterligere informasjon om finansielle derivater.

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2019	2018
Kontanter mottatt som sikkerhet for derivatseksponering (gjeld)	4 462	12 085
Kontanter stilt som sikkerhet for derivatseksponering (eiendel)	-17 073	-15 646
Sum kontantsikkerhet	-12 611	-3 561

Effekt av motregning og sikkerheter

KBN har kun adgang til motregning for eksponeringer i finansielle derivater, og for disse benyttes det juridisk bindende masteravtaler om motregning og sikkerhetsstillelse. Finansielle derivater presenteres brutto i balansen fordi motregningsavtalene ikke oppfyller vilkårene for motregning i balansen ved at betalinger normalt ikke nettes ved normale markedsforhold. Tabellen nedenfor viser balanseførte verdier for finansielle derivater. Siden disse presenteres brutto i balansen, er den finansielle betydningen av motregningsretten som er avtalt i «master netting agreements» med derivatmotpartene, så vel som mottatt eller avgitt kontantsikkerhet, kvantifisert og fremhevet i egne kolonner. I tilfellet mislighold hos en derivatmotpart, vil det være mulig å håndheve motregningsretten så vel som nyttiggjøre seg kontantsikkerheten. Verdien etter motregning og kontantsikkerhet gir et uttrykk for gjenværende kredittrisiko i derivatposisjonene.

(Beløp i NOK 1 000 000)

2019	Beløp som ikke kan motregnes i balansen men som omfattes av masteravtale om motregning						
	Brutto virkelig verdi	Beløp som motregnes i balansen	Balanseført verdi	Effekt av motregning for motparter med både eiendeler og gjeld	Verdi etter motregning	Kontantsikkerhet som reduserer eksponeringen	Beløp etter motregning og sikkerheter
Eiendeler¹⁾							
Finansielle derivater	15 025	0	15 025	11 587	3 438	2 944 ²⁾	494
Gjeld³⁾							
Finansielle derivater	27 425	0	27 425	11 587	15 839	14 324 ⁴⁾	1 515

¹⁾ KBN har kreditteksponering mot motpartene.

²⁾ Forskjellen mellom beløpet i denne tabellen og balanseført verdi for mottatt kontantsikkerhet som fremkommer i tabellen over (4 462 mill) skyldes en kombinasjon av motregning av kontantsikkerhet og at banken har mottatt kontantsikkerhet over eksponeringsbeløpet.

³⁾ Motpartene har kreditteksponering på KBN.

⁴⁾ Forskjellen mellom beløpet i denne tabellen og balanseført verdi for postert kontantsikkerhet som fremkommer i tabellen over (17 073 mill) skyldes en kombinasjon av motregning av kontantsikkerhet og at banken har stilt kontantsikkerhet utover eksponeringsbeløpet.

(Beløp i NOK 1 000 000)

2018	Beløp som ikke kan motregnes i balansen men som omfattes av masteravtale om motregning						
	Brutto virkelig verdi	Beløp som motregnes i balansen	Balanseført verdi	Effekt av motregning for motparter med både eiendeler og gjeld	Verdi etter motregning	Kontantsikkerhet som reduserer eksponeringen	Beløp etter motregning og sikkerheter
Eiendeler							
Finansielle derivater	14 497	0	14 497	5 215	9 282	12 085	0
Gjeld							
Finansielle derivater	24 051	0	24 051	5 215	18 836	15 646	3 191

NOTE 23

ANSVARLIG LÅNEKAPITAL

(Beløp i NOK 1 000 000)

	Valuta	Hovedstol i valuta	Innløsningsrett	Rente	Hovedstol i NOK	
					2019	2018
Ordinær ansvarlig lånekapital	NOK	2 000	2028	3,02 %	2 000	2 000
Sum ansvarlig lånekapital					2 000	2 000

NOTE 24

AKSJEKAPITAL

	2019		2018	
	Antall aksjer	Andel i %	Antall aksjer	Andel i %
Den Norske Stat	3 144 625	100	3 144 625	100

NOTE 25

FONDSOBLIGASJON

(Beløp i NOK 1 000 000)

	Valuta	Hovedstol i valuta	Innløsningsrett	Rente	Balansført verdi	
					2019	2018
Fondsobligasjon	NOK	1 000	2020	3 mnd NIBOR +1,5%	994	994
Fondsobligasjon	NOK	1 200	2027	3,26%	1 195	1 195
Sum fondsobligasjon					2 189	2 189

Kommunalbanken utstedte en fondsobligasjon i juni 2015 og en i juni 2017. Obligasjonene inngår i Kommunalbankens kjernekapital, se note 30. Basert på at banken har en ensidig rett til å ikke betale renter eller hovedstol til investorene kvalifiserer den ikke som gjeld etter IAS 32, og er derfor klassifisert som egenkapital i balansen. Rentekostnadene presenteres ikke på linjen rentekostnader i resultatregnskapet, men som en reduksjon av Opptjent egenkapital. Kostnadene innregnes ved betaling, se oppstillingen Endringer i egenkapital. Det er betalt 52 mill kroner (etter skatt) i renter i 2019 (48 mill kroner i 2018). Det er påløpt ytterligere 16 mill kroner (etter skatt) i rentekostnader ved årsskiftet 2019 (16 mill kroner 31.12.18). Tilsammen tilordnes 52 mill kroner av resultat etter skatt i 2019 til fondsobligasjonseierne (49 mill kroner i 2018).

NOTE 26

RISIKOSTYRING

KBNs eierskap, kundegruppe og sektorpolitiske rolle innebærer at banken opprettholder en lav til svært lav risikoprofil, og er videre delt inn i risikoområdene Markeds-, Likviditets-, Kreditt-, Kapital- og Operasjonell risiko med tilhørende risikoprofiler.

Risikostyring og internkontroll er integrert i bankens strategi- og forretningsprosesser, og er tilpasset arten, omfanget og kompleksiteten i risikoeksponeringen.

Robust internkontroll utføres som en integrert del av bankens arbeidsprosesser. Risikostyringen er etablert i en struktur basert på tre forsvarslinjer som skal sikre systematisk identifisering, vurdering, overvåking og rapportering av risiko i alle deler av virksomheten.

ORGANISERING

Styret. Styret har det overordnede ansvaret for risikostyringen og fastsetter bankens risikoappetitt i tråd med eierens og myndighetenes krav, og hensyntar bankens risikokapasitet og toleranse for svingninger i resultat og kapital. Risikoappetitten operasjonaliseres gjennom fastsettelse av rammer for typer og omfang risiko banken kan eksponeres for.

Risikoutvalg. Risikoutvalget er et saksforberedende og rådgivende utvalg for styret. Utvalgets tre medlemmer oppnevnes årlig av og blant styrets medlemmer. Utvalgets hovedfokus er knyttet til styrets beslutninger om risikoevne og –kapasitet, herunder utvikling av rammer for risikotoleranser og skal videre bidra til å påse at styrets beslutninger om risikostyringen gjennomføres.

Administrerende direktør. Administrerende direktør har ansvaret for gjennomføring av risikostyringen og internkontrollen, og følger opp og vurderer løpende endringer i bankens risikoeksponering.

Tre forsvarslinjer. I Kommunalbankens første forsvarslinje for risiko- og etterlevelseskontroll inngår utlånsavdelingen, finansmarkedsavdelingen med innlån, likviditetsstyring og avdelingen post trade operations. Andre forsvarslinje består av finansiell kontroll, samt risikostyrings- og compliancefunksjonene. Lederne for risikostyring og compliance funksjonene har direkte rapporteringslinje til administrerende direktør og til styret. Andre forsvarslinje overvåker, veileder og bidrar til å forbedre førstelinjekontrollene og utfører samlet risikomåling. Ansvaret omfatter risikostyringen og etterlevelseskontroll av eksternt og internt regelverk (compliance). Tredje forsvarslinje utøves av internrevisor Deloitte som rapporterer direkte til styret.

RISIKOFORMER

Risikostyringen og risikoeksponeringen i Kommunalbanken er underlagt et strengt internt regelverk for å sikre bankens kreditt-rating og tilgang til de mest attraktive pengemarkedene. Kreditt- og likviditetsrisikoen er gjennomgående lav. Rente- og valutarisiko sikres per transaksjon for alle valutaer unntatt NOK, USD og EUR. Renterisiko i disse valutaene sikres med renteswapper, slik at banken kun har eksponering mot endringer i tre måneders pengemarkedsrenter.

Med utgangspunkt i overordnede mål blir følgende faktorer utpekt som spesielt viktige risikofaktorer:

Kreditt og motpartsrisiko

- Tap på utlån
- Mislighold derivatmotparter
- Mislighold likviditetsforvaltningen

Markedsrisiko

- Basisrisiko
- Renterisiko
- Kredittspreadsrisiko
- Valutarisiko

Kapitalisering

Likviditetsrisiko

Operasjonell risiko

KREDITTRISIKO

Bankens aktivaside består av utlån til kommunal sektor og en likviditetsportefølje med obligasjoner hovedsakelig utstedt eller garantert av stater, lokalmyndigheter, multilaterale finansinstitusjoner, obligasjoner med porteføljepant samt finansinstitusjoner med god kreditt-rating.

Kredittrisiko for utlånskundene begrenser seg til betalingsutsettelse da betalingsforpliktelsen ikke kan falle bort. Det er fastlagt i kommuneloven at kommuner og fylkeskommuner ikke kan slås konkurs. I kommuneloven er det også gitt bestemmelser om de prosedyrer som skal følges dersom betalingsutsettelse må iverksettes. Etter disse bestemmelsene overtar departementet styringen av en kommune dersom kommunestyret vedtar betalingsinnstilling. Kommunalbanken foretar likevel kredittscoring av alle utlånskunder, basert på en modell for økonomiske analyser av kommunene og fylkeskommunene. Kommunenes finansielle situasjon blir beskrevet med både kvalitative og kvantitative indikatorer for økonomisk utvikling og utsikter hos kunden.

Kommunalbanken innvilger også lån til selskaper som utfører oppgaver for kommuner og fylkeskommuner. Forutsetningen for slike lån er at kommunene, eventuelt fylkeskommunene, stiller garantier som er politisk vedtatt og godkjent av staten ved fylkesmannen eller Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Finansielle motparter er gjenstand for regelmessig kredittvurdering. Størrelse på kreditttramme fastsettes gjennom en intern vurdering av motpartens rating, størrelsen på bankens risikokapital, type finansielt instrument og løpetid.

For likviditetsplasseringene og sikringsinstrumenter (derivater) stiller Kommunalbanken krav om minimum rating på A3/A fra ratingbyråene Moody's og Standard and Poor's.

Kommunalbanken styrer rente- og valutarisiko ved bruk av derivater. Motpartene i derivattransaksjonene er finansinstitusjoner eller sentral motpart. Utover strenge krav til rating styres risiko i derivathandel gjennom bruk av ISDA-avtaler (netting), og det er opprettet avtaler som inkluderer sikkerhetsstillelse med alle nye derivatmotparter.

Kommunalbanken benytter clearingtjenester hos en sentral motpart (London Clearing House – LCH) for renterelaterte sikringsinstrumenter og har klargjort for bruk av en tilsvarende motpart på kontinentet (Eurex). Sentral motpart etablert i EU-/EØS-området er underlagt krav til soliditet og risikostyring gjennom en egen EU-forordning (EMIR), og vurderes til å ha lavere motpartsrisiko enn ordinære finansinstitusjoner.

Kommunalbanken har ikke direkte medlemskap hos LCH og benytter clearingbrokere som opptrer på vegne av Kommunalbanken mot LCH. Kommunalbanken har valgt å segregere sine derivatposisjoner og midler (sikkerhetsstillelse) ift. evt. mislighold hos clearingbrokere og bankens eksponering er dermed direkte mot LCH. Kommunalbanken oppnår høy grad av beskyttelse gjennom en slik løsning.

Kredittrisiko i likviditetsporteføljen er begrenset. Gjennomsnittlig vektet rating på porteføljen var AA+ (lavest av S&P og Moody's) og omtrent 68% av likviditetsporteføljen var plassert i papirer som har risikovekt 0 %. Gjennomsnittlig løpetid var 1,51 år ved årsskiftet. Den lave løpetiden begrenser prisrisikoen i likviditetsporteføljen og banken har egne prisrisikorammer på alle motparter.

MARKEDSRISIKO

Markedsrisiko består hovedsakelig av basis-, rente-, kredittspread- og valutarisiko. Bankens risikoappetitt og risikorammer tillater i begrenset grad eksponering mot rente- og kredittspreadendringer mens for valutarisiko tillates kun en minimal ramme av operasjonelle hensyn. Styring av rente- og valutarisiko gjennomføres ved å sikre at bankens forpliktelser og rettigheter til enhver tid balanserer. Økonomisk sikring gjennom finansielle derivater brukes aktivt i styring av markedsrisiko.

KAPITALISERING

Kommunalbanken er underlagt finansforetaksloven med tilhørende forskrifter for kapitalkrav. I tillegg har Kommunalbanken en strategi og prosess for vurdering av kapitalbehov i forhold til bankens risikoprofil. Bankens styre vurderer minst årlig om kapitalbehovet er tilstrekkelig ut fra faktisk og forventet fremtidig risikoeksponering.

Beregning av kapitalbehovet gjennomføres ved å estimere hvor mye kapital banken bør ha for å sikre seg mot den totale risikoen. Dette gjøres ved å estimere kapitalbehovet per risikoområde. Følgende risikokategorier er gjenstand for særskilt oppfølging: kreditt risiko, markedsrisiko, likviditetsrisiko, operasjonell risiko og annen ikke-finansiell risiko.

Risiko for endring i rammevilkår følges nøye av bankens styre. Innføring av det europeiske kapitalkravsregelverket medfører at bankens kapitalbehov har vært og er økende.

Kommunalbankens rene kjernekapitaldekning er 17,35 prosent, og Kommunalbanken tilfredsstillende de regulatoriske minstekrav og bufferkrav til ren kjernekapitaldekning, kjernekapitaldekning og kapitaldekning. Kommunalbanken tilfredsstillende i tillegg krav til uvektet kjernekapital.

LIKVIDITETSRISIKO

Likviditetsrisiko styres gjennom tilpasning av løpetider og rentebindinger på aktiva- og passivasiden. Kommunalbanken holder en likviditetsportefølje med formål å kunne møte sine forpliktelser i 10 måneder uten tilgang på ny innlåning. Løpetiden i likviditetsporteføljen holdes kort slik at likviditetsbehov hovedsakelig styres gjennom forfall på aktivsidene. Likviditetsporteføljen er plassert i likvide verdipapirer av meget høy kredittkvalitet.

OPERASJONELL RISIKO

Kommunalbanken har lav appetitt for operasjonell risiko. Vurdering av operasjonell risiko gjøres minst årlig, og ellers når forholdene tilsier det. Styret blir løpende informert om bankens operasjonelle risiko og uønskede hendelser. Kommunalbankens internkontroll legger til rette for målrettet og effektiv drift, pålitelig rapportering og etterlevelse av eksternt og internt regelverk. Risikoen minimeres blant annet med kontroller i arbeidsprosesser, fokus på etisk adferd internt og i relasjon med bankens forretningsforbindelser, høy kompetanse hos den enkelte medarbeider og robusthet i kritiske funksjoner.

NOTE 27

KREDITTRISIKO

(Beløp i NOK 1 000 000)

Banken har kredittsporing mot kommunal sektor i Norge samt stater, regionale myndigheter, multilaterale utviklingsbanker, finansinstitusjoner og utstedere av obligasjoner med fortrinnsrett innen OECD. For norsk kommunal sektor er maksimal løpetid fastsatt i kommuneloven og kreditttrammen reguleres av forskrift om store engasjementer. Finansielle eksponeringer skal være minst i ratingklasse A-. Kommunalbanken har ikke hatt faktiske tap på utlån i 2019. Det foreligger ingen mislighold eller betalingsproblemer hos kunder som gir grunn til å forvente faktiske utlånstap i 2020. Kommunalbanken utsteder ikke finansielle garantier.

Tabellen nedenfor inkluderer eksponeringer som er balanseført på linjene Fordringer på kredittinstitusjoner, Utlån til kunder og Sertifikater og obligasjoner. Eksponeringer på linjen Regionale myndigheter inkluderer utlån til selskaper garantert av kommuner og fylkeskommuner.

Tall i tabellen representerer faktisk kredittsporing

2019

Forfall	< 1 år			> 1 år					Totalt
	A-2	A-1/A-1+	Ikke ratet	BBB	A	AA	AAA	Ikke ratet	
Stater og sentralbanker	0	10 682	0	0	2 669	23 089	802	0	37 241
Multilaterale utviklingsbanker	0	2 030	0	0	0	113	4 867	0	7 010
Regionale myndigheter ¹	0	11 261	43 081	0	0	9 452	2 811	278 586	345 190
Finansinstitusjoner	2 087	16 184	0	0	0	0	197	0	18 468
Verdipapirifisering	0	0	0	0	0	0	6	0	6
Covered Bond	0	5 767	6 056	0	0	3 828	19 882	0	35 534
Totalt	2 087	45 923	49 137	0	2 669	36 482	28 565	278 586	443 448

¹ Inkl. utlån til kommuner, fylkeskommuner og interkommunale selskaper på NOK 310,9 milliarder.

Innvilgede, ikke-utbetalte lån per 31. desember 2019 utgjør NOK 5,3 milliarder.

Kreditrisiko fordelt på land
2019

Forfall	< 1 år			> 1 år					Totalt	
	Risikoklasse	A-2	A-1/A-1+	Ikke ratet	BBB	A	AA	AAA		Ikke ratet
Australia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Belgia	0	2 005	0	0	0	0	1 025	0	0	3 030
Canada	0	764	0	0	0	0	0	802	0	1 566
Danmark	0	7 472	0	0	0	0	0	1 423	0	8 895
Finland	0	3 053	0	0	0	0	1 670	1 081	371	6 175
Frankrike	0	1 553	0	0	0	0	2 922	830	0	5 305
Japan	2 077	3 174	0	0	2 669	0	0	0	0	7 919
Nederland	0	295	2 171	0	0	0	0	677	1 210	4 353
Norge	0	471	39 510	0	0	0	3 636	8 237	276 112	327 965
Østerrike	0	1 177	0	0	0	0	2 985	0	0	4 162
Spania	0	0	0	0	0	0	0	6	0	6
Storbritannia	10	7 450	0	0	0	0	431	4 543	0	12 435
Supranational	0	2 030	0	0	0	0	113	4 867	0	7 010
Sveits	0	4 321	0	0	0	0	0	0	0	4 321
Sverige	0	6 074	1 507	0	0	0	370	2 972	0	10 924
Tyskland	0	3 154	5 949	0	0	0	4 988	3 128	892	18 111
USA	0	2 931	0	0	0	0	18 342	0	0	21 273
Totalt	2 087	45 923	49 137	0	2 669	36 482	28 565	278 586	443 448	

Tall i tabellen representerer faktisk kreditteksponering

2018

Forfall	< 1 år			> 1 år					Totalt	
	Risikoklasse	A-2	A-1/A-1+	Ikke ratet	BBB	A	AA	AAA		Ikke ratet
Stater og sentralbanker	0	23 233	1 168	0	0	0	13 596	2 936	0	40 934
Regionale myndigheter ¹	0	21 426	33 382	0	0	0	4 891	1 670	287 547	348 917
Multilaterale utviklingsbanker	0	7 756	351	0	0	0	468	2 279	0	10 854
Finansinstitusjoner	0	3 162	0	0	0	0	0	87	0	3 213
Verdipapirifisering	0	0	0	0	0	0	0	8	0	8
Covered Bond	0	11 467	994	0	0	0	1 441	13 066	0	26 967
Totalt	0	67 009	35 895	0	0	0	20 396	20 046	287 547	430 893

¹ Inkl. utlån til kommuner, fylkeskommuner og interkommunale selskaper på NOK 303,6 milliarder.

Innvilgede, ikke-utbetalte lån per 31. desember 2018 utgjør NOK 6,8 milliarder.

Kreditrisiko fordelt på land
2018

Forfall	< 1 år			> 1 år					Totalt	
	Risikoklasse	A-2	A-1/A-1+	Ikke ratet	BBB	A	AA	AAA		Ikke ratet
Australia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Belgia	0	1 172	0	0	0	0	1 008	0	0	2 180
Canada	0	62	0	0	0	0	1 036	0	0	1 098
Danmark	0	10 877	0	0	0	0	87	656	0	11 620
Finland	0	410	495	0	0	0	730	0	0	1 635
Frankrike	0	11 813	1 272	0	0	0	1 216	0	0	14 301
Japan	0	3 044	0	0	0	0	0	0	0	3 044
Nederland	0	990	902	0	0	0	0	87	0	1 979
Norge	0	3 604	27 716	0	0	0	1 441	9 339	287 547	329 647
Østerrike	0	27	0	0	0	0	57	0	0	84
Spania	0	0	0	0	0	0	0	8	0	8
Storbritannia	0	360	0	0	0	0	0	3 818	0	4 178
Supranational	0	7 756	351	0	0	0	468	2 279	0	10 854
Sveits	0	3 953	0	0	0	0	0	0	0	3 953
Sverige	0	11 878	2 922	0	0	0	0	1 610	0	16 410
Tyskland	0	10 199	2 238	0	0	0	1 821	2 248	0	16 506
USA	0	865	0	0	0	0	12 532	0	0	13 396
Totalt	0	67 009	35 895	0	0	0	20 396	20 046	287 547	430 893

NOTE 28

RENTERISIKO

Rentesensitivitet

KBN har utvidet sine metoder for beregning av rentesensitivitet. Rentesensitivitetsinformasjonen illustrerer hvordan verdien av bankens eiendeler og gjeld, resultatet og egenkapitalen ville blitt påvirket ved en endring av den respektive markedsrenten. KBN beregner rentesensitivitet etter EVE metoden og NII metoden. EVE metoden gir et anslag på endring i markedsverdi på alle bankens balanseposter uavhengig av målemetode i regnskapet, mens NII metoden gir et anslag på endringer i netto renteinntekter i periodens resultat.

Den økonomiske verdien av egenkapital (EVE) er en kontantstrømsberegning som trekker nåverdien av alle kjente og forventede kontantstrømmer på gjeld fra nåverdien av alle kjente og forventede kontantstrømmer på eiendeler. Stress-testing ved bruk av EVE er en internasjonalt anerkjent standard for estimering av renterisiko. Modellen indikerer hvordan renteendringer vil påvirke den totale kapitalen. Banken bruker den økonomiske verdien av egenkapitalen til å styre sine eiendeler og forpliktelser. Dette er et langsiktig økonomisk tiltak som brukes til å vurdere graden av renterisikoeksponering.

EVE metoden (tabell 1) gir et estimat på sensitivitet i form av endring i markedsverdi knyttet til en endring i markedsrenter på ett prosentpoeng for hele rentekurven for alle valutaslag. Bankens sensitivitet for endring i markedsverdi ved ett prosentpoengs endring i markedsrenter er anslått til 172 millioner kroner per 31. desember 2019. I beregningen motregnes det ikke mellom forskjellige valutaslag.

Tabell 2 viser den estimerte effekten på resultatførte urealiserte verdiendringer i resultatregnskapet og totalresultatet av en tilsvarende ett prosentpoeng endring i markedsrenter. Dette omfatter den del av markedsverdiendringene iht EVE metoden som gjelder eiendeler og gjeld med målemetoder hvor aktuelle verdiendringer innregnes i regnskapet.

Netto renteinntekter (NII) er et økonomisk resultatmål som reflekterer forskjellen mellom renteinntektene fra rentebærende eiendeler og rentekostnader på rentebærende forpliktelser. Overskytende inntekter som generes er netto renteinntekter.

Tabell 3 viser bankens sensitivitet i netto renteinntekter (NII metode) innenfor en 1 års periode basert på en endring i markedsrenter på ett prosentpoeng, som er anslått til 127 millioner kroner per 31. desember 2019. I beregningen motregnes det ikke mellom forskjellige valutaslag.

Tabell 1: Rentesensitivitet på markedsverdien av balanseposter (EVE)

Tabellen nedenfor viser sensitiviteten i markedsverdi for alle balanseposter, basert på et parallellskift i rentekurven (markedsrente/swaprente) på 100 bp (opp).

	0-3 mnd	3 mnd-1 år	1-5 år	>5 år	Netto Total	Brutto Total
AUD	0	0	-9	-14	-22	22
EUR	5	16	8	-38	-9	9
JPY	-2	0	-1	23	21	21
NOK	-142	-7	-24	68	-105	105
USD	42	111	36	-187	3	3
Øvrige	-1	3	-5	-9	-12	12
Total	-99	124	6	-156	-125	172

Tabell 2: Rentesensitivitet for urealiserte verdiendringer i resultatregnskapet og totalresultatet

Tabellen nedenfor viser resultateffekt i form av urealiserte verdiendringer ved et parallellskift opp på 100bp, som i EVE. Ikke alle balanseposter som inngår i EVE har en regnskapsmessig målemetode som medfører resultateffekt, dette gjelder kun eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi og eiendeler og gjeld-som er sikringsbokført. Resultateffekten av balanseposter målt til virkelig verdi er NOK 20,4 millioner, mens resultateffekten på sikringsbokførte balanseposter er på NOK 133,2 millioner.

	0-3 mnd	3mnd-1 år	1-5 år	>5 år	Netto Total
AUD	0	0	-9	-14	-22
EUR	8	16	8	-38	-6
JPY	-2	0	-1	23	21
NOK	244	4	-5	-42	200
USD	13	111	37	-187	-27
Øvrige	-1	3	-5	-9	-12
Total	260	134	25	-266	154

Tabell 3: Rentesensitivitet for netto renteinntekter (NII)

Tabellen nedenfor viser sensitiviteten i bankens netto renteinntekter på en 12 mnd horisont basert på et parallellskift i rentekurven på 100bp (opp).

	0-3 mnd	Over 3mnd	Netto Total
EUR	-9	0	-9
NOK	122	0	122
USD	14	0	14
Øvrige	0	0	0
Total	127	0	127

Tabellen ovenfor viser at KBN kun er sensitiv mot endring i renter for løpetider opp mot 3 måneder, uavhengig av hvilken rentekurve som blir stresset. Tidshorisonten (for resultateffekten) ved måling av NII går over 1 år.

NOTE 29**VALUTARISIKO**

(Beløp i NOK 1 000 000)

Valutarisiko defineres som risiko for tap i markedsverdier som følge av svingninger i valutakurser. Valutarisikoen oppstår som følge av at bankens innlån hovedsakelig er i utenlandsk valuta, mens utlån er i norske kroner. Bankens retningslinjer krever sikring av all valutarisiko knyttet til posisjoner i utenlandsk valuta. Det kan imidlertid oppstå kortsiktige nettoposisjoner knyttet til resultatposter i USD og EUR. Valutarisiko sikres både på transaksjonsnivå og porteføljenivå. Rammen for valutarisiko er 12 mill kroner for en absolutt kursendring i alle valutaer.

Valuta	2019		2018	
	Bruttoposisjon	10 % endring i valutakurs	Bruttoposisjon	10 % endring i valutakurs
USD	48,2	4,8	80,6	8,1
EUR	3,1	0,3	4,3	0,4
Andre valutaer	5,2	0,5	4,4	0,4
Totalt	56,4	5,6	89,3	8,9

Tabellen ovenfor viser absolutt resultat effekt av 10 %-styrking av NOK i forhold til andre valutaer, beregnet på alle bruttoposisjoner i utenlandsk valuta per 31. desember. Sensitivitetsanalysen innebærer null korrelasjon mellom valutakurser og andre markedsrisikofaktorer.

NOTE 30**LIKVIDITETSRISIKO**

(Beløp i NOK 1 000 000)

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for at banken ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Styret fastsetter retningslinjer for styring herunder overvåkning og internkontroll av likviditetsrisiko.

Overskuddslikviditeten har til formål å dekke 12 måneders finansieringsbehov, og minimum 10 måneders finansieringsbehov. Dette innebærer at banken skal være i stand til å dekke alle sine forpliktelser, inklusive normal utlånsvirksomhet minst de kommende 10 måneder uten ny opplåning.

Kommunalbanken har en portefølje av verdipapirer som er svært likvide. Disse verdipapirene skal kunne omgjøres til kontanter uten vesentlig realisasjonstap for Kommunalbanken under svært stressede markedsforhold, enten som direkte salg eller ved bruk av gjenkjøpsavtaler i et allment anerkjent gjenkjøpsmarked.

Overskuddslikviditeten skal ha lav kredittrisiko og markedsrisiko, og plasseres i obligasjoner utstedt av stater, regionale myndigheter, multilaterale utviklingsbanker og finansinstitusjoner med høy kredittrating.

2019

Engasjement fordelt etter gjenværende løpetid	Totalt	< 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	>5 år	Uten forfall
Fordringer på kredittinstitusjoner	18 181	18 181	0	0	0	0	0
Andre pengemarkedsinnskudd	3 244	1 568	1 676	0	0	0	0
Utlån til kunder	383 696	1 783	7 867	31 533	69 184	273 329	0
Sertifikater og obligasjoner	113 614	8 666	9 558	24 559	62 219	8 612	0
Sum eiendeler	518 734	30 197	19 101	56 093	131 402	281 941	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	4 462	4 462	0	0	0	0	0
Sertifikater og andre kortsiktige låneopptak	2 638	0	2 638	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld	431 913	13 405	22 120	62 476	240 695	93 216	
Annen gjeld	1 782	24	440	1 282	0	0	36
Ansvarlig lånekapital	2 544	0	0	60	242	2 242	0
Fondsobligasjon	2 525	0	9	1 043	156	1 317	0
Sum forpliktelser	445 864	17 891	25 206	64 862	241 093	96 775	36
Finansielle derivater	18 009	1 070	1 487	4 120	12 320	-990	0
Netto likviditetseksposering	90 880	13 377	-4 617	-4 649	-97 371	184 176	-36

Tabellen viser sum av netto forfall i perioden, inkludert rentebetalinger. Fondsobligasjoner er inkludert i tabellen selv om disse ikke er klassifisert som gjeld i balansen, fordi de inngår i likviditetsstyringen i banken. Finansielle derivater er netto kontantstrømmer (hovedstol og renter) per tidsperiode.

2018

Engasjement fordelt etter gjenværende løpetid	Totalt	< 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	>5 år	Uten forfall
Fordringer på kredittinstitusjoner	22 987	22 987	0	0	0	0	0
Utlån til kunder	360 490	3 931	8 873	19 210	68 249	260 227	0
Sertifikater og obligasjoner	119 015	21 523	35 819	19 567	34 496	7 611	0
Sum eiendeler	502 492	48 441	44 693	38 777	102 744	267 838	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	12 085	12 085	0	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld	454 822	3 553	22 498	72 547	260 482	95 742	0
Annen gjeld	1 244	9	16	9	1 164	0	47
Ansvarlig lånekapital	2 604	0	0	60	242	2 302	0
Fondsobligasjon	2 578	0	7	50	1 164	1 356	0
Sum forpliktelser	473 332	15 647	22 521	72 666	263 051	99 400	47
Finansielle derivater	33 238	2 915	2 030	3 408	15 692	9 192	0
Netto likviditetseksposering	62 398	35 709	24 202	-30 482	-144 615	177 630	-47

Tabellen viser sum av netto forfall i perioden, inkludert rentebetalinger.

NOTE 31**KAPITALDEKNING OG KAPITALSTYRING**

(Beløp i NOK 1 000 000)

Bankens kapital består av aksjekapital, akkumulert resultat, fondsobligasjoner og ansvarlige lån. Betyggende kapitalisering anses som nødvendig for å opprettholde AAA-ratingen og sikre effektiv markeds konkurranse. Styret vurderer kapital situasjonen løpende og vedtar de overordnede prinsippene for kapitalstyring.

Banken er underlagt kapitaldekningsregelverket og skal til enhver tid sikre et kapitalnivå som er forsvarlig i forhold til risikoprofil og markedsforhold. Målet for kapitalstyring operasjonaliseres gjennom ren kjernekapitaldekning, kjernekapitaldekning og total kapitaldekning.

Bankens kapital situasjon vurderes i forhold til risiko i et 12 måneders perspektiv og langsiktige stresstester. Minimumskravet til total kapital inkludert bufferkrav er satt til 16,7 prosent per 31. desember 2019. Minimumskravet til ren kjernekapitaldekning inkludert bufferkrav, men før pilar 2 krav, er satt til 13,2 prosent fra samme dato. Disse tallene hensyntar reduksjon av systemviktig buffer for KBN fra 2 til 1 prosent. Bankens pilar 2 kapitalkrav er satt til det høyeste av Finanstilsynets fastsatte krav på 1,4 prosent og bankens egenberegnete kapitalbehov på 1,6% og var dermed 1,6 prosent 31. desember 2019, til sammen et krav til ren kjernekapitaldekning på 14,8 prosent. Pilar 2 kravet ble vedtatt endret til 2,3 prosent av Finanstilsynet 7. februar 2020, med effekt fra 31. mars 2020. Fra dette tidspunktet er således totalt myndighetsfastsatte krav til ren kjernekapitaldekning 15,5 prosent. Minimumskravet til uvektet kjernekapitaldekning er satt til 3% per 31. desember 2019. Kommunalbanken tilfredsstiller myndighetsfastsatte kapitalkrav per 31. desember 2019. Kapitaldekningen er imidlertid svekket som følge av fradragposter i ren kjernekapital, primært knyttet til utsatte skattefor deler, se note 8 Skatt for ytterligere informasjon.

For å opprettholde betryggende kapitaldekning kan banken, avhengig av markedssituasjonen, redusere eller øke volumet i samlede eiendeler eller inngå en dialog med eieren om å endre bankens kapitalstruktur gjennom endret utbyttepolitikk eller aksjekapital. Med dette utgangspunktet foreslår styret å ikke utbetale utbytte til eier for regnskapsåret 2019.

Kommunalbanken følger utviklingen i regulatoriske krav og tilpasser sin kapitalstruktur i tråd med myndighetskravene.

Kapitaldekning	2019			2018		
	Bokført verdi	Beregningsgrunnlag	Kapitalkrav og –dekning	Bokført verdi	Beregningsgrunnlag	Kapitalkrav og –dekning
Kredittrisiko						
Stater og sentralbanker	37 241	0	0	40 934	0	0
Lokale og regionale myndigheter	339 268	62 578	5 006	328 043	61 154	4 892
<i>Herav norske kommuner</i>	310 881	62 578	5 006	303 538	61 154	4 892
Offentlig eide foretak	5 892	0	0	10 038	0	0
Multilaterale utviklingsbanker	7 010	0	0	10 854	0	0
Finansinstitusjoner	11 011	1 917	153	40 467	6 520	522
<i>Herav motpartsrisiko for derivater</i>	10 073	1 729	138	14 690	1 365	109
Engasjementer med sikkerhet i boligeiendom	31	31	2	33	33	3
Obligasjoner med fortrinnsrett	35 534	3 553	284	26 967	2 697	216
Øvrige engasjementer	1 466	3 635	291	10	10	1
Verdipapirisering	6	1	0	8	8	1
Tilleggskrav for CVA-risiko	300	3 754	300	180	2 255	180
Sum minimumskrav kredittrisiko	437 758	75 468	6 037	457 535	72 677	5 814
Sum minimumskrav markedsrisiko	0	0	0	0	0	0
Operasjonell risiko (Basismetode)		3 879	310		3 299	264
Minimumskrav ansvarlig kapital		79 347	6 348		75 976	6 078
Kapitaldekning			22,6 %			22,9 %
Kjernekapitaldekning			20,1 %			20,3 %
Ren kjernekapitaldekning			17,4 %			17,4 %
Uvektet kjernekapitalandel			3,7 %			3,6 %

Tilleggs kapital kan ikke utgjøre mer enn 100 prosent av kjernekapitalen. Bankens ansvarlige kapital oppfyller kravene til kapitaldekning. Bankens ansvarlige kapital består av følgende elementer:

(Beløp i NOK 1 000 000)	2019	2018
<i>Ren kjernekapital</i>		
Innbetalt aksjekapital	3 145	3 145
Opptjent egenkapital	9 784	8 591
Andel av resultatet som inngår i ansvarlig kapital	1 283	1 496
Overfinansiering av pensjonsforpliktelse	0	0
Balanseført utsatt skattefordel*	-688	0
Andre immaterielle aktiva	-126	-116
Påregnelig utbytte	0	-481
Andre tillegg/fradrag i ren kjernekapital	370	609
Andel av nullstilte uamortiserte estimatavvik	0	0
Sum ren kjernekapital	13 768	13 244
Annen godkjent kjernekapital	2 189	2 189
Sum kjernekapital	15 957	15 433
<i>Tilleggs kapital</i>		
Ansvarlig lån	2 000	2 000
Sum tilleggs kapital	2 000	2 000
Sum ansvarlig kapital	17 957	17 433

*Kun ikke reverserende utsatt skattefordel skal trekkes fra her, eller overskytende dersom reverserende utsatt skattefordel utgjør mer enn 10% av ren kjernekapital.

Ansvarlig kapital er beregnet i henhold til Forskrift om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak. Urealisert gevinst/tap som oppstår som følge av endringer i egen kredittverdighet omfatter gjeld stiftet gjennom utstedelse av obligasjoner og gjennom inngåelse av derivatkontrakter.

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til generalforsamlingen i Kommunalbanken AS

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Kommunalbanken AS som består av balanse per 31. desember 2019, resultatregnskap, totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapitalen og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettvise bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2019, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2019. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet, og vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene. Vår beskrivelse av hvordan vi revisjonsmessig håndterte hvert forhold omtalt nedenfor, er gitt på den bakgrunnen.

Vi har også oppfylt våre forpliktelser beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet* når det gjelder disse forholdene. Vår revisjon omfattet følgende handlinger utformet for å håndtere vår vurdering av risiko for vesentlige feil i årsregnskapet. Resultatet av våre revisjonshandlinger, inkludert handlingene rettet mot forholdene omtalt nedenfor, utgjør grunnlaget for vår konklusjon på revisjonen av årsregnskapet.

Verdsettelse av finansielle instrumenter

Unoterte eller ikke-likvide finansielle instrumenter målt til virkelig verdi verdsettes på grunnlag av prissettingsmodeller med forutsetninger som ikke er observerbare i markedet. Verdsettelsen av disse instrumentene har derfor en høyere risiko for feil. Finansielle instrumenter av denne typen målt til virkelig verdi i balansen, omfatter eiendeler på NOK 90 943 millioner og gjeld på NOK 77 618 millioner, og de er klassifisert som nivå 3-instrumenter i verdsetteshierarkiet. Siden de unoterte eller ikke-likvide instrumentene er vesentlige, har vi ansett verdsettelsen for å være et sentralt forhold ved revisjonen.

Vi vurderte utformingen og testet effektiviteten av interne kontroller over verdsettelsesprosessen, herunder ledelsens valg og godkjenning av forutsetninger og metodikker brukt i prissettingsmodellene. Vurderingen omfattet også ledelsens kontroll av verdsettelse utført av interne eksperter. Vi kontrollerte prissettingsmodellene mot bransjepraksis og retningslinjer for verdsettelse. Vi utførte uavhengige verdsettelse av utvalgte instrumenter og brukte eksterne kildedata når det var tilgjengelig og

Representantskapets uttalelse

Til generalforsamlingen i Kommunalbanken AS

I samsvar med § 15 i vedtektene er regnskapet for 2019 gjennomgått. Representantskapet anbefaler at styrets forslag til resultatregnskap og balanse, samt forslag til anvendelse av overskuddet, kr 1 282 991 916, hvorav 1 282 991 916 overføres til annen egenkapital, godkjennes av generalforsamlingen.

Oslo, 1. april 2020
Representantskapet i Kommunalbanken AS

Berit Flåmo
Representantskapets nestleder

sammenliknet resultatene med selskapets verdsettelse. Nivå 3-instrumenter, som er oppført til virkelig verdi i balansen, omtales i note 11 i årsregnskapet.

IT-systemer som understøtter finansiell rapportering

Kommunalbanken AS benytter komplekse IT-systemer i et automatisert IT-miljø og er avhengig av IT-systemene i den finansielle rapporteringen. For å sikre fullstendig og nøyaktig presentasjon av den finansielle informasjonen, er det viktig at kontroller over transaksjonsprosessering og måling er utformet og fungerer målrettet og effektivt. Tilsvarende må IT-generelle kontroller være utformet og fungere effektivt for å sikre hensiktsmessig tilgangsstyring og systemendringer. IT-systemene som understøtter finansiell rapportering er av den grunn betraktet som et sentralt forhold ved revisjonen.

Vi etablerte en forståelse for Kommunalbanken AS sine IT-systemer og IT-miljø av betydning for den finansielle rapporteringen. Vi evaluerte og testet automatiserte kontroller i finanssystemet herunder beregning av effektiv rente og diskontering. Videre involverte vi IT-spesialister i evaluering og testing av effektivitet og målrettethet av Kommunalbanken AS sine IT-generelle kontroller i rapporteringsperioden.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i selskapets årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret og administrerende direktør (ledelsen) er ansvarlig for den øvrige informasjonen. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke den øvrige informasjonen, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg

- ▶ identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- ▶ opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll;
- ▶ vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimater og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- ▶ konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapets evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- ▶ vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vår revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Vi avgir en uttalelse til styret om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og kommuniserer med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de forholdene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av regnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse forholdene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av forholdet, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at forholdet ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene ved å gjøre dette med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at forholdet blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen og redegjørelsen om samfunnsansvar

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsen om samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering

og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokførings-skikk i Norge.

Oslo, 28. februar 2020
ERNST & YOUNG AS

Revisjonsberetningen er signert elektronisk

Einar Hersvik
statsautorisert revisor

Vedtekter

Sist endret av generalforsamlingen 04. juni 2018.

KAP. I

Firma, formål, kontorkommune

§ 1 Selskapets navn er Kommunalbanken AS.

§ 2 Selskapet er en direkte videreføring av virksomheten i det statlige forvaltningsorganet Norges Kommunalbank.

Statens aksjer kan overdras til kommuner, fylkeskommuner, interkommunale selskaper og kommunale pensjonskasser. Dette vil skje i samsvar med selskapets målsetting om høyest mulig kredittverdighet.

§ 3 Selskapets formål er å yte lån til kommuner, fylkeskommuner, interkommunale selskaper og andre selskaper som utfører kommunale oppgaver enten mot kommunal garanti, statlig garanti, eller annen betryggende sikkerhet.

Selskapet kan påta seg andre oppgaver som naturlig hører sammen med selskapets virksomhet.

§ 4 Selskapets forretningskontor er i Oslo.

KAP. II

Ansvarlig kapital - aksjer

§ 5 Selskapets aksjekapital er NOK 3.144.625.000, fordelt på 3.144.625 aksjer à NOK 1.000.

§ 6 Erverv av aksjer er betinget av samtykke fra selskapets styre. Samtykke kan bare nektes når det foreligger saklig grunn.

§ 7 Den forkjøpsrett som aksjeeier har etter aksjeloven § 4-19 kan gjøres gjeldende også for aksjer som har skiftet eier.

KAP. III

Styret

§ 8 Selskapets styre skal være allsidig sammensatt og består av fra fem til ni medlemmer. Et flertall av de ansatte kan kreve at en tredel og minst to av styrets medlemmer skal være valgt av og blant de ansatte i selskapet. For disse medlemmene skal det velges personlige varamedlemmer.

De øvrige medlemmer velges av generalforsamlingen for to år av gangen, slik at minimum to er på valg hvert år, maksimum fire av de valgte medlemmer.

Styrets leder og nestleder velges av generalforsamlingen.

Valget av styrets leder, nestleder og de øvrige ikke-ansatte styremedlemmene forberedes av valgkomiteen.

§ 9 Styrets leder skal sørge for at styret avholder møter så ofte som selskapets virksomhet tilsier det, eller når et styremedlem krever det.

Styret er vedtaksført når mer enn halvparten av styrets medlemmer er til stede. Som styrets vedtak gjelder det som flertallet blant de møtende har stemt for, dog må de som stemmer for et forslag som innebærer en endring utgjøre mer enn en tredjedel av samtlige styremedlemmer. Ved stemmelikhet gjør møteleders stemme utslaget.

§ 10 Forvaltningen av selskapet hører under styret, og skal således blant annet:

1. Sørge for forsvarlig organisering av virksomheten.

2. Fastsette planer, budsjetter og retningslinjer for selskapets virksomhet og kontrollere at disse blir fulgt.

3. Holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og plikter å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.

4. Treffe beslutninger og gi fullmakt om opptak av lån.

5. Meddele prokura og spesialfullmakter.

6. Fremlegge årsregnskap og beretning.

7. Avgi innstilling til generalforsamlingen om vedtektsendringer.

8. Ansette administrerende direktør.

9. Fastsette administrerende direktørs lønn.

10. Utarbeide erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte.

11. Føre tilsyn med den daglige ledelse og selskapets virksomhet for øvrig.

§ 11 Selskapets firma tegnes av styrets leder eller nestleder sammen med ett styremedlem eller daglig leder.

§ 12 Administrerende direktør har den daglige ledelse av selskapet og dets virksomhet i samsvar med instruks fastsatt av styret.

KAP. IV

Representantskapet

§ 13 Representantskapet består av tolv medlemmer og fem varamedlemmer. Ett medlem og ett personlig varamedlem skal velges av og blant de ansatte. De øvrige medlemmene og varamedlemmene velges av generalforsamlingen. Representantskapet bør være allsidig sammensatt, slik at de forskjellige distrikter og interessegrupper som berøres av selskapets virksomhet, så vidt mulig er representert. Medlem av styret og selskapets ledende ansatte kan ikke være medlem av representantskapet.

Representantskapets medlemmer velges for 2 år. En tredjedel av medlemmene trer ut hvert år. Minst en tredel av medlemmene er på valg hvert år. Representantskapet velger leder og nestleder blant sine medlemmer. Valgene gjelder for 1 år.

§ 14 Representantskapet sammenkalles av lederen og har møte minst en gang i året og ellers når lederen finner det nødvendig eller når det kreves av styret, eller minst to av representantskapets medlemmer. Innkallingen skal angi de saker som skal behandles.

Styret og revisor innkalles til representantskapets møter. Om ikke representantskapet for det enkelte tilfellet bestemmer noe annet, har styrets medlemmer rett til å være til stede på representantskapets møter med tale- og forslagsrett. Departementet kan delta på representantskapets møter med inntil 2 observatører.

Representantskapet er vedtaksført når minst 2/3 av medlemmene eller varamedlemmene er til stede. Er det nødvendige antall medlemmer ikke til stede, skal det innkalles til nytt representantskapsmøte. Dette er da beslutningsdyktig når mer enn halvdel av medlemmene er til stede.

Som representantskapets vedtak gjelder det som flertallet blant de møtende har stemt for, dog må de som stemmer for vedtaket utgjøre mer enn en tredjedel av samtlige medlemmer. Ved stemmelikhet gjør møteleders stemme utslaget.

§ 15 Representantskapet skal søke å se til at selskapets formål fremmes i samsvar med lov, vedtekter og generalforsamlingens og representantskapets vedtak ved å:

1. Avgi uttalelse til generalforsamlingen om styrets forslag til resultatregnskap og balanse, og styrets forslag til anvendelse av overskudd eller dekning av tap.
2. Gjennomgå beretninger fra styret og revisor.
3. Avgi uttalelse i saker som vedkommer selskapet, og som forelegges det av styret eller som representantskapet selv finner nødvendig å behandle, og i den forbindelse ha særlig fokus på selskapets samfunnsrolle og –ansvar.

KAP. V **Valgkomiteen**

§16 Valgkomiteen består av inntil tre medlemmer som velges av generalforsamlingen for en periode på to år.

§17 Valgkomiteen skal foreslå kandidater til følgende tillitsverv og funksjoner:

1. Leder og nestleder av styret
2. Øvrige styremedlemmer, bortsett fra medlemmene som velges av og blant de ansatte
3. Medlemmer av valgkomiteen

KAP. VI **Generalforsamlingen**

§18 Ordinær generalforsamling avholdes innen utgangen av juni måned.

Departementet (Kommunal- og moderniseringsdepartementet) innkaller til generalforsamling der styrets medlemmer, daglig leder og selskapets revisor innkalles.

Ekstraordinær generalforsamling skal holdes når departementet, styret, eller selskapets revisor krever det.

Den ordinære generalforsamling skal:

1. Godkjenne årsregnskapet og årsberetningen, herunder anvendelse av overskudd eller dekning av underskudd og utdeling av utbytte.
2. Velge medlemmer til styret i samsvar med vedtektenes § 8.
3. Velge medlemmer til representantskapet i samsvar med vedtektenes § 13.
4. Velge medlemmer til valgkomiteen i samsvar med vedtektenes § 16
5. Velge selskapets revisor.
6. Fastsette godtgjørelse for representantskapets og styrets medlemmer, medlemmer av styrets underutvalg og selskapets revisor.
7. Behandle styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte.
8. Behandle andre saker som er nevnt i innkallingen eller som etter lov eller vedtekter hører under generalforsamlingen.

KAP. VII **Revisor**

§ 19 Selskapets revisor skal være statsautorisert, og velges av generalforsamlingen etter innhenting av uttalelse fra styret.

Revisjonsberetning skal avgis minst to uker forut for det representantskapsmøte hvor regnskapet skal behandles.

KAP. VIII

§ 20 Selskapet skaffer seg utlånsmidler ved utstedelse av obligasjoner, sertifikater eller andre former for gjeldsbevis eller ved inngåelse av låneavtaler. Selskapet kan ta opp ansvarlig lånekapital og annen fremmedkapital.

Opptak av ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonskapital skjer i henhold til vedtak i generalforsamlingen som treffes med flertall som for vedtektsendring, eller av styret i henhold til fullmakt som vedtas med slikt flertall. Fullmakten skal begrenses oppad i beløp og ikke gjelde lenger enn frem til neste års ordinære generalforsamling, og i maksimalt 18 måneder.

§ 21 Lån bevilges bare til kommuner, fylkeskommuner, interkommunale selskaper og andre selskaper som utfører kommunale oppgaver enten mot kommunal garanti, statlig garanti eller annen betryggende sikkerhet. Selskapet kan påta seg andre oppgaver som naturlig hører sammen med selskapets virksomhet.

§ 22 Styret fastsetter de til enhver tid gjeldende vilkår for utlånene.

§ 23 Selskapets kapitalisering og finansforvaltning skal være betryggende i forhold til selskapets virksomhet og forenlig med selskapets målsetning om høyest mulig kredittverdighet.

KAP. IX **Årsoppgjør**

§ 23 Regnskapsåret følger kalenderåret.

For hvert regnskapsår avgir styret årsregnskap og årsberetning.

Minst en måned forut for den ordinære generalforsamling skal årsregnskapet stilles til rådighet for revisor. Det reviderte årsregnskapet og årsberetningen skal gjennomgås av representantskapet før det forelegges for generalforsamlingen.

Generalforsamlingen godkjenner årsregnskapet og årsberetningen senest innen utgangen av juni måned.

Senest en uke etter at generalforsamlingen har godkjent årsregnskapet, skal styret sende det til kunngjøring.

KAP. X **Aldersgrense**

§ 24 Aldersgrensen for selskapets administrerende direktør er 70 år.

KAP. XI **Vedtektsendringer**

§ 25 Endringer i vedtektene må godkjennes av Kongen i den utstrekning dette er pliktig i henhold til gjeldende bestemmelser. Dersom slik godkjenning kreves, trer vedtektene i kraft fra det tidspunkt slik godkjenning foreligger.

Tillitsvalgte

Styret

- Brit Kristin Rugland, leder
- Rune Midtgaard, nestleder
- Eyvind Aven
- Nanna Egidius
- Marit Urmo Harstad, ansattes representant
- Harald Jacobsen, ansattes representant
- Martha Takvam
- Petter Steen jr.
- Ida Espolin Johnson

Varamedlemmer for ansattes representanter

- Anne Jenny Dvergsdal
- Jarle Byre

Representantskapet

- Alfred Bjørlo, leder, ordfører i Eid kommune
- Berit Flåmo, nestleder, ordfører i Frøya kommune
- Rigmor Brøste, ass. fylkesmann i Møre og Romsdal
- Bjørn Ropstad, ordfører i Evje og Hornnes kommune
- Ane Mari Braut Nese, ordfører i Klepp kommune
- Ida Stuberg, ordfører i Inderøy kommune
- Tron Bamrud, fylkesrådmann i Akershus fylkeskommune
- Kjetil Århus, direktør for digitalisering i Bergen kommune

- Tore Isaksen, rådmann, Ringerike kommune
- Hege Mørk, rådmann, Gol kommune- Terje Dalby, senior kundeansvarlig, ansattes representant

Varamedlemmer

- Toril Eeg, rådmann i Færder kommune
- Hans Seierstad, tidl. ordfører i Østre Toten kommune
- Tommy Steinsvik, rådmann i Vågan kommune
- Nina Bordi Øvergaard, rådmann i Sør-Varanger kommune
- Terje Fronth-Pedersen, senior kundeansvarlig, vara ansattes vararepresentant

Kommunal- og moderniseringsdepartementets observatører til representantskapet

- Sølve Monica Steffensen, ekspedisjonssjef
- Thor Bernstrøm, avdelingsdirektør

Revisor

Ernst & Young AS

- Einar Hersvik, statsautorisert revisor

Internrevisor

Deloitte AS

- Eivind Skaug, statsautorisert revisor

Styrets saksforberedende utvalg

Revisjonsutvalget

- Martha Takvam, leder
- Nanna Egidius
- Ida Espolin Johnson

Risikoutvalget

- Rune Midtgaard, leder
- Brit Kristin Rugland
- Eyvind Aven

Kompensasjonsutvalget

- Brit Kristin Rugland, leder
- Petter Steen jr.
- Harald Jacobsen

GRI-indeks

Obligatoriske indikatorer

GRI-indikator	Beskrivelse	Plassering i rapport (sidetall)	Rapportering i indeks																		
Organisasjonsprofil																					
102-1	Navn på virksomheten	Om KBN (8)																			
102-2	De viktigste produktene og/eller tjenestene	Om KBN (8)																			
102-3	Lokalisering av virksomhetens hovedkontor		Haakon VIIs gate 5b, 0161 Oslo																		
102-4	Antall land virksomheten opererer i		KBN opererer i Norge																		
102-5	Eierskap og juridisk selskapsform	Om KBN (8)																			
102-6	Beskrivelse av de markedene virksomheten opererer i	Om KBN (8)	KBN låner inn penger fra hele verden, og gir rimelige lån til norske kommuner og fylkeskommuner.																		
102-7	Virksomhetens størrelse og omfang	Om KBN (8) Styrets årsberetning - Organisasjon og Medarbeidere (26) Styrets årsberetning – Redegjørelse for årsregnskapet (18-19) Årsregnskapet 2019 – Balanse (58)																			
102-8	Totalt antall ansatte etter ansettelsestype, ansettelseskontrakt og region, fordelt på kjønn	Styrets årsberetning - Organisasjon og Medarbeidere (26)	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Kvinner</th> <th>Menn</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Fast ansatte</td> <td>32</td> <td>46</td> </tr> <tr> <td>Midlertidig ansatte</td> <td>4</td> <td>3</td> </tr> </tbody> </table> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Kvinner</th> <th>Menn</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Heltid</td> <td>32</td> <td>46</td> </tr> <tr> <td>Deltid</td> <td>4</td> <td>3</td> </tr> </tbody> </table> <p>Det gjøres ikke arbeid hos KBN av arbeidere som ikke er ansatt. Ingen store variasjoner i antall ansatte.</p>		Kvinner	Menn	Fast ansatte	32	46	Midlertidig ansatte	4	3		Kvinner	Menn	Heltid	32	46	Deltid	4	3
	Kvinner	Menn																			
Fast ansatte	32	46																			
Midlertidig ansatte	4	3																			
	Kvinner	Menn																			
Heltid	32	46																			
Deltid	4	3																			

GRI-indikator	Beskrivelse	Plassering i rapport (sidetall)	Rapportering i indeks
102-9	Beskrivelse av virksomhetens leverandørkjede	Måloppnåelse 2019 – Leverandører (40) Mål for 2020 – Leverandører (46)	Kjernen i bankens leverandørkjede er bruk av tilretteleggere når vi gjør våre innlån. Videre har KBN avtaler og gjør finansielle transaksjoner med flere finansaktører. Våre finansielle avtaler og transaksjoner er underlagt interne finansielle retningslinjer, som blant annet stiller krav til at tilretteleggere må være underlagt anti-hvitvaskingsregler. Utover dette har KBN ordinært innkjøp av konsulenttjenester og begrenset innkjøp av varer og materiell til ordinær drift.
102-10	Vesentlige endringer i løpet av rapporteringsperioden som gjelder størrelse, struktur eller eierskap		Ingen store endringer i struktur, eierforhold og bemanning.
102-11	Beskrivelse av om og hvordan man anvender «føre var»-prinsippet i virksomheten		KBN søker å redusere negativ miljøbelastning gjennom ordinær drift ved å være sertifisert Miljøfyrtårn og ved våre grønne utlån, men har ikke vesentlig risiko knyttet til ukjente miljøkonsekvenser knyttet til driften eller utlån. KBN følger retningslinjene til Global Compact, inkludert «føre var prinsippet» (prinsipp 7).
102-12	Eksterne initiativer eller prinsipper for det økonomiske, miljø- eller samfunnmessige området som virksomheten støtter eller har gitt sin tilslutning til		Vårt bærekraftsarbeid: https://www.kbn.com/barekraft/vart-barekraftsarbeid/
102-13	Medlemskap i bransjeorganisasjoner eller andre sammenslutninger, og nasjonale/internasjonale lobbyorganisasjoner	Et tilbakeblikk (15) Styrets årsberetning (22)	
Strategi og analyse			
102-14	Uttalelse fra administrerende direktør	Administrerende direktørs forord (6-7)	
Etikk og integritet			
102-16	Virksomhetens verdier, prinsipper, standarder og normer for adferd	Mål for 2020 – Ansvarlig aktør (45-46) KBNs verdier (107)	Etiske retningslinjer: https://www.kbn.com/om-oss/etikk/etiske-retningslinjer/
Styring			
102-18	Virksomhetens styringsstruktur, herunder øverste myndighet og komiteer som er ansvarlige for beslutninger om økonomiske, miljømessige og samfunnmessige temaer	Hvordan vi jobber med bærekraft (33)	
Interessentdialog			
102-40	Interessentgrupper som virksomheten er i dialog med	Interessentliste (35-36)	
102-41	Prosent av medarbeidere som er dekket av kollektive tariffavtaler	Organisasjon og medarbeidere (27)	
102-42	Beskrivelse av hvordan virksomheten velger relevante interessenter	Hvordan vi jobber med bærekraft (33-34)	
102-43	Tilnærming til interessentsamarbeid, inkludert hvor ofte interessentene involveres fordelt på type og interessentgruppe	Hvordan vi jobber med bærekraft (33-34) Interessentliste (35-36)	

GRI-indikator	Beskrivelse	Plassering i rapport (sidetall)	Rapportering i indeks
102-44	Viktige temaer og spørsmål som er blitt tatt opp gjennom dialog med interessenter og virksomhetens respons	Interessentliste (35-36)	
Praksis for rapportering			
102-45	Oversikt over alle enhetene som omfattes av virksomhetens årsregnskap eller tilsvarende dokumenter		Kommunalbanken AS
102-46	Beskrivelse av prosess for å definere rapportens innhold og avgrensninger samt implementering av rapporteringsprinsippene	Hvordan vi jobber med bærekraft (33-35) Vesentlighetsanalyse (37-38)	
102-47	Oversikt over alle temaer som er kategorisert som vesentlige	Vesentlighetsanalyse (37-38)	
102-48	Endring av historiske data fra tidligere rapporter		Ingen endringer
102-49	Vesentlige endringer fra forrige rapport (innholdets omfang, avgrensning av rapporten eller målemetoder)		Ingen endringer
102-50	Rapporteringsperiode		2019
102-51	Dato for utgivelse av forrige rapport		28.02.2019
102-52	Rapporteringsfrekvens		Årlig
102-53	Kontaktperson for spørsmål vedrørende rapporten eller innholdet		Tor Ole Steinsland Direktør for kommunikasjon og samfunnskontakt Mobil: +47 98 24 70 16 tost@kbn.com
102-54	Rapporteringsnivå		Denne rapporten er utarbeidet i samsvar med GRI standarden: Core option.
102-55	GRI-indeks		Årsrapport 2019, side 103-106
102-56	Gjeldende praksis for eksternt verifikasjon av rapporteringen		Denne rapporten er ikke eksternt verifisert

Spesifikk informasjon

GRI-indikator	Beskrivelse	Plassering i rapport (sidetall)	Rapportering direkte i indeks
Etikk og anti-korrupsjon			
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema	Mål for 2020 – Ansvarlig aktør (45-46)	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema		
103-3	Evalueringsav styringssystemet		
205-2	Kommunikasjon og opplæring om policyer og prosedyrer knyttet til anti-korrupsjon	Mål for 2020 – Ansvarlig aktør (45-46)	Delvis rapportert. KBN jobber med å få på plass full rapportering i 2020.

GRI-indikator	Beskrivelse	Plassering i rapport (sidetall)	Rapportering direkte i indeks																																																	
205-3	Bekreftede tilfeller av korrupsjon og korrigerende tiltak		Ingen bekreftede tilfeller av korrupsjon i 2019.																																																	
Mangfold og likestilling																																																				
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema	Mål for 2020 - Medarbeidere (47)																																																		
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema																																																			
103-3	Evaluering av styringssystemet																																																			
405-1	Mangfold og likestilling i styrende organer og ulike ansattkategorier	Mål for 2020 – Medarbeidere (47)	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Kvinner</th> <th>Menn</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ledergruppe</td> <td>4</td> <td>7</td> </tr> <tr> <td>Andre ledere</td> <td>4</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>Vanlige ansatte</td> <td>29</td> <td>38</td> </tr> </tbody> </table> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>30 og under</th> <th>30-50</th> <th>50+</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ledergruppe</td> <td></td> <td>6</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>Andre ledere</td> <td></td> <td>5</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Vanlige ansatte</td> <td>15</td> <td>38</td> <td>14</td> </tr> </tbody> </table> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Kvinner</th> <th>Menn</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Stab/støtte</td> <td>29</td> <td>32</td> </tr> <tr> <td>Kjerne (innlån, utlån, treasury)</td> <td>7</td> <td>17</td> </tr> </tbody> </table> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>30 og under</th> <th>30-50</th> <th>50+</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Stab/støtte</td> <td>9</td> <td>36</td> <td>16</td> </tr> <tr> <td>Kjerne (innlån, utlån, treasury)</td> <td>6</td> <td>13</td> <td>5</td> </tr> </tbody> </table>		Kvinner	Menn	Ledergruppe	4	7	Andre ledere	4	3	Vanlige ansatte	29	38		30 og under	30-50	50+	Ledergruppe		6	5	Andre ledere		5	2	Vanlige ansatte	15	38	14		Kvinner	Menn	Stab/støtte	29	32	Kjerne (innlån, utlån, treasury)	7	17		30 og under	30-50	50+	Stab/støtte	9	36	16	Kjerne (innlån, utlån, treasury)	6	13	5
	Kvinner	Menn																																																		
Ledergruppe	4	7																																																		
Andre ledere	4	3																																																		
Vanlige ansatte	29	38																																																		
	30 og under	30-50	50+																																																	
Ledergruppe		6	5																																																	
Andre ledere		5	2																																																	
Vanlige ansatte	15	38	14																																																	
	Kvinner	Menn																																																		
Stab/støtte	29	32																																																		
Kjerne (innlån, utlån, treasury)	7	17																																																		
	30 og under	30-50	50+																																																	
Stab/støtte	9	36	16																																																	
Kjerne (innlån, utlån, treasury)	6	13	5																																																	
405-2	Lønnsforskjeller mellom menn og kvinner	Mål for 2020 – Medarbeidere (47)	Beregningene ekskluderer studenter.																																																	
419-1	Bøter og sanksjoner for brudd på lover om samfunnsmessige forhold		KBN har ikke identifisert manglende intern etterlevelse av norsk eller internasjonalt regelverk.																																																	
Ansvarlig kreditt																																																				
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema	Mål for 2020 – Grønn finansiering (41-43)																																																		
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema																																																			
103-3	Evaluering av styringssystemet																																																			
FS8	Pengeverdien av produkter og tjenester som bidrar til positive miljøeffekter	Styrets Årsberetning – Utlån (20)																																																		

ÅPEN | ANSVARLIG | TETT PÅ

Kommunalbanken AS
Postboks 1210 Vika
0110 Oslo

2150 2000
post@kbn.com
kbn.com

Besøksadresse:
Haakon VIIs gate 5b
0161 Oslo